

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

www.ouc.ac.cy

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ
ΣΥΣΤΗΜΑ Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ
ΚΡΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΝΕΟΤΕΡΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ**

Μεταπτυχιακός Φοιτητής: Αντρέας Φράνκη

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Μελίτα Χαρίτου

Λευκωσία, Ιούνιος 2015

Περιεχόμενα

1	ΠΕΡΙΛΗΨΗ	6
2	ABSTRACT	7
3	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
4	ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	9
4.1	Ιστορική αναδρομή του χρήματος και των τραπεζών	9
4.2	Φύση της τράπεζας	9
4.3	Πληροφοριακή ασυμμετρία	10
4.4	Βιομηχανική Οργάνωση στην τραπεζική	11
4.5	Ανάλυση Πιστοληπτικής Ικανότητας	12
4.5.1	Παράγοντες για ανάλυση πιστοληπτικής ικανότητας	12
4.5.2	Πηγές για ανάλυση πιστοληπτικής ικανότητας	13
4.6	Στρατηγικός σχεδιασμός διοίκησης τραπεζικού ιδρύματος	14
4.6.1	Στόχοι στρατηγικού σχεδιασμού	14
4.6.2	Βήματα στρατηγικού σχεδιασμού	14
4.7	Γενική και εξειδικευμένη τραπεζική	16
4.8	Θεωρία Τραπεζικής Εποπτείας	16
5	ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	19
5.1	Κίνδυνος Αγοράς	19
5.2	Πιστωτικός Κίνδυνος	19
5.3	Κίνδυνος Ρευστότητας	19
5.4	Κίνδυνος Επιτοκίου	20
5.5	Λειτουργικός Κίνδυνος	20
5.6	Κίνδυνος Χρέους	20

5.7	Διαχείριση Κινδόνων	21
5.8	Διεθνείς Οίκοι Αξιολόγησης	21
5.9	Διαδικασία Αξιολόγησης Κινδόνου	22
6	ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΧΩΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗ ΔΑΝΕΙΑ	23
6.1	Διεθνής διαφοροποίηση χαρτοφυλακίου	23
6.2	Διεθνή Δάνεια	24
6.3	Μορφές Διεθνούς Χρηματοδότησης	24
6.3.1	Κοινοπρακτικά Δάνεια (Δάνεια πολλαπλής συμμετοχής):	24
6.3.2	Ομολογιακά Δάνεια:	24
6.3.3	Ευρωπαϊκά Προγράμματα Έκδοσης Μεσοπρόθεσμων Ομολογιακών Δανείων:	25
6.3.4	Χρηματοδότηση Επενδυτικών Σχεδίων	25
6.3.5	Πιστωτική Επιστολή:	25
6.4	Διεθνή Τραπεζικά Προϊόντα	26
6.4.1	Εμπορικά Ομόλογα	26
6.4.2	Junk Bonds	26
6.4.3	Τραπεζικές Συναλλαγματικές	26
6.4.4	Πιστοποιητικά Καταθέσεων	26
6.4.5	Ευρωνόμισμα	27
6.5	Υπεράκτιες Τραπεζικές Υπηρεσίες (Offshore Banking)	27
6.6	Χρηματοοικονομικές Ασφάλειες (financial collaterals)	27
6.7	Πιστωτικά Παράγωγα	28
7	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	29
7.1	Οι κεντρικές τράπεζες ως φορείς στο διεθνές χρηματοοικονομικό σύστημα	29
7.2	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα	29
7.3	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο	31
7.4	Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (Bank for International Settlements)	32
7.5	Παγκόσμια Τράπεζα	33
7.6	Επιτροπή της Βασιλείας	34
7.6.1	Επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία (BCBS)	35

7.6.2	Βασιλεία I	35
7.6.3	Βασιλεία II	38
7.6.4	Βασιλεία III	39
8	ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ	42
8.1	Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα	42
8.2	Ισλαμικό Τραπεζικό Σύστημα	43
8.3	Κινέζικο Τραπεζικό Σύστημα	44
8.4	Ιαπωνικό Τραπεζικό Σύστημα	45
8.5	Ρωσικό Τραπεζικό Σύστημα	46
8.6	Ελβετικό Τραπεζικό Σύστημα	47
8.7	Γερμανικό Τραπεζικό Σύστημα	48
8.8	Γαλλικό Τραπεζικό Σύστημα	49
8.9	Τραπεζικό Σύστημα της Αγγλίας	50
8.10	Τραπεζικό Σύστημα της Σκωτίας	51
8.11	Τραπεζικό Σύστημα Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής	52
8.12	Τραπεζικό Σύστημα του Καναδά	53
8.13	Τραπεζικό Σύστημα της Αυστραλίας	54
8.14	Τραπεζικό Σύστημα της Ινδίας	55
8.15	Ασιατική Αναπτυξιακή Τράπεζα	56
8.16	Αφρικανική Αναπτυξιακή Τράπεζα	57
8.17	Grameen Bank	57
9	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ	59
9.1	Οι οικονομικές κρίσεις μέχρι τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο	60
9.1.1	Τραπεζική κρίση του 1900 στην Φινλανδία	61
9.1.2	Τραπεζική και Οικονομική κρίση στην Ιαπωνία το 1900	61
9.1.3	Ο χρηματιστηριακός πανικός στις ΗΠΑ το 1901	62

9.1.4	Ο τραπεζικός πανικός στις ΗΠΑ το 1907	62
9.1.5	Τραπεζική κρίση στην Σουηδία το 1907	63
9.1.6	Οικονομική ύφεση μετά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο (1918 - 1921) και ο Γερμανικός Υπερπληθωρισμός του 1923	63
9.1.7	Η μεγάλη ύφεση του 1929	64
9.2	Οικονομικές κρίσεις στην μεταπολεμική εποχή	64
9.2.1	Η αμερικάνικη ύφεση του 1953	64
9.2.2	Η πρώτη πετρελαϊκή κρίση του 1973	65
9.2.3	Η δεύτερη πετρελαϊκή κρίση του 1979	66
9.2.4	Η κρίση των στεγαστικών δανείων της δεκαετίας του 1980	66
9.2.5	Η Ιαπωνική χρηματοπιστηριακή ‘φούσκα’ του 1986 με 2003	68
9.2.6	Η κατάρρευση της εταιρίας Long Term Capital Management το 1998	68
10	Η ΑΥΓΗ ΤΟΥ 21ΟΥ ΑΙΩΝΑ - Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ	70
10.1	Οι φάσεις της κρίσης	71
10.2	Επιπτώσεις της κρίσης στην λιανική τραπεζική	72
10.3	Οι γενικές συνέπειες της κρίσης	72
10.4	Η αντιμετώπιση της κρίσης από την G20	73
11	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	74
12	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	76
12.1	Βιβλία	76
12.2	Άρθρα	77
12.3	Διαδίκτυο	77
13	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	78
	Παράρτημα 1:	78
	Παράρτημα 2:	79
	Παράρτημα 3:	80
	Παράρτημα 4:	80
	Παράρτημα 5:	81
	Παράρτημα 6:	81
	Παράρτημα 7:	82
	Παράρτημα 8:	82

1 Περίληψη

ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΝΕΟΤΕΡΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ιστορικά, οι οικονομικές κρίσεις έχουν αποδειχτεί ότι αποτελούν κύκλους που επαναλαμβάνονται. Συνήθως με λίαν διαφορετικές αιτίες αλλά με τα ίδια οχυρά αποτελέσματα. Οδηγούν πληθώρα χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην πτώχευση, τεράστιες ζημιές στις οικονομίες κρατών και τον λαό να αναγκάζεται να ζει σε συνθήκες εξαθλίωσης. Σπείρουν τον πανικό ανάμεσα σε εργαζόμενους και εταιρίες και το χάος.

Η πρόσφατη κρίση που ακόμη βιώνουμε, η κρίση του 2008 με αφετηρία την κτηματική αγορά των ΗΠΑ, έχει αποδεχτεί ως η χειρότερη ύφεση όλων των εποχών με το μεγαλύτερο domino effect που είχαμε στην διεθνή παγκόσμια τραπεζική και χρηματοοικονομική αγορά. Έβαλε στα πυρά, τις μεγαλύτερες οικονομίες του πλανήτη, βρίσκοντας τις εποπτικές αρχές αδύνατες να αντιδράσουν και να μην μπορούν σνα σβήσουν τις μικρές φωτιές ανά χώρα με αποτέλεσμα να εξαπλωθούν σε μια τεράστια πυρκαγιά ανά το παγκόσμιο.

Θύματα δυστυχώς η Ελλάδα αρχικά και στην συνέχεια και η Κύπρος. Αποκορύφωμα η κατάρρευση του υφιστάμενου τότε τραπεζικού συστήματος της Κύπρου τον Μάρτιο του 2013. Η χειρότερη σελίδα στην οικονομική ιστορία της μεγαλονήσου, μετά την Ταυρική εισβολή του 1974.

Σκοπός της παρούσας μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας είναι η ανάλυση της παγκόσμιας τραπεζικής εποπτείας και αγοράς. Τα είδη των τραπεζών και οι κύριες λειτουργίες τους μαζί με τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν. Τα σύγχρονα τραπεζικά / χρηματοοικονομικά / επενδυτικά προϊόντα. Ο ρόλος του κάθε εποπτικού φορέα στην διεθνή τραπεζική και η νομισματική πολιτική που ακολουθείται στις μεγάλες οικονομίες / κράτη. Στην συνέχεια μελετάμε ιστορικά τις μεγαλύτερες οικονομικές κρίσεις από το 1900.

Τέλος μελετάω την κρίση του 2008 με αναφορά στις αιτίες και τα αποτελέσματα με πιθανές εισηγήσεις για αποφυγή της επανάληψης της μελλοντικά. Μέσα από αυτά θα γίνει καλύτερη κατανόηση των κρίσεων και πως ακριβώς συμβαίνουν.

2 Abstract

THE GLOBAL FINANCIAL AND BANKING SYSTEM, INTERNATIONAL BANKING AND THE FINANCIAL CRISES OF MODERN HISTORY

Historically, economic crises have been proven to be repetitive cycles, usually with slightly different causes but with the same devastating results. Usual outcomes are numerous financial institutions ending in bankruptcy, damage and huge loss to national economies and people forced to live almost under poverty. Panic is spread among workers and companies and generally a chaotic scene rules for several years after their burst.

Our recent crisis that we are experiencing as of 2008, firstly appearing within the US real-estate market has been proved as the worst recession of all time with the biggest domino effect on the international global banking and financial market. Small flames burst within the largest economies of the planet. With regulatory officials failing to react and unable to extinguish these small fires the final result was a global economic burn down.

Unfortunately, among the victims were at first Greece and eventually Cyprus. The peak of the recession was the collapse of the Cypriot banking system in March 2013, forcing Marfin Laiki Bank, one out of the two major national banks to bankruptcy. This event was the worst chapter in the economic history of the island, after the Turkish invasion in 1974.

The purpose of this dissertation is to analyze the banking environment, global banking regulation and global market. The types of banks and their main activities and the risks they face. The banking / financial / investment products. The role of each regulating institution in international banking and the monetary policy the major economies / states follow. After, we study all the major historical financial crises since 1900.

Finally I study the 2008 crisis with reference to the causes and effects and possible recommendations to avoid recurrence of the future. Main purpose is for readers to understand the term 'financial crisis' and why do they really occur.

3 Εισαγωγή

Μέσα από διάφορες συζητήσεις που είχα με φίλους, συναδέλφους και γνωστούς, με θέμα την παγκόσμια κρίση του 2008 που βιώνουμε μέχρι σήμερα και με αφορμή το Κυπριακό τραπεζικό κραχ τον Μάρτη του 2013, συνειδητοποίησα την μεγάλη άγνοια που επικρατεί ανάμεσα στον Κυπριακό λαό σχετικά με την λειτουργία του τραπεζικού συστήματος και τις πραγματικές αιτίες που οδήγησαν στην αδύναμη και προβληματική οικονομία που μας μαστιγώνει τα τελευταία 5 έτη. Οι πλειοψηφία αδυνατούσε να λογιστεί και να κατανοήσει τα πραγματικά λάθη και διοικητικά σφάλματα από φορείς του τραπεζικού μας συστήματος.

Κοινή άποψη των πλείστων ότι την ευθύνη της ύφεσης έχει η τρόικα και το Γερμανικό κράτος. Η κυπριακή δημοκρατία δεν ευθύνεται καθόλου έλεγαν. Ήρθαν οι Γερμανοί και μας τα πήραν όλα' μου έλεγαν. Για να σου πάρει κάποιος κάτι, πρέπει να έχεις αυτό το κάτι. Ότι είχαμε το κατασπαράξαμε, το εξαντλήσαμε και μετά βρήκαμε την εύκολη λύση να ρίξουμε το φταίξιμο αλλού γιατί πιθανώς κάποιος προπαγανδιστικός τηλεοπτικός σταθμός έτσι μας είπε, ότι έρχονται οι Γερμανοί να μας τα πάρουν όλα και εμείς αμέσως, ο λόγος τους ευαγγέλιο.

Με αφορμή τις πιο πάνω καταστάσεις και την άγνοια που επικρατεί γύρω από το όλο θέμα, αποφάσισα λοιπόν να διαλέξω το συγκεκριμένο θέμα. Σκοπός μου μέσα από την διατριβή αυτή να βοηθήσω στην καλύτερη κατανόηση της παγκόσμιας τραπεζικής, των εποπτικών αρχών και νομοθεσιών και των σφαλμάτων που οδηγούν σε αλυσιδωτές οικονομικές αντιδράσεις και έπειτα σε υφέσεις.

Στην πρώτη ενότητα (κεφ. 4 - 6) αναλύω τα είδη των τραπεζών, τις κύριες λειτουργίες τους μαζί με τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν και τα σύγχρονα τραπεζικά / χρηματοοικονομικά / επενδυτικά προϊόντα. Τέλος αναλύω τον κίνδυνο χώρας μαζί με τα διεθνή δάνεια που αποτελούν κύρια αιτία για δημιουργία υφέσεων.

Στην δεύτερη ενότητα (κεφ. 7 - 8) αναφέρω τον ρόλο του κάθε εποπτικού φορέα στην διεθνή τραπεζική και την νομισματική πολιτική που ακολουθείται στις μεγάλες οικονομίες / κράτη. Μελετάω τα διάφορα τραπεζικά συστήματα που ακολουθεί η κάθε χώρα και τους εποπτικούς κανονισμούς που ακολουθεί. Ενδιαφέρον θέμα εδώ είναι οι διαφορετικές τραπεζικές λειτουργίες που έχουν οι τα Ευρωπαϊκά τραπεζικά συστήματα με τα μουσουλμανικά κράτη.

Στην τρίτη ενότητα (κεφ. 9 - 10) μελετάμε τις μεγαλύτερες ιστορικά οικονομικές κρίσεις από το 1900 και τέλος αναπτύσσω την κρίση του 2008. Αναφέρομαι στις αιτίες και τα αποτελέσματα της με συμπεράσματα (κεφ. 11) και πιθανές εισηγήσεις για αποφυγή της επανάληψης της μελλοντικά.

4 Φύση και Λειτουργία της τράπεζας

4.1 Ιστορική αναδρομή του χρήματος και των τραπεζών

Η αφετηρία της χρήσης του χρήματος χρονολογείται στο 3300 π.χ. στην Μεσοποταμία. Αντικείμενα που είχαν συναλλαγματική αξία και χρησιμοποιούνταν ως χρήμα ήταν πολύτιμοι λίθοι, πέτρες, γεωργικά προϊόντα, κτηνοτροφικά προϊόντα, μέταλλα κ.τ.λ.

Τον 7ον αιώνα π.χ. εμφανίζονται τα πρώτα νομίσματα στην Λυδία. Μέσα από την πάροδο του χρόνου τα νομίσματα γίνονται ευρέως κοινό αποδεχτό μέσο για συναλλαγές, για μέτρηση αξίας, για μέσο πληρωμής αλλά και μέσο αποθεματοποίησης. Στην Ελλάδα τα πρώτα νομίσματα κυκλοφόρησαν στο Άργος και την Σικυώνα.

Τα πρώτα άτομα που ασχολήθηκαν με την συναλλαγή νομισμάτων ονομάστηκαν τραπεζίτες από το τραπέζι που κάθονταν για να ολοκληρώνουν τις συναλλαγές τους. Μέσα από τις κατακτήσεις και αποικίες, οι πρώτοι τραπεζίτες στην Ρώμη ήταν Έλληνες μεταφέροντας το τραπεζικό θεσμό. Κατά την εποχή των σταυροφοριών οι τραπεζικές εργασίες εξελίχθηκαν σε αληθινή τραπεζική επιχείρηση ενώ με την σημερινή της μορφή εμφανίζεται στην εποχή της Αναγέννησης. Μεγάλοι τραπεζικοί οργανισμοί λειτούργησαν στην Βενετία και στην Γένουα.

Η πρώτη μεγάλη τράπεζα στην Ελλάδα ήταν η εθνική τράπεζα της Ελλάδας και ιδρύθηκε το 1841 στην Αθήνα από τον Ηπειρώτη Γιώργο Σταύρου στην οποία απαγορεύτηκε η άσκηση δημόσιας εξουσίας πέραν από τις εμπορικές συναλλαγές. Το 1928 ιδρύεται μια αμιγώς τράπεζα με εκδοτικά προνόμια, η τράπεζα της Ελλάδος. (Ιωάννης Δ. Φαρσαρώτης, 2009)

4.2 Φύση της τράπεζας

Οι τράπεζες ως φορείς μιας οικονομίας, κατέχουν μια κεντρική θέση που της καθιστά ως τον πιο νευραλγικό τομέα του σύγχρονου οικονομικού περιβάλλοντος. Επίσης, η συνθετότητα των εργαλείων που πρέπει να διαχειριστεί μαζί με την βασική της δραστηριότητα, την διαχείριση κινδύνου καθιστούν την μεγάλη αναγκαιότητα ύπαρξης διοίκησης υψηλού επιπέδου.

Η τράπεζα λοιπόν, είναι ένα ίδρυμα με κύρια δραστηριότητα να χορηγεί δάνεια και να δέχεται καταθέσεις. (Π.Ε. Πετράκης, σελ. 26, 1999) Με άλλα λόγια, δανείζεται χρήματα από τις πλεονάζον οικονομικές μονάδες και δανείζει τις ελλειμματικές. Η τράπεζα αποτελεί ένα μέσο βελτίωσης του χρηματοοικονομικού συστήματος και μια μορφή προστασίας και ασφάλειας στους καταθέτες.

Οι τέσσερις βασικές λειτουργίες του τραπεζικού συστήματος είναι η προσφορά πρόσβασης σε σύστημα συναλλαγών, διακίνηση κεφαλαίων, διαχείριση του κινδύνου και παραγωγή πληροφοριών για τους δανειστές.

Τα τέσσερα βασικά είδη κινδύνου που αντιμετωπίζει μια τράπεζα είναι ο πιστωτικός κίνδυνος, κίνδυνος επιτοκίου, κίνδυνος ρευστότητας και ο κίνδυνος των έξω-ισολογιστικών δραστηριοτήτων της. Η εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου, δηλαδή του κινδύνου κατά πόσο θα αποπληρωθεί η όχι ένα δάνειο αποτελεί βασική τραπεζική λειτουργία και κύρια 'τέχνη' ενός τραπεζικού. Ο κίνδυνος επιτοκίου συνδυάζεται με την μετατροπή των χρονικών λήξεων των κεφαλαιακών στοιχείων, ενώ μια περίοδος πανικού που θα οδηγούσε σε μια μαζική απόσυρση καταθέσεων από καταθέτες εισάγει τον κίνδυνο της ρευστότητας.

Ένας σημαντικός ρόλος μιας τράπεζας είναι η σωστή παρακολούθηση και διαχείριση των δανειοληπτών Υπό συνθήκες πληροφοριακής ασυμμετρίας, οι διαδικασίες αυτές είναι πολύ κρίσιμες για την σωστή εκτίμηση της δυνατότητας αποπληρωμής των δανείων από τους δανειολήπτες. Δυστυχώς στις δανειοδοτικές σχέσεις, σε αντίθεση με τις αγορές κεφαλαίου δεν υπάρχει καλό επίπεδο πληροφοριών. Αυτό κάνει τον ρόλο των τραπεζών ακόμη πιο σημαντικό.

Παρόλη την κρίσιμότητα που έχει ο ρόλος αυτός εντός του οικονομικού συστήματος, δυστυχώς δεν θεμελιώθηκε ικανοποιητικά οδηγώντας σε πληθώρα οικονομικών κρίσεων στο παρελθόν. (Π.Ε. Πετράκης, 1999)

4.3 Πληροφοριακή ασυμμετρία

Σε μια τέλεια λειτουργήσιμη χρηματοοικονομική αγορά, ο ρόλος των τραπεζών ως διαμεσολαβητή μεταξύ νοικοκυριών και επιχειρήσεων θα ήταν περιττός και αχρείαστος. Στην πραγματικότητα όμως δεν ισχύει. Υπάρχει ένα ποσοστό αποτυχίας στις αγορές και η πληροφοριακή ασυμμετρία. Δημιουργείται έτσι η ανάγκη ύπαρξης των τραπεζών ως διαμεσολαβητής μεταξύ των οικονομικών μονάδων για την συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών, διευκόλυνση των συναλλαγών και αντιστάθμιση και διαφοροποίηση του κινδύνου.

Μέσα από την διακίνηση κεφαλαίων, δημιουργείται το κόστος συναλλαγών. Τα κόστη αυτά εξαλείφονται μέσα από την δημιουργία οικονομικών κλίμακας και φάσματος από τις τράπεζες. Αυτό αντλεί σημαντικό λόγο ύπαρξης των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Οι τράπεζες λειτουργούν και ως δεξαμενές ρευστότητας που παρέχουν κεφάλαια σε οικονομικές μονάδες που έχουν την ανάγκη να διαφύγουν σε ένα κεντρικό χώρο παροχής κεφαλαίων για την αντιμετώπιση χασμάτων στις καταναλωτικές τους ανάγκες. (Π.Ε. Πετράκης, 1999)

Βάση του ποσοστού των συνολικών αποθεμάτων από τα νοικοκυριά, που χρειάζονται για να καλυφθούν οι έκτακτες καταναλωτικές ανάγκες, δημιουργείται η ελάχιστη ποσοστιαία βάση των καταθέσεων. Η βάση αυτή αποτελεί και την αρχή για την ανάπτυξη των εμπορικών τραπεζών, στηριζόμενες στη θεωρία ότι μόνο ένα μικρό μέρος των καταθετών αποφασίζουν να αποσύρουν τις καταθέσεις τους.

Για την βελτίωση της κατανομής των πόρων, υπό την ύπαρξη ασύμμετρης κατανομής πληροφοριών, πρέπει να γίνεται παρακολούθηση των επενδυτικών έργων. Οι διαδικασίες παρακολούθησης είναι οι εξής:

- Επιλογή επενδυτικών σχεδίων όταν υπάρχουν συνθήκες αντίθετης επιλογής. (Π.Ε. Πετράκης, σελ.34, 1999)
- Πρόληψη ενεργοποίησης του ηθικού κινδύνου από πλευράς διοίκησης. (Π.Ε. Πετράκης, σελ.34, 1999)
- Τιμωρία του κακού δανειζόμενου. (Π.Ε. Πετράκης, σελ.34, 1999)
- Οικονομολογική παρακολούθηση. (Π.Ε. Πετράκης, σελ.34, 1999)

4.4 Βιομηχανική Οργάνωση στην τραπεζική

Μετά τον πρώτο πυλώνα των μικροοικονομικών της Τραπεζικής, ο πυλώνας της πληροφοριακής ασυμμετρίας, έχουμε τον δεύτερο πυλώνα, την προσέγγιση της βιομηχανικής οργάνωσης στην τραπεζική.

Σε αντίθεση με την παραδοσιακή προσέγγιση της νομισματικής πολιτικής, η προσέγγιση αυτή αντιλαμβάνεται τις τράπεζες σαν ανεξάρτητες οντότητες που αντιδρούν σε μεταβολές του περιβάλλοντος τους κατά βέλτιστο τρόπο. Παράδειγμα είναι η τροποποίηση της πολιτικής τους για μεγιστοποίηση των κερδών τους και της αγοραίας αξίας τους. (Π.Ε. Πετράκης, 1999)

Οι τράπεζες ορίζονται ως παραγωγοί συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Προσφέρουν όπως ανέφερα, δάνεια σε δανειζόμενους και δέχονται καταθέσεις από καταθέτες. Η συνάρτηση για το κόστος διαχείρισης δανείων και καταθέσεων είναι δεδομένη. Η ισορροπία του τραπεζικού τομέα εξετάζεται υπό τρεις μορφές οργάνωσης της αγοράς. Ο τέλειος ανταγωνισμός, το μονοπώλιο και το олиγοπώλιο.

Όταν η αγορά είναι σε κατάσταση τέλειου ανταγωνισμού, τα κέρδη μιας τράπεζας ισούνται με το άθροισμα των περιθωρίων διαμεσολάβησης μείον το κόστος διαχείρισης. Στην περίπτωση

εμφάνισης οικονομικών φάσματος, είναι πιο αποτελεσματική μια γενική τράπεζα από πληθώρα εξειδικευμένων. Το αντίθετο φυσικά ισχύει όταν υπάρχουν αντιοικονομίες φάσματος.

Όσο μεγαλύτερη είναι η δύναμη της αγοράς, μιας μονοπωλιακής τράπεζας, τόσο μικρότερη η ελαστικότητα των καταθέσεων και χορηγήσεων και μεγαλύτερη η διαφορά τιμής και οριακού κόστους λόγω έλλειψης ανταγωνισμού.

4.5 Ανάλυση Πιστοληπτικής Ικανότητας

Η σωστή αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου αποτελεί μια από τις βασικότερες λειτουργίες ενός τραπεζικού ιδρύματος. Ο έλεγχος της δυνατότητας του δανειολήπτη να ανταποκριθεί στις πληρωμές των δανείων και τοκοχρεολυσίων, διασφαλίζει στην τράπεζα τις εισροές της μειώνοντας την αβεβαιότητα και αυξάνοντας την ποιότητα στρατηγικής που θα ακολουθήσει μελλοντικά. Ο έλεγχος αυτός αποτελεί την καλύτερη τεχνική για αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου.

4.5.1 Παράγοντες για ανάλυση πιστοληπτικής ικανότητας

Για την ανάλυση της πιστοληπτικής ικανότητας, λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθοι παράγοντες:

- Χαρακτήρας και αξιοπιστία του δανειζόμενου. (Π.Ε. Πετράκης, σελ.228, 1999)
- Προβλεπόμενη χρήση των δανειακών κεφαλαίων. (Π.Ε. Πετράκης, σελ.228, 1999)
- Αξιολόγηση των πρωτογενών πηγών εξόφλησης του δανείου. (Π.Ε. Πετράκης, σελ.228, 1999)
- Αξιολόγηση των δευτερογενών πηγών εξόφλησης του δανείου. (Π.Ε. Πετράκης, σελ.228, 1999)

Ο χαρακτήρας και η φήμη του δανειζόμενου αποτελούν τον σημαντικότερο παράγοντα που λαμβάνεται υπόψη από τους τραπεζικούς. Ανέντιμοι οφειλέτες με κακό ιστορικό που αποσπών δάνεια χωρίς να το αξίζουν, δημιουργούν ζημιά στα τραπεζικά ιδρύματα. Επίσης αρκετοί υποψήφιοι πελάτες μπορούν να αποσπάσουν την έγκριση δανείων μέσα από την παρουσίαση πλαστών στοιχείων και γεγονότων. Η πρόληψη από αφερέγγυους δανειζόμενους γίνεται μέσα από εξονυχιστικό έλεγχο του πιστοληπτικού ιστορικού του πελάτη

Δεύτερος παράγοντας είναι η σωστή κατανόηση και μελέτη της προστιθέμενης αξίας χρήσης των δανειακών κεφαλαίων. Σε αρκετές περιπτώσεις, η πραγματική χρήση των δανειακών κεφαλαίων που σχεδιάζει να κάνει ο δανειζόμενος είναι διαφορετική από αυτή που δείχνει στην αίτηση του. Ενώ φαινομενικά τα δανειακά κεφάλαια προορίζονται για την αύξηση του κυκλοφοριακού ενεργητικού, ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν για εξόφληση καθυστερημένων λογαριασμών, οφειλών, κάλυψη λειτουργικών απωλειών κ.τ.λ.

Η δυνατότητα εξόφλησης ενός δανείου από τον οφειλέτη μετρίεται και με βάση των πρωτογενών πηγών εξόφλησης που έχει στην διάθεση του. Αν οι δόσεις των δανείων θα καλυφθούν από ταμειακές ροές όπως πωλήσεις εμπορευμάτων, πρέπει να γίνει αξιολόγηση της αξιοπιστίας και του κινδύνου που ίσως να υφίσταται να μην εισπραχθούν εντός των απαιτούμενων χρονικών πλαισίων οι ταμειακές ροές. Έτσι είναι απαραίτητο να γίνεται ανάλυση των ταμειακών ροών, εξακρίβωση των πηγών και εξαγωγή του συμπεράσματος αν υπάρχει κίνδυνος στις πρωτογενείς πηγές ενός δανειζόμενου.

Οι δευτερογενείς πηγές εξόφλησης χρησιμοποιούνται ως εγγυητικά στοιχεία σε περίπτωση αδυναμίας εξόφλησης του δανείου μέσα από τις ταμειακές ροές. Έτσι αποφεύγονται τυχόν απώλειες. Η αξία του ενέχυρου πρέπει να είναι μεγαλύτερη από την αξία του δανείου, ώστε σε περίπτωση χαμηλότερης λογιστικής τιμής από την αρχική αξία, να μπορεί η τράπεζα να καλύψει τα ποσά και το κόστος της διαδικασίας κατάσχεσης.

4.5.2 Πηγές για ανάλυση πιστοληπτικής ικανότητας

Οι τρεις θεμελιώδεις πηγές πληροφοριών για την έρευνα και ανάλυση της πιστοληπτικής ικανότητας ενός υποψήφιου δανειστή είναι:

- Συνέντευξη με τον πελάτη. (Π.Ε. Πετράκης, σελ.232, 1999)
- Εσωτερικές πηγές πληροφόρησης της τράπεζας. (Π.Ε. Πετράκης, σελ.232, 1999)
- Εξωτερικές πηγές πληροφόρησης από άλλους οργανισμούς. (Π.Ε. Πετράκης, σελ.232, 1999)

Στην συνέντευξη με τον τραπεζικό υπεύθυνο ο υποψήφιος πελάτης πρέπει να παρουσιάσει όσα στοιχεία του ζητηθούν όπως μισθολογικές βεβαιώσεις, ισολογισμός χρήσεων, στοιχεία προσωπικής οικονομικής κατάστασης κ.τ.λ. Θα υποδείξει είδος δανείου, ύψος δανείου, κατάσταση περιουσιακών στοιχείων και στοιχεία άλλων πιστωτών.

Όταν είναι επιχειρηματικό το δάνειο, ο πελάτης πρέπει να σκιαγραφήσει τους κύριους πελάτες της επιχείρησης, τους προμηθευτές, τις αρχές που διέπουν τις σχέσεις υπαλλήλων και μετόχων και το ιστορικό της επιχείρησης.

Μέσα από τα πιο πάνω στοιχεία και από μια σειρά από ερωτήσεις η τράπεζα κατανοεί τα δυνατά και αδύνατα στοιχεία του υποψηφίου και της εταιρείας. (Π.Ε. Πετράκης, 1999)

Σε περίπτωση ύπαρξης ιστορικού προηγούμενων συναλλαγών μεταξύ τράπεζας και πελάτη, οι εσωτερικές πηγές πληροφόρησης παρέχουν ένα πλήθος στοιχείων σχετικά με την προθυμία και ικανότητα του πελάτη να ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις του. Ο τραπεζικός αναλυτής εξετάζει

το ιστορικό των λογαριασμών και συναλλαγών του υποψήφιου πελάτη αλλά και των προμηθευτών και συνεργατών της εταιρίας του.

Συμβουλευτικές επιχειρήσεις και οργανισμοί κατατάσσονται στις εξωτερικές πηγές πληροφόρησης. Αποτελούν μια σημαντική πηγή πληροφόρησης για τάσεις και εξελίξεις της αγοράς και των κλάδων της οικονομίας, μέσα από τις μελέτες αγοράς και κλαδικές μελέτες που εκπονούν.

4.6 Στρατηγικός σχεδιασμός διοίκησης τραπεζικού ιδρύματος

Όπως κάθε οργανισμός και ένα τραπεζικό ίδρυμα πραγματοποιεί ένα σχεδιασμό για την οργάνωση και θέσπιση των μελλοντικών της στοιχείων. Ο σχεδιασμός αυτός βοηθά στην καλύτερη οργάνωση ολόκληρου του ιδρύματος αλλά και των επιμέρους τμημάτων του. Καταρτίζοντας σχέδια για ένα προκαθορισμένο χρονικό διάστημα, βελτιστοποιείται η λειτουργία της με συμβατούς στόχους, αυξάνοντας την λειτουργική αποτελεσματικότητα της τράπεζας και αποφεύγοντας αντικρουόμενες τακτικές.

4.6.1 Στόχοι στρατηγικού σχεδιασμού

Ο στρατηγικός σχεδιασμός αποτελεί ένα μακροπρόθεσμο προγραμματισμό της μελλοντικής εικόνας του τραπεζικού ιδρύματος. Αναπτύσσονται αντικειμενικοί στόχοι που επιθυμεί η τράπεζα να πραγματοποιήσει και τα μέσα για την επίτευξη τους.

Επιτυγχάνεται θέτοντας και απαντώντας τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Ποια είναι η παρούσα κατάσταση του τραπεζικού ιδρύματος; (Π.Ε. Πετράκης, σελ.294, 1999)
- Ποιούς αντικειμενικούς στόχους έχει στο μέλλον; (Π.Ε. Πετράκης, σελ.294, 1999)
- Πως βλέπει και θέλει την τράπεζα η διοίκηση σε πέντε χρόνια; (Π.Ε. Πετράκης, σελ.294, 1999)
- Πως θα επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα; (Π.Ε. Πετράκης, σελ.294, 1999)

4.6.2 Βήματα στρατηγικού σχεδιασμού

Το πρώτο βήμα είναι η γενική ανάλυση της απόδοσης του ιδρύματος κατά τα προηγούμενα έτη. Η κατανόηση του σκοπού της τράπεζας, των αγορών που δραστηριοποιείται, των αγορών που θέλει να επικεντρωθεί, η εικόνα των ανταγωνιστών των πελατών της, οι δυνατότητες και αδυναμίες της. Όλα βοηθούν στην ολοκλήρωση της παρούσας θέσης και εικόνας της τράπεζας.

Το δεύτερο βήμα είναι η κατάρτιση έκθεσης με τους στόχους που θέλει να επιτύχει η τράπεζα στα επόμενα πέντε έτη. Οι στόχοι αφορούν είτε την ανώτατη διοίκηση είτε την διοίκηση σε συνεργασία με το στελεχιακό δυναμικό της τράπεζας. Με μεγαλύτερη συμμετοχή του προσωπικού, αυξάνονται οι πιθανότητες για καθολική υποστήριξη του σχεδίου από το σύνολο του τραπεζικού ιδρύματος. Οι στόχοι πρέπει να είναι εντελώς σαφής, ακριβείς και ποσοτικά μετρήσιμοι. Γενικού τύπου στόχοι όπως ‘αύξηση μεριδίου αγοράς’ δεν θεωρούνται κατάλληλοι για ένα στρατηγικό σχέδιο. Οι στόχοι χωρίζονται σε τομείς.

Οι επιχειρηματικοί στόχοι αναφέρονται στον πιο εύρη τομέα της τραπεζικής δραστηριότητας. Οι στόχοι ανάπτυξης της διοίκησης παρατηρούν διοικητικές αδυναμίες και καθορίζουν βήματα για την ανάπτυξη εξειδικευμένου στελεχιακού δυναμικού. Οι στόχοι οργανωτικής δομής καθορίζουν τον ιδανικό αριθμό επιχειρησιακών μονάδων βάση των αναγκών της τράπεζας. Οι λειτουργικοί στόχοι αφορούν το προσωπικό της τράπεζας και τον εξοπλισμό και οδηγούν στην αύξηση της συνολικής λειτουργικής αποτελεσματικότητας. Οι στόχοι μάρκετινγκ αφορούν προγράμματα αυξημένης σημασίας για τον τραπεζικό οργανισμό και καθορίζονται μέσα από την ανάλυση της αγοράς και του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος της τράπεζας. Τέλος, οι κεφαλαιακοί στόχοι καθορίζουν τον τρόπο και το αποτέλεσμα που έχει το σύστημα άντλησης κεφαλαίων της στην κατανομή του ενεργητικού, τις εκτός ισολογισμού δραστηριότητες της και την μελλοντική κεφαλαιακή της θέση.

Επόμενο βήμα αποτελεί ο καθορισμός του μελλοντικού προφίλ της τράπεζας, έπειτα από την επίτευξη των στόχων. Μια πρώτη προσέγγιση πρόβλεψης του προφίλ της τράπεζας υποθέτει την κατακράτηση των σημερινών πελατών της στο μέλλον και τον σχεδιασμό της εικόνας της σε πέντε χρόνια βάση του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος. (Π.Ε. Πετράκης, 1999)

Η δεύτερη προσέγγιση στηρίζεται στην θεωρία ότι η ανώτατη διοίκηση της τράπεζας ανακοινώνει τις βλέψεις της για το που επιθυμεί να βρίσκεται η τράπεζα σε μια πενταετία. Βάση του σχεδίου που έχει επιλέξει η διοίκηση, η τράπεζα θα έχει το επιθυμητό επίπεδο στην αγορά και ο ισολογισμός θα είναι ισοσκελισμένος. Η ανάλυση εσόδων - εξόδων θα είναι συνεπής με τους αρχικούς στόχους. Επομένως τώρα πρέπει να καθορίσει αν τα επιθυμητά αποτελέσματα μπορούν να επιτευχθούν, βάση της σημερινής θέσης της τράπεζας και το αναμενόμενο μελλοντικό περιβάλλον. Αυτή η προσέγγιση διακρίνει κατά πόσο διαφέρουν τα προβλέψιμα αποτελέσματα με το στρατηγικό σχέδιο, χτίζοντας έτσι το μελλοντικό προφίλ.

Το τελικό βήμα αποτελεί την μετατροπή των επιλεγμένων στόχων και στρατηγικών σε συγκεκριμένες εντολές και πράξεις. Αυτό απαιτεί την κατάρτιση μιας σειράς δραστηριοτήτων, τα λεγόμενα προγράμματα δράσης. Λαμβάνουν μέρος στο εσωτερικό περιβάλλον της τράπεζας και καθορίζουν πόρους και αρμοδιότητες, ενέργειες και βήματα που πρέπει να γίνουν και χρονοδιαγράμματα ολοκλήρωσης. Τα προγράμματα δράσης αποτελούν τον πυρήνα για την

ολοκλήρωση του στρατηγικού σχεδιασμού και είναι μετρήσιμα σε μέγεθος κι αριθμούς για να γίνεται έλεγχος και ανάλυση της αποδοτικότητάς τους.

4.7 Γενική και εξειδικευμένη τραπεζική

Η εισαγωγή νέων τεχνολογιών στην τραπεζική διαχείριση, η αύξηση του ανταγωνισμού και η αποδιαμεσολάβηση οδήγησε τις τράπεζες στο να αναθεωρήσουν την θέση τους τα τελευταία χρόνια απέναντι σε μια μεταβαλλόμενη αγορά με αβέβαιο μέλλον. Οι μεταβολές αυτές, επέφεραν δραστικές αλλαγές (παράρτημα 1). Ένα σημαντικό θέμα που απασχολεί τα τραπεζικά ιδρύματα είναι η επιλογή μεταξύ παροχής εξειδικευμένων τραπεζικών εργασιών ή εργασιών γενικού φάσματος της σύγχρονης τραπεζικής. Εξειδικευμένες τράπεζες ή γενικές τράπεζες.

Οι γενικές τράπεζες προσφέρουν όλο το φάσμα των οικονομικών υπηρεσιών όπως ασφάλειες, σχεδιασμό και διάθεση χρεογράφων στο κοινό, διάθεση νέων μετοχών, κατοχή μετοχικού κεφαλαίου σε άλλες επιχειρήσεις (επενδύσεις), χρηματιστηριακές υπηρεσίες, συμβουλευτικές υπηρεσίες, επενδύσεις χαρτοφυλακίου κ.τ.λ. Οι εξειδικευμένες τράπεζες προσφέρουν μόνο συγκεκριμένες υπηρεσίες.

Το μεγαλύτερο μειονέκτημα της γενικής τραπεζικής είναι ότι λόγω μεγέθους και φάσματος υπηρεσιών, στην πιθανή κατάρρευση μιας, ολόκληρο το σύστημα μπορεί να οδηγηθεί σε κρίση και χρεοκοπία. Για την αποφυγή, οι γενικές τράπεζες δεν πρέπει να αναλαμβάνουν μεγάλο κίνδυνο. Σε αντίθεση, οι εξειδικευμένες τράπεζες δέχονται καλύτερο έλεγχο λόγω περιορισμού των λειτουργιών τους. Αν όμως παρουσιάσουν κάποια μορφή απρόβλεπτης οικονομικής συμφοράς, είναι πιο ευάλωτες στον κίνδυνο πτώχευσης λόγω μικρότερης κατοχής οικονομικών πόρων και μεγέθους. Ο κυβερνητικός έλεγχος της εξειδικευμένης τραπεζικής είναι πιο εύκολος ανά μονάδα αλλά πιο δαπανηρός λόγω όγκου τραπεζών και ιδρυμάτων. (Π.Ε. Πετράκης, σελ.359, 1999) Μελετώντας τα ιστορικά δρώμενα, πτωχεύσεις μεγάλων ιδρυμάτων γενικής τραπεζικής σπανίζουν σε σχέση με τα ιδρύματα εξειδικευμένης τραπεζικής.

Το σενάριο για συνδυασμό εμπορικής και επενδυτικής τραπεζικής έχει αναλυθεί εις βάθος. Το γενικό συμπέρασμα είναι ότι οι κίνδυνοι τείνουν να μειώνονται όταν οι τράπεζες ασχοληθούν με δραστηριότητες χρεογράφων ασφάλισης και άλλες υπηρεσίες πέραν των εμπορικών δραστηριοτήτων.

4.8 Θεωρία Τραπεζικής Εποπτείας

Η διεθνοποίηση των τραπεζικών αγορών και η ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων αύξησαν την ύπαρξη κινδύνων. Η συνεχής αλληλεξάρτηση μεταξύ χρηματοοικονομικών αγορών διαφόρων χωρών, οδήγησε σε διευκόλυνση των τραπεζικών κρίσεων και μεγαλύτερη διακύμανση επιτοκίων και συναλλαγματικών ισοτιμιών. Σε περιόδους κρίσεων η πιο ευάλωτη κατηγορία

είναι οι καταθέτες. Η συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών για θέσπιση του κινδύνου από τον κάθε καταθέτη ατομικά είναι αδύνατη. Έτσι γεννήθηκε η ανάγκη ύπαρξης ενός θεσμικού πλαισίου τραπεζικής εποπτείας, ελέγχου και προστασίας του τραπεζικού συστήματος. Ένα σωστό ρυθμιστικό πλαίσιο βοηθά στην μείωση κρίσεων και πανικών.

Η θέσπιση λοιπόν ενός εποπτικού πλαισίου αποσκοπεί στην εξάλειψη των ενδεχομένων ανορθόδοξης πρακτικής των τραπεζών και στην απομόνωση των επιδράσεων των ζημιών από ένα ίδρυμα έναντι άλλων - εξάλειψη της εμφάνισης κρίσεων υπό την μορφή domino effect. (Π.Ε. Πετράκης, σελ.413, 1999) Βάση του Kareken (1986), οι αιτίες αποτυχίας των τραπεζικών ιδρυμάτων οφείλονται στον βαθμό έντασης του ανταγωνισμού της αγοράς, στον βαθμό ύπαρξης εξωτερικών παραγόντων και στη ύπαρξη της ασύμμετρης πληροφόρησης μεταξύ αγοραστών και πωλητών.

Λόγω της μεγάλης πίεσης που ασκεί ο ανταγωνισμός, οι τράπεζες αναλαμβάνουν επενδυτικά σχέδια υψηλού κινδύνου χωρίς επαρκή πληροφόρηση με αρνητικές παρενέργειες προς τους πελάτες της. Η εποπτεία βοηθά στον έλεγχο των επενδυτικών σχεδίων των τραπεζών και στην δημιουργία δίχτυ ασφαλείας για τις τράπεζες που βρίσκονται υπό κατάρρευση για να αντιμετωπίσουν πιθανή πτώχευση. Η δημιουργία όμως δίχτυ ασφαλείας επιφέρει και δυο αρνητικές επιπτώσεις:

- Αρκετές τράπεζες αναλαμβάνουν δραστηριότητες υψηλού ρίσκου με ελαφρυντικό την κάλυψη τους από το δίχτυ ασφαλείας σε περίπτωση αποτυχίας. (Π.Ε. Πετράκης, σελ.414, 1999)
- Πρέπει να επιβάλλεται ένα είδος υποχρεωτικού ποσοστού ρευστών διαθέσιμων για κάλυψη κινδύνων όταν το εποπτικό σύστημα δεν καλύπτει ολόκληρο το φάσμα των δραστηριοτήτων. (Π.Ε. Πετράκης, σελ.415, 1999)

Η εφαρμογή τραπεζικής εποπτείας από ένα κράτος προϋποθέτει κόστος άμεσο και έμμεσο. Τα όργανα που χρησιμοποιούνται για την εφαρμογή είναι:

- Καθορισμός ανώτατων / κατώτατων ορίων στα επιτόκια καταθέσεων και χορηγήσεων.
- Καθορισμός / περιορισμός του αριθμού των υποκαταστημάτων ενός τραπεζικού ιδρύματος.
- Περιορισμός στην διαχείριση χαρτοφυλακίων και επιβολή υποχρεωτικού ποσού ρευστών διαθέσιμων.
- Ασφάλιση των καταθέσεων μέσα από την καταβολή ειδικού ασφάλιστρου από τις τράπεζες.
- Ρυθμιστικοί περιορισμοί για την εξασφάλιση της φερεγγυότητας των τραπεζικών ιδρυμάτων.
- Μέθοδοι ελέγχου για αποτίμηση της οικονομικής αξίας του ιδρύματος για καλύτερη επίβλεψη και εποπτεία.

Σε εθνικό επίπεδο, η κεντρική τράπεζα της κάθε χώρας λειτουργεί ως ‘δανειστής τελευταίας προσφυγής’. Παρέχει πιστώσεις προς τις εμπορικές τράπεζες για μείωση προβλημάτων ρευστότητας. Σε τοπικό αλλά και διεθνές επίπεδο, η τραπεζική εποπτεία αποσκοπεί στην διατήρηση της εμπιστοσύνης του κοινού προς τις τράπεζες και την ενίσχυση της ασφάλειας και σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος.

Σε μικροοικονομικό επίπεδο, οι κανόνες εποπτείας αφορούν την ομαλή και ελεγχόμενη λειτουργία μεμονωμένων τραπεζικών ιδρυμάτων και την προστασία των καταθέτων και επενδυτών. Για την επίτευξη της εποπτείας γίνονται συγκεκριμένες μελέτες και πρόληψη μέτρων για τράπεζες με προβλήματα.

- Εξετάζεται η επάρκεια κεφαλαίων κάθε τράπεζας. (Π.Ε. Πετράκης, σελ.419, 1999)
- Αξιολογούνται τα στοιχεία του ενεργητικού. (Π.Ε. Πετράκης, σελ.419, 1999)
- Διερευνείται αν η τράπεζα έπραξε μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα και ελέγχεται το μέγεθος του πιστωτικού της κινδύνου. (Π.Ε. Πετράκης, σελ.419, 1999)
- Καταρτίζονται δείκτες για την ρευστότητα. (Π.Ε. Πετράκης, σελ.419, 1999)
- Εκτιμάται η επάρκεια της τράπεζας. (Π.Ε. Πετράκης, σελ.419, 1999)
- Εξετάζεται η διαχρονική πορεία των κερδών. (Π.Ε. Πετράκης, σελ.419, 1999)

Για αποφυγή πανικού σε περίπτωση πτώχευσης τραπεζικών ιδρυμάτων, γίνεται υλοποίηση ενός μηχανισμού ασφαλιστικής κάλυψης των τραπεζικών καταθέσεων. Η τράπεζα πληρώνει ένα ασφάλιστρο σε μια εταιρία ασφάλισης καταθέσεων. Αρκετές φορές η εταιρία αυτή είναι η ίδια η κεντρική τράπεζα του κράτους. Οι καταθέσεις έχουν εξασφάλιση μέχρι ένα συγκεκριμένο ποσό.

5 Κίνδυνοι Τραπεζών και Τραπεζικού Συστήματος

Διάφοροι κίνδυνοι, μπορούν να οδηγήσουν σε ζημιές ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος.

5.1 Κίνδυνος Αγοράς

Ο κίνδυνος της αγοράς προκύπτει από την μεταβλητότητα της αξίας του χαρτοφυλακίου τιμών, που οφείλεται στις αλλαγές των τρέχουσων τιμών των στοιχείων του ενεργητικού στην δευτερογενή αγορά. Ο κίνδυνος αγοράς εμφανίζεται στις αγοραπωλησίες των τίτλων στην δευτερογενή αγορά και στις ανοικτές θέσεις στο ξένο συνάλλαγμα. Στην προσπάθεια αντιμετώπισης του κινδύνου, οι τράπεζες ανέπτυξαν εσωτερικά μοντέλα μέτρησης του όπως την προσέγγιση μεταβλητότητας - συσχέτισης (VAR), την ιστορική προσομοίωση και την προσομοίωση Monte Carlo.

5.2 Πιστωτικός Κίνδυνος

Ο κίνδυνος αθέτησης των υποχρεώσεων που έχουν οι πιστούχοι έναντι μιας τράπεζας, αποτελεί τον πιστωτικό κίνδυνο της. Η βασική λειτουργία μιας τράπεζας, η χορήγηση δανείων δημιουργεί και τον κίνδυνο αυτό. Είναι ψηλής προτεραιότητας, η σημασία του ελέγχου της ποιότητας του χαρτοφυλακίου χορηγήσεων. Δείκτες μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου είναι το ποσοστό των επισφαλών απαιτήσεων έναντι του συνόλου των χρηματοδοτήσεων, το ποσοστό των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις στο σύνολο των χρηματοδοτήσεων σε καθυστέρηση και ο δείκτης κάλυψης.

5.3 Κίνδυνος Ρευστότητας

Εμφανίζεται όταν παρουσιαστεί η αυξημένη ανάγκη ρευστών εκ μέρους των καταθετών μιας τράπεζας. Ένα δάνειο θεωρείται απαίτηση από τον δανειολήπτη και καταχωρείται στο ενεργητικό. Οι καταθέσεις θεωρούνται υποχρέωση από την τράπεζα προς τους καταθέτες και καταχωρούνται στο παθητικό. Το ενεργητικό και παθητικό μιας τράπεζας απαιτούν σωστή διαχείριση από αυτήν.

Ο κίνδυνος ρευστότητας μπορεί να παρουσιαστεί ξαφνικά, ακόμη και μέσω μιας φημολογίας που μπορεί να δημιουργήσει πανικό στους καταθέτες και να αναλήψουν τα χρήματά τους. Μαζικός αριθμός ανάληψης θα μπορούσε να οδηγήσει ακόμη και σε χρεοκοπία ενός ιδρύματος.

Ένας τραπεζικός οργανισμός αντιμετωπίζει τον κίνδυνο ρευστότητας αν εμφανιστεί, με την αγορά ρευστότητας ή την αποθήκευση ρευστότητας.

5.4 Κίνδυνος Επιτοκίου

Το καθαρό εισόδημα από τόκους, συσχετίζεται και τις μεταβολές που παρουσιάζει το επιτόκιο της αγοράς.

Για ελαχιστοποίηση των κινδύνων του επιτοκίου, η διαχείριση του ενεργητικού και παθητικού συνιστάται στην συντονισμένη παρέμβαση της διοίκησης της εμπορικής τράπεζας. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας, 2012)

Η ευαισθησία του επιτοκίου διαχειρίζεται με το υπόδειγμα ανοίγματος που χωρίζεται σε στατικό και δυναμικό, το υπόδειγμα του χρόνου ως την λήξη και το υπόδειγμα μέσης διάρκειας αναμονής.

5.5 Λειτουργικός Κίνδυνος

Η ανεπάρκεια συστημάτων εταιρικής διακυβέρνησης και εσωτερικού οδηγεί σε απώλειες και στον λειτουργικό κίνδυνο. Αιτίες είναι λανθασμένες διοικητικές αποφάσεις, ανθρώπινα σφάλματα και δυσχέρειες μεταξύ των παραγόντων της εταιρικής διοίκησης. Αδυναμία προληπτικής δράσης οδηγεί στα πιο πάνω προβλήματα.

Επίσης, μορφή λειτουργικού κινδύνου αποτελεί και ο τεχνολογικός κίνδυνος. Αιτίες η βλάβη στα συστήματα, ανεπάρκεια τεχνολογικής πληροφορικής κ.τ.λ. Έτσι προκύπτει η ανάγκη προστασίας του συστήματος από εσωτερικές και εξωτερικές δυσχέρειες και παρεμβάσεις.

5.6 Κίνδυνος Χρέους

Ονομάζεται και κίνδυνος χώρας και απορρέει από την υψηλή έκθεση μιας τράπεζας στον κίνδυνο που προκύπτει από τον δανεισμό σε ένα κράτος. Εμφανίζεται στην περίπτωση που το κράτος παύσει να πληρώνει στην τράπεζα. Ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα δεν έχει τα εργαλεία για την διαχείριση και κάλυψη αυτού του είδους πιστωτικού κινδύνου.

5.7 Διαχείριση Κινδύνων

Το σύνολο των συντονισμένων ενεργειών που προβαίνει η διοίκηση ενός πιστωτικού με στόχο την πρόληψη των αρνητικών επιπτώσεων από την επίδραση των κινδύνων στα κέρδη, έσοδα και καθαρή θέση της, αποτελούν την διαχείριση των κινδύνων ενός τραπεζικού οργανισμού

Η διαχείριση του παθητικού διασφαλίζει την χρηματοδότηση της τραπεζικής δραστηριότητας. Η διαχείριση του ενεργητικού διασφαλίζει τα εισοδήματα της και η διαχείριση της λειτουργίας του τραπεζικού ιδρύματος εξασφαλίζει την ελαχιστοποίηση των γενικών λειτουργικών δαπανών.

5.8 Διεθνείς Οίκοι Αξιολόγησης

Η πιστοληπτική αξιολόγηση ενός κράτους έχει μεγάλη σημασία για την δυνατότητα δανεισμού του. Όταν υπάρξει υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας ενός κράτους, αυξάνεται το κόστος δανεισμού του. Οι δανειστές του απαιτούν ψηλότερη αμοιβή για το αυξημένο κίνδυνο που αναλαμβάνουν.

Η βαθμολογία που θέτουν οι οίκοι αξιολόγησης αντανακλά την πιθανότητα χρεοκοπίας του κράτους. Χαμηλή βαθμολογία συνεπάγεται μεγαλύτερη πιθανότητα αποτυχίας και δυσμενέστερους όρους δανεισμού ή ακόμη και έξοδο από τις διεθνείς αγορές.

Η υποβάθμιση ενός κράτους οδηγεί σε υποβάθμιση των τραπεζικών ιδρυμάτων του. Στη συνέχεια υποβαθμίζονται και οι εγχώριες επιχειρήσεις και οι πολίτες δυσκολεύονται να εξασφαλίσουν τα δανειακά τους κεφάλαια. Τελικό αποτέλεσμα να συναντά μεγάλα προβλήματα ρευστότητας ολόκληρη η οικονομία.

Οι οίκοι αξιολόγησης αποτελούν χρήσιμο συμβουλευτικό εργαλείο για τους επενδυτές. Κύριος ρόλος τους είναι η αντιστοίχιση πιστοληπτικής ικανότητας και αξιολόγησης στους εκδότες και στα αξιόγραφα τους, με βαθμολογία που επιτρέπει την συνολική συγκριτική τους κατάταξη μεταξύ τους.

Οι πιο αξιόπιστες εταιρίες αξιολόγησης θεωρούνται σήμερα οι Αμερικανικές Moody's, Standard & Poor's (S&P) και η Fitch. Ο πρώτος οίκος είναι η Moody's με έτος ίδρυσης το 1909. Δεύτερη ήταν η S&P που ιδρύθηκε το 1916 και τέλος η Fitch που ιδρύθηκε το 1924 από τον John Knowless Fitch. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας, 2012)

5.9 Διαδικασία Αξιολόγησης Κινδύνου

Η αξιολόγηση ξεκινά επίσημα όταν ο εκδότης του δανείου το ζητήσει και υπογράψει την συμφωνία αξιολόγησης με τον οίκο αξιολόγησης. Έχει διάρκεια τέσσερις έως έξι εβδομάδες και ολοκληρώνεται με την δημοσίευση της αξιολόγησης. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας, 2012)

Οι αναλυτές αξιολογούν το επιχειρηματικό προφίλ του εκδότη και τους κινδύνους που μπορεί να αντιμετωπίσει. Τα στοιχεία που μαζεύουν αναλύονται με αριθμοδείκτες για να εντοπιστούν τα δυνατά και αδύνατα σημεία της επιχείρησης υπό αξιολόγηση.

Όταν η αξιολόγηση αφορά κράτη γίνεται επεξεργασία οικονομικών, πολιτικών και κρατικών δεδομένων. Στόχος ο εντοπισμός των δυνατών και αδύναμων σημείων του εκδότη ως προς την εκπλήρωση των συνολικών του υποχρεώσεων. Εκτιμάται η πολιτική σταθερότητα του κράτους, η δομή της οικονομίας, οι προοπτικές ανάπτυξης, η διεθνής ανταγωνιστικότητα της χώρας στο εμπόριο, ο εθνικός της πλούτος, η δημογραφική κατανομή του πληθυσμού, η δημοσιονομική κατάσταση κ.τ.λ. Πέραν από την αξιολόγηση του κράτους γίνεται και η αξιολόγηση του συγκεκριμένου αξιόγραφου το οποίο βαθμολογείται.

Όταν ολοκληρωθεί η διαδικασία αξιολόγησης, ο επικεφαλής της αξιολόγησης παρουσιάζει τα τελικά αποτελέσματα στην επιτροπή αξιολόγησης. Την τελική βαθμολόγηση αποφασίζει η επιτροπή. Μετά ενημερώνεται ο εκδότης για το τελικό αποτέλεσμα και τις προοπτικές του. Τέλος, δημοσιοποιείται η τελική απόφαση στα μέσα ενημέρωσης με έκδοση δελτίου που αναφέρεται η τελική βαθμολογία και εν συντομία το σκεπτικό της αξιολόγησης.

6 Κίνδυνος χώρας και διεθνή δάνεια

6.1 Διεθνής διαφοροποίηση χαρτοφυλακίου

Με πλαίσιο την ύπαρξη παγκόσμιας και ενοποιημένης χρηματαγοράς, οι τράπεζες δεν περιορίζονται μόνο στις εγχώριες αγορές για τις επενδυτικές τους δραστηριότητες. Μέσο διεθνής διαφοροποίησης του χαρτοφυλακίου τους, επιδιώκουν μείωση του κινδύνου και αύξηση των κερδών τους.

Ως πλαίσιο του στρατηγικού σχεδιασμού της, η κάθε τράπεζα επιδιώκει την γεωγραφική της επέκταση μέσω εξαγοράς ή σύναψη συνεργασίας με άλλες τράπεζες του εξωτερικού. (Δ. Ρεπούσης, 2006)

Κίνδυνος χώρας θεωρείται η πιθανότητα ο δανειζόμενος ή η κυβέρνηση μιας άλλης χώρας να μην εκπλήξουν τις διεθνείς υποχρεώσεις τους. Παράδειγμα αποτελεί και η Κύπρος όπου μετά την τραπεζική κρίση του 2013, παρουσιάζει ψηλό κίνδυνο χώρας εντός της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής αγοράς και χαμηλό δείκτη πιστοληπτικής αξιολόγησης. Ο διεθνής δανεισμός λοιπόν εμπεριέχει τον κίνδυνο χώρας.

Η διαχείριση κινδύνου παρουσιάζει τις εξής συμπεριφορές:

- Όλες οι τράπεζες αναπτύσσουν επίσημα προγράμματα διαχείρισης κινδύνου χώρας. (Δ. Ρεπούσης, σελ.172, 2006)
- Υιοθετούν επίσημες πολιτικές διαχείρισης κινδύνου χώρας, συγκεκριμένα από τα διοικητικά τραπεζικά συμβούλια. (Δ. Ρεπούσης, σελ.172, 2006)
- Όλος οι τράπεζες έχουν επίσημες διαδικασίες εποπτείας και υποβολής αναφορών. Το περιεχόμενο αναφορών για τον κίνδυνο χώρας διαφέρει μεταξύ τραπεζών. (Δ. Ρεπούσης, σελ.172, 2006)
- Ο κίνδυνος χώρας ενσωματώνεται στην διαδικασία διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου. (Δ. Ρεπούσης, σελ.172, 2006)
- Την διαχείριση κινδύνου χώρας αναλαμβάνει μια ανωτάτη επιτροπή και καθορίζει την στρατηγική προώθησης τραπεζικών προϊόντων και εγκρίνει αξιολογήσεις πτωτικών κινδύνων άλλων χωρών. (Δ. Ρεπούσης, σελ.173, 2006)
- Οι τράπεζες διατηρούν επίσημα αρχεία με στοιχεία των δανειζομένων από άλλες χώρες. (Δ. Ρεπούσης, σελ.173, 2006)
- Τα αρχεία κινδύνων χώρας εμπεριέχουν αναλύσεις πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών θεμάτων της κάθε χώρας από οίκους αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας των χωρών και από οικονομολόγους. (Δ. Ρεπούσης, σελ.173, 2006)
- Όλες οι τράπεζες έχουν πιστωτικά όρια για την κάθε χώρα. Καθορίζονται με την αποτίμηση του κινδύνου χώρας της κάθε μίας ξεχωριστά. (Δ. Ρεπούσης, σελ.173, 2006)

- Εξετάζεται και η πιθανότητα υποτίμησης του τοπικού νομίσματος που θα οδηγούσε σε ανεπάρκεια κάλυψης των υποχρεώσεων της από τους δανειζόμενους. (Δ. Ρεπούσης, σελ.173, 2006)
- Εξετάζεται η δύναμη και το απόθεμα της κάθε χώρας για την κάλυψη των υποχρεώσεων της. (Δ. Ρεπούσης, σελ.173, 2006)

6.2 Διεθνή Δάνεια

Ένα διεθνές δάνειο αποτελεί την πράξη τοποθέτησης κεφαλαίου μεταξύ δυο χωρών με επωφελή σκοπό. Δάνεια μεταξύ κρατών και χωρών παρουσιάστηκαν από τα αρχαία χρόνια. Η αξιολόγηση της δανειοληπτικής ικανότητας των χωρών και η σημασία της γίνεται αντιληπτή μέσα από την δημοσίευση εκθέσεων αξιολόγησης από διεθνείς οργανισμούς όπως η Παγκόσμια Τράπεζα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, η Moody's, η Fitch κ.τ.λ.

Οι αξιολογήσεις λαμβάνουν υπόψη οικονομικά δεδομένα όπως ρυθμό πληθωρισμού, ανεργίας, εγχώριες επενδύσεις, μεταβολές στον όγκο εισαγωγών, παρούσα αξία χρεών, δημόσιο χρέος, φορολογική πολιτική, δείκτη χρηματιστηρίου, αποδόσεις μετοχών και ομολόγων και συναλλαγματικές ισοτιμίες. Επίσης λαμβάνονται υπόψη και κοινωνικά και πολιτικά δεδομένα.

6.3 Μορφές Διεθνούς Χρηματοδότησης

6.3.1 Κοινοπρακτικά Δάνεια (Δάνεια πολλαπλής συμμετοχής):

Χρησιμοποιούνται για γενικούς επιχειρηματικούς σκοπούς και αναχρηματοδότηση χρεών. Εμπλεκόμενοι φορείς είναι οι εμπορικές τράπεζες, επενδυτικές τράπεζες, ασφαλιστικές τράπεζες, αμοιβαία κεφάλαια και φορείς διαχείρισης κεφαλαίων. Δυο οι περισσότερες τράπεζες μαζί παρέχουν δάνειο στον δανειζόμενο με σκοπό την διαφοροποίηση του χαρτοφυλακίου και κινδύνου μεταξύ τραπεζών και μείωση πιστωτικών ορίων ανά τράπεζα. Απαιτεί καλή και ειλικρινή συνεργασία μεταξύ φορέων και δανειζόμενου.

6.3.2 Ομολογιακά Δάνεια:

Εντός των πλαισίων της διεθνούς οικονομίας, αρκετές επιχειρήσεις καταφεύγουν στην σύναψη διεθνών ομολογιακών δανείων. Τα ομολογιακά δάνεια συνάπτονται μεταξύ της διοργανώτριας τράπεζας ή τραπεζών και της ανώνυμης εταιρίας που καλείται εκδότρια. Μπορεί να υπάρχουν και εγγυητές. Ο εκδότης οφείλει να χρησιμοποιήσει τα αντληθέντα κεφάλαια μόνο για τους

σκοπούς που συνάφθηκε το ομόλογο. Ο εγγυητής δηλώνει ότι εγγυάται υπέρ του εκδότη την αποπληρωμή κάθε οφειλής του εκδότη. (Δ. Ρεπούσης, 2006)

Οι τίτλοι των ομολογιών είναι ονομαστικοί και χρήζονται ελεύθερης μεταβίβασης προς οποιοδήποτε ίδρυμα, εγχώριο ή διεθνές.

6.3.3 Ευρωπαϊκά Προγράμματα Έκδοσης Μεσοπρόθεσμων Ομολογιακών Δανείων:

Οι τράπεζες, συχνά συνάπτουν ομολογιακά δάνεια υπό την μορφή ευρωπαϊκών προγραμμάτων έκδοσης μεσοπρόθεσμων ομολογιακών δανείων. Τα ομόλογα αυτά τους επιτρέπουν να εκδίδουν είτε ομόλογα, είτε χρεόγραφα μειωμένης εξασφάλισης. Για υλοποίηση των προγραμμάτων γίνεται συνεργασία διαφόρων διεθνών τραπεζών.

6.3.4 Χρηματοδότηση Επενδυτικών Σχεδίων

Λαμβάνουν μέρος για επένδυση σε κυρίως μεγάλα επενδυτικά σχέδια και συμπεριλαμβάνουν την ίδρυση ανεξάρτητης εταιρίας. Συνηθίζεται σε κλάδους όπως πετρελαιοειδή, εργοληπτικούς, δημοσίων έργων, μονάδες παραγωγής ενέργειας κ.τ.λ.

Στην θεωρία, οποιοδήποτε επενδυτικό έργο έχει θετική παρούσα αξία, πρέπει να αναλαμβάνεται και να πραγματοποιείται η επένδυση. Παρόλα αυτά, όταν οι επενδύσεις έχουν θετική παρούσα αξία αλλά ψηλό κίνδυνο, οι τράπεζες είναι διστακτικές να επενδύσουν σε αυτές. Βάση των οικονομολόγων Modigliani & Miller (1958 και 1963), η αξία μιας επιχείρησης είναι ανεξάρτητη από την κεφαλαιακή της δομή. Η αύξηση του δανεισμού της αυξάνει και τις πιθανότητες χρεοκοπίας.

Τα εθνικά επενδυτικά προγράμματα αξιολογούνται βάση της κοινωνικής τους προσφοράς και στις περιπτώσεις που θα επιφέρουν στην αποταμίευση, στην διανομή του εισοδήματος, στο ξένο συνάλλαγμα, στην απασχόληση και στα δημόσια οικονομικά.

6.3.5 Πιστωτική Επιστολή:

Αποτελεί την επιστολή που δίδεται από μια τράπεζα και αποτελεί την εγγύηση ότι ο αγοραστής θα πληρώσει στον πωλητή το προσυμφωνημένο ποσό. Υπόκειται σε χρήση στις διεθνείς συναλλαγές. Η επιστολή αυτή παρέχει ασφάλεια στον πωλητή.

Δυο κατηγορίες είναι:

- **Ανέκκλητες πιστωτικές επιστολές:** Πρόκειται για επιστολές που δεν μπορούν να ακυρωθούν και εγγυούνται ότι η πληρωμή του αγοραστή στον πωλητή θα πραγματοποιηθεί. (Δ. Ρεπούσης, σελ.189, 2006)

- Πιστωτική Επιστολή Όψεως: Είναι πληρωτέα επί την εμφάνιση της, συνοδευόμενη από τα απαραίτητα δικαιολογητικά. (Δ. Ρεπούσης, σελ.189, 2006)

6.4 Διεθνή Τραπεζικά Προϊόντα

6.4.1 Εμπορικά Ομόλογα

Για αποφυγή της βραχυπρόθεσμης δανειακής εξάρτησης τους από τράπεζες, αρκετές εταιρίες προτιμούν τα εμπορικά ομόλογα. Αποτελούν ανασφάλιστα, βραχυπρόθεσμα δάνεια που εκδίδονται από τράπεζες με σκοπό την χρηματοδότηση εισπρακτέων λογαριασμών. Με τον όρο ανασφάλιστα, εννοείται πως το δάνειο πραγματοποιείται χωρίς την παρουσία δικαιολογητικών ασφάλειας και εγγύησης. Εκδίδονται από το άρτιο με λήξη όχι μεγαλύτερη των 9 μηνών.

6.4.2 Junk Bonds

Τεχνικά, δεν διαφέρουν με τις λοιπές ομολογίες. Αποτελούν τίτλο οφειλής με επιστροφή του αρχικού κεφαλαίου και ένα προκαθορισμένο επιτόκιο. Τα Junk Bonds διαφέρουν ως προς την πιστωτική ποιότητα των εκδοτών τους. Ομόλογα με μικρό ή μεσαίο κίνδυνο κατατάσσονται στην κατηγορία investment grade. Αξιολογούνται μεταξύ AAA και BBB. Συνήθως έχουν χαμηλή απόδοση αλλά και χαμηλό κίνδυνο. Αντίθετα στην κατηγορία των Junk Bonds κατατάσσονται τα ομόλογα με υψηλή απόδοση αλλά και χαμηλή φερεγγυότητα άρα ψηλό κίνδυνο. Η αξιολόγηση τους είναι BB / Ba και κάτω.

Τα Fallen Angels είναι ομόλογα που ήταν στην κατηγορία investment grade αλλά λόγω προβλημάτων της εκδότριας εταιρίας, μειώθηκε η αξιολόγηση τους σε Junk Bonds. Το αντίθετο συμβαίνει για τα Rising Stars. Η αξιολόγηση και πιστοληπτική ικανότητα της εκδότριας εταιρίας βελτιώθηκε.

6.4.3 Τραπεζικές Συναλλαγματικές

Βραχυπρόθεσμες πιστωτικές επενδύσεις, δημιουργημένες από μη χρηματοοικονομικές εταιρίες. Μια καθορισμένη τράπεζα εγγυάται την ομαλή πληρωμή τους. Λειτουργούν ως διαπραγματεύσιμες χρονικές αναλήψεις, για χρηματοδότηση εισαγωγών, εξαγωγών και λοιπών συναλλαγών εμπορευμάτων. Δεν χρειάζεται να παραμείνουν σε ισχύ μέχρι την λήξη, διαπραγματεύονται στην δευτερογενή αγορά.

6.4.4 Πιστοποιητικά Καταθέσεων

Είναι ένας ιδιαίτερος τύπος κατάθεσης με απόδοση επιτοκίου ψηλότερη από τις αποδόσεις των αποταμιευτικών λογαριασμών. Η αγορά πιστοποιητικής κατάθεσης, είναι η επένδυση ενός

χρηματικού ποσού μαζί με επιτόκιο για ένα προκαθορισμένο χρονικό διάστημα. Στην λήξη λαμβάνει το αρχικό ποσό μαζί με το επιτόκιο. Σε περίπτωση διακοπής πριν την λήξη, πληρώνεται κάποια ποινή η λαμβάνει λιγότερο τόκο. Ανάλογα με το ποσό επένδυσης, διακρίνονται σε μικρά και μεγάλα.

6.4.5 Ευρωνόμισμα

Η συνεχής αύξηση της διεθνούς οικονομικής δραστηριότητας οδήγησε στην δημιουργία και ανάπτυξη της αγοράς των ευρωνομισμάτων. Θεωρούνται οι καταθέσεις που βρίσκονται σε τράπεζες χωρών με διαφορετικό νόμισμα. Παράδειγμα είναι μια κατάθεση δολαρίων Η.Π.Α σε Ελβετική τράπεζα. Η μορφή αυτής της κατάθεσης αναπτύχθηκε το 1950 και περίπου τα 2/3 των ευρωνομισμάτων είναι δολάρια Αμερικής.

6.5 Υπεράκτιες Τραπεζικές Υπηρεσίες (Offshore Banking)

Η έννοια του offshore banking έχει ταυτιστεί με κάτι επικίνδυνο, παράνομο και ανήθικο. Οι υπεράκτιες δραστηριότητες ταξινομούνται σε δυο κατηγορίες τοποθεσίας και βάση νομίσματος. (Δ. Ρεπούσης, σελ.195, 2006)

Κατά κανόνα, οι υπεράκτιες τράπεζες δεν συμμετέχουν στις τοπικές τραπεζικές δραστηριότητες αλλά μόνο σε διεθνείς δραστηριότητες και πράξεις. Αναπτύχθηκαν τέλη της δεκαετίας του 60 σε χώρες και κρατίδια με ελαστικό κανονιστικό και φορολογικό καθεστώς.

Οι καταθέτες υπεράκτιων τραπεζών απολαμβάνουν ψηλότερο επιτόκιο και οι δανειζόμενοι χαμηλότερο τόκο. Αιτία, το χαμηλότερο λειτουργικό κόστος των τραπεζών αυτών λόγω της οριακής η ακόμη και μηδενικής φορολόγησης των κερδών τους και της απουσίας τραπεζικών ελέγχων και ρυθμιστικών πλαισίων.

6.6 Χρηματοοικονομικές Ασφάλειες (financial collaterals)

Η αγορά των χρηματοοικονομικών ασφαλειών παρουσιάζει συνεχή ανάπτυξη παγκοσμίως λόγω της χρήσης τους από αγορές ομολόγων και παραγώγων. Ασφάλεια θεωρούνται περιουσιακά στοιχεία που δίδονται ως ενέχυρο και περιουσιακά στοιχεία που πωλούνται με συμφωνία επαναγοράς. Σε μια χρηματοοικονομική ασφάλεια, η χρηματοροή μπορεί να ασφαλίσει μια χρηματοοικονομική πράξη ή συναλλαγή.

Βάση της μορφής και του τρόπου διαχείρισης των χρηματοοικονομικών ασφαλειών προκύπτουν οι ακόλουθες ωφέλειες:

- Ύπαρξη μικρότερων πιστωτικών ορίων και μείωση του κόστους βραχυπρόθεσμου δανεισμού. (Δ. Ρεπούσης, σελ.197, 2006)
- Δημιουργία κερδών μέσα από την διαχείριση τους. (Δ. Ρεπούσης, σελ.197, 2006)
- Αποτελεσματικότερη διαχείριση των τραπεζικών δεικτών ρευστότητας. (Δ. Ρεπούσης, σελ.197, 2006)
- Ανάπτυξη νέων μορφών διαχείρισης κινδύνου. (Δ. Ρεπούσης, σελ.198, 2006)

6.7 Πιστωτικά Παράγωγα

Ένα πιστωτικό στοιχείο είναι επέκταση της πίστωσης, δηλαδή ενός δανείου ή συμβολαίου χρηματοδότησης μίσθωσης. Κάθε πιστωτικό στοιχείο εμπεριέχει την πιθανότητα μιας απόδοσης αλλά και πληθώρας κινδύνων. Οι αιτίες μη επίτευξης μιας προσδοκώμενης απόδοσης είναι οι μεταβολές επιτοκίων, συναλλαγματικών ισοτιμιών, προπληρωμές και αναθέτηση υποχρεώσεων εξόφλησης οφειλής.

Τα συμβόλαια πιστωτικών παραγώγων, αποσκοπούν στην μεταφορά του κινδύνου της συνολικής απόδοσης χωρίς την μεταφορά ή μεταβίβαση του πιστωτικού στοιχείου. Νοείται η συμφωνία μεταξύ των δυο ή περισσότερων αντισυμβαλλόμενων όπου το ένα μέρος μεταφέρει τον πιστωτικό κίνδυνο ενός στοιχείου σε άλλο η άλλα μέρη.

Η πιο συνηθισμένη μορφή πιστωτικού παραγώγου είναι η εγγύηση. Οι κατηγορίες των πιστωτικών παραγώγων είναι:

- *Total Return Swaps*: Ανταλλαγή της συνολικής απόδοσης ενός στοιχείου έναντι μιας προσυμφωνημένης απόδοσης. Ο originator ζητά μια προσυμφωνημένη απόδοση από τον protection seller και στην συνέχεια του περνά το σύνολο των εισπράξεων του πιστωτικού στοιχείου.
- *Credit Default Swaps*: Είναι μια σύγχρονη μορφή χρηματοοικονομικής εγγύησης. Ένα credit swap δεν περιορίζεται στην αποζημίωση αν υπάρξει αθέτηση των υποχρεώσεων εξόφλησης. Καλύπτει και γεγονότα όπως την υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας.
- *Credit Linked Notes*: Εκδίδονται notes και ο επενδυτής που τα αγοράζει μπορεί να υποστεί καθυστερήσεις αποπληρωμής ή μεταβολές στα επιτόκια αν παρουσιαστεί ένα πιστωτικό γεγονός.

7 Διεθνείς Χρηματοπιστωτικοί και Εποπτικοί Οργανισμοί

7.1 Οι κεντρικές τράπεζες ως φορείς στο διεθνές χρηματοοικονομικό σύστημα

Οι κεντρικές τράπεζες αποτελούν τον πιο σημαντικό φορέα στο διεθνές χρηματοοικονομικό σύστημα. Αποτελούν το κέντρο μιας εγχώριας οικονομίας, για την λήψη των αποφάσεων και την άσκηση της νομισματικής πολιτικής.

Οι ΚΤ είναι κρατικά ιδρύματα με μεγάλο βαθμό αυτονομίας και ανεξαρτησίας. Κατευθύνουν την χρηματοπιστωτική δραστηριότητα της χώρας και έχουν άμεση συνεχή συνεργασία με τα οικονομικά υπουργεία κάθε χώρας. Ασκούν ελέγχους και εποπτικές λειτουργίες στις εμπορικές τράπεζες. Με την σειρά τους, οι ΚΤ συμμετέχουν σε διεθνή συστήματα κεντρικών τραπεζών και διεθνών οργανισμών. Οι διεθνείς οργανισμοί μέσω των κεντρικών τραπεζών εξασφαλίζουν την διεθνή νομισματική ισορροπία.

Στις ΗΠΑ, υπάρχουν 12 κεντρικές τράπεζες, μαζί συνιστούν το Federal Reserve System. (Ιωάννης Δ. Φαρσαρώτης, σελ. 103, 2009)

Οι αποφάσεις και ενέργειες των ΚΤ διαμορφώνουν το επίπεδο επιτοκίων, το μέγεθος της χρηματοοικονομικής μόχλευσης και την προσφορά του χρήματος με απώτερο σκοπό το εγχώριο όφελος και τις συνεπείς μακροοικονομικές αποδόσεις. Η νομισματική πολιτική είναι η κεντρική κυβερνητική τραπεζική διαδικασία της διαχείρισης προσφοράς χρήματος για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων όπως τον έλεγχο του πληθωρισμού και την διατήρηση της σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας για πλήρη οικονομική ανάπτυξη. (Ιωάννης Δ. Φαρσαρώτης, 2009)

7.2 Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει ημερομηνία ίδρυσης τον Ιούνιο του 1998. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες της ευρωζώνης μαζί με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα εφαρμόζουν μια νομισματική πολιτική προσανατολισμένη προς την σταθερότητα. Το ανώτατο όργανο για την λήψη αποφάσεων θεωρείται το Διοικητικό της Συμβούλιο με αρμοδιότητα τον καθορισμό των επιτοκίων με τα οποία αποκτούν ρευστότητα οι εμπορικές τράπεζες από την αντίστοιχη τους Κεντρική Τράπεζα. Κατέχει τον δικό της προϋπολογισμό και διατηρεί αυτονομία έναντι των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης.

Βάση του μεριδίου συμμετοχής του κάθε κράτους μέλους στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν και στον πληθυσμό της Ε. Ε. καθορίζεται το ποσό εγγραφής και καταβολής της κάθε Εθνικής

Τράπεζας για το κεφάλαιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. (Δ. Ρεπούσης, σελ.216, 2006) (παράρτημα 2)

Η Ε.Κ.Τ. δημοσιεύει κάθε εβδομάδα, για λόγους αξιοπιστίας ενοποιημένη λογιστική κατάσταση του Ευρωσυστήματος όπου παρουσιάζονται περιληπτικά οι νομισματικές και οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές. Κάθε τρίμηνο δημοσιεύει εκθέσεις με τις δραστηριότητες των Ευρωπαϊκών Κεντρικών Τραπεζών. Σε ετήσια βάση, συντάσσει έκθεση για της δραστηριότητες της και για την νομισματική πολιτική του τρέχον και προηγούμενου έτους.

Μέσω νομισματικής πολιτικής που επιλέγει, καθήκον της Ε.Κ.Τ. είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, που ορίζεται ως ρυθμός μικρότερος του 2% ως ετήσια αύξηση του δείκτη τιμών καταναλωτή.

Για την επιτυχή υλοποίηση της στρατηγικής της, η Ε.Κ.Τ. διαθέτει μέσα νομισματικής πολιτικής τα οποία είναι:

- Πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης: Προσφέρουν επαρκή ρευστότητα στο τραπεζικό σύστημα και σηματοδοτούν τον γενικό προσανατολισμό της νομισματικής πολιτικής. Διενεργούνται εβδομαδιαία με διάρκεια 2 εβδομάδες. (Δ. Ρεπούσης, σελ.218, 2006)
- Πράξεις μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης: Παροχή ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα. Διενεργούνται μηνιαία και έχουν διάρκεια 3 μήνες. (Δ. Ρεπούσης, σελ.219, 2006)
- Πράξεις εξομάλυνσης βραχυχρόνιας διακύμανσης της ρευστότητας: Διενεργούνται σε ειδικές περιπτώσεις με στόχο την διαχείριση της ρευστότητας στην αγορά και διαμόρφωση των επιτοκίων. (Δ. Ρεπούσης, σελ.219, 2006)
- Υποχρέωση τήρησης ελάχιστων αποθεμάτων: Διατήρηση ενός ποσοστού των καταθέσεων από κάθε τραπεζικό ίδρυμα σε λογαριασμό καταθέσεων στο Ευρωσύστημα. Αυτό σταθεροποιεί επιτόκια αγοράς. (Δ. Ρεπούσης, σελ.219, 2006)
- Πάγιες Διευκολύνσεις: Παροχή και απορρόφηση ρευστότητας μιας ημέρας. Επιτρέπουν στα χρηματοοικονομικά ιδρύματα να αποκτούν ρευστότητα μιας ημέρας και να πραγματοποιούν καταθέσεις μιας ημέρας στο Ευρωσύστημα. (Δ. Ρεπούσης, σελ.218, 2006)

Οι κύριες αρμοδιότητες του Ευρωσυστήματος είναι:

- Χάραξη νομισματικής πολιτικής για την ζώνη του Ευρώ. (Δ. Ρεπούσης, σελ.219, 2006)
- Διενέργεια πράξεων συναλλάγματος καθώς και η κατοχή και διαχείριση επίσημων συναλλαγματικών διαθέσιμων. (Δ. Ρεπούσης, σελ.220, 2006)
- Έκδοση τραπεζογραμματίων εντός της ζώνης του Ευρώ. (Δ. Ρεπούσης, σελ.220, 2006)
- Προώθηση ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών. (Δ. Ρεπούσης, σελ.220, 2006)

- Συλλογή των αναγκαίων στατιστικών πληροφοριών από εθνικές αρχές και οικονομικούς παράγοντες. (Δ. Ρεπούσης, σελ.220, 2006)
- Προώθηση ομαλής ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κεντρικών Τραπεζών και των εποπτικών αρχών. (Δ. Ρεπούσης, σελ.220, 2006)

7.3 Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Κύριος σκοπός του ΔΝΤ είναι η παροχή δανείων σε χώρες μέλη του ΔΝΤ που παρουσιάζουν προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών τους για σταθεροποίηση του νομίσματος τους, συνέχιση των πληρωμών των εισαγωγών τους, για βοήθεια αποκατάστασης και οικονομικής ανάπτυξης και για ανάκτηση συναλλαγματικών αποθεμάτων. Εξειδικευμένα επενδυτικά προγράμματα δεν χρηματοδοτούνται.

Τα δάνεια παρέχονται μόνο υπό την συμφωνία ότι η χώρα θα εφαρμόσει οικονομικές πολιτικές και μέτρα που θα επιλύσουν τα προβλήματα του ισοζυγίου πληρωμών της. Οι πολιτικές που θα εφαρμοστούν καθορίζονται από την χώρα μαζί με το ΔΝΤ.

Οι μορφές δανείων και δανειοδοτικών υπηρεσιών του ΔΝΤ είναι:

- Υπηρεσίες Ανάπτυξης / Μείωσης Φτώχειας: Αποτελεί δανειοδοτική λύση για χώρες με χαμηλό εισόδημα. Το επιτόκιο δανεισμού είναι μόλις 0,5% και η περίοδος εξόφλησης γύρω στα 5-10 έτη. (Δ. Ρεπούσης, σελ.224, 2006)
- Συμφωνίες stand-by υποστήριξης: Παρέχει βοήθεια στις χώρες με βραχυπρόθεσμα προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών. Το μεγαλύτερο μέρος των οικονομικών πόρων του ΔΝΤ ανήκει σε αυτή την κατηγορία. Η περίοδος εξόφλησης είναι 2,5 με 4 έτη. Οι δόσεις τετράμηνες. (Δ. Ρεπούσης, σελ.224, 2006)
- Παρατεταμένες υπηρεσίες χρηματοδότησης: Δημιουργήθηκε το 1974 για να βοηθήσει χώρες με διαρθρωτικά προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών. Έχει περίοδο εξόφλησης τα 4,5 με 7 έτη. Οι δόσεις είναι εξάμηνες. (Δ. Ρεπούσης, σελ.224, 2006)
- Υπηρεσία συμπληρωματικών Αποθεματικών: Δημιουργήθηκε το 1997 με σκοπό την αντιμετώπιση αναγκών ιδιαίτερα βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης σε μεγάλη κλίμακα. Περίοδος εξόφλησης τα 2 με 2,5 έτη. Οι δόσεις εξάμηνες. (Δ. Ρεπούσης, σελ.224, 2006)
- Χρηματοδοτικές υπηρεσίες αποζημίωσης: Δημιουργήθηκε το 1963 με σκοπό την παροχή βοήθειας σε χώρες με ξαφνική μείωση στις εξαγωγές τους ή αύξηση στο κόστος εισαγωγής λόγω διακύμανσης της παγκόσμιας τιμής των εμπορευμάτων. Περίοδος εξόφλησης είναι τα 2,5 με 4 έτη σε τετράμηνες δόσεις. (Δ. Ρεπούσης, σελ.225, 2006)

- Έκτακτη βοήθεια: Παρέχεται σε χώρες που υπέστησαν ξαφνικές φυσικές καταστροφές ή βρίσκονταν σε εμπόλεμη κατάσταση. Έχουν περίοδο εξόφλησης 3 1/4 με 5 έτη και τετράμηνες δόσεις. (Δ. Ρεπούσης, σελ.225, 2006)

Βάση της μορφής του δανείου, το επιτόκιο δανεισμού είναι το βασικό δανειστικό επιτόκιο συν ένα περιθώριο. Το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαίων του ΔΝΤ προέρχεται από τις εισφορές των χωρών - μελών του. Οι λειτουργικές δαπάνες καλύπτονται από την διαφορά επιτοκίου μεταξύ εισπράξεων και καταβολών.

Το 2005, αποτιμήθηκε ο χρυσός του ΔΝΤ και η αξία του υπολογίστηκε στα 45 εκατομμύρια δολάρια, καθιστώντας το ως ένα από τους μεγαλύτερους κατόχους χρυσού παγκοσμίως. Βάση καταστατικού, οι συναλλαγές που μπορεί να εκπληρώσει με χρυσό είναι αρκετά περιορισμένες

7.4 Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (Bank for International Settlements)

Είναι διεθνής οργανισμός και υιοθετεί την διεθνή νομισματική και χρηματοοικονομική συνεργασία. Λειτουργεί ως η τράπεζα των Κεντρικών Τραπεζών. Είναι κέντρο οικονομικής και νομισματικής έρευνας, θεματοφύλακας διεθνών χρηματοοικονομικών εργασιών, αντισυμβαλλόμενη τράπεζα για συναλλαγές των κεντρικών τραπεζών. Εδρεύει στην Βασιλεία της Ελβετίας με δυο γραφεία στο Hong Kong και στο Μεξικό. Ιδρύθηκε το 1930 και αποτελεί τον παλαιότερο διεθνή χρηματοοικονομικό οργανισμό.

Η τράπεζα διεθνών διακανονισμών δεν δέχεται καταθέσεις και δεν παρέχει χρηματοοικονομικές υπηρεσίες σε ιδιώτες και επιχειρήσεις. Ρόλος της είναι η προώθηση συνεργασίας μεταξύ Κεντρικών Τραπεζών και επιδίωξη της νομισματικής και χρηματοοικονομικής σταθερότητας.

Οι οικονομικές κρίσεις και κρίσεις πετρελαίου του 1970 και 1980 έγειραν το ζήτημα της θεσμικής εποπτείας των διεθνών τραπεζών. Έτσι το 1988 κατέληξαν στην συμφωνία της Βασιλείας που αφορά την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών. Αργότερα οδηγήθηκαν στην συμφωνία της Βασιλείας II.

Το 1999 η επιτροπή της βασιλείας και η τράπεζα διεθνών διακανονισμών ίδρυσαν το 'The Financial Stability Institute' με σκοπό την υποβοήθηση της διεθνής τραπεζικής εποπτείας.

Οι στόχοι ήταν:

- Η προώθηση επαρκών πρακτικών εποπτείας σε διεθνές επίπεδο και η υποστήριξη των εφαρμογών τους. (Δ. Ρεπούσης, σελ.229, 2006)

- Παροχή πληρέστερης και έγκυρης πληροφόρησης στις εποπτικές αρχές για τα σύγχρονα χρηματοπιστωτικά προϊόντα της αγοράς και τις τεχνικές για προσαρμογή στις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις και καινοτομίες. (Δ. Ρεπούσης, σελ.229, 2006)
- Παροχή βοήθειας για ανάπτυξη λύσεων μέσω σεμιναρίων και τοπικών εκπαιδεύσεων των τραπεζών και τοπικών εποπτικών αρχών. (Δ. Ρεπούσης, σελ.229, 2006)

Οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών, αναλύουν την τρέχουσα οικονομική κατάσταση και τις προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας σχετικά με την νομισματική και χρηματοοικονομική σταθερότητα, μέσα από τις διμηνιαίες συναντήσεις των διοικητών.

Τον Μάρτη του 2004, 140 κεντρικές τράπεζες και επίσημα τραπεζικά ιδρύματα είχαν καταθέσεις και αποθεματικά κεφάλαια στην Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών. Οι πελάτες της, δηλαδή οι κεντρικές τράπεζες επιθυμούν ασφάλεια, ρευστότητα και αποδοτικότητα.

Από το 2003, μονάδα μέτρησης της έγιναν τα ειδικά τραβηχτικά δικαιώματα. Το σύνολο του παθητικού της, αφορά τοποθετήσεις - καταθέσεις των κεντρικών τραπεζών. Το ενεργητικό της αφορά επενδύσεις από τις οποίες το 99% είναι σε εμπορικές τράπεζες με αξιολόγηση τουλάχιστον A-.

7.5 Παγκόσμια Τράπεζα

Ιδρύθηκε το 1944 στις Η.Π.Α. Σήμερα έχει έδρα το Ουάσιγκτον των Η.Π.Α. Οι μέτοχοι της Παγκόσμιας Τράπεζας είναι χώρες, των οποίων τα ποσοστά συμμετοχής τους εξαρτώνται από το μέγεθος της οικονομίας τους. Ο πρόεδρος της προέρχεται από την χώρα με το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής τους και τέλη πενταετής θητεία.

Η παγκόσμια τράπεζα αποτελείται από τους πιο κάτω πέντε οργανισμούς:

- International Bank of Reconstruction & Development: Ιδρύθηκε το 1945, αποτελείται από 184 χώρες - μέλη. Στόχος η μείωση φτώχειας σε τρίτες φτωχές χώρες. Προωθεί την ανάπτυξη μέσω δανείων, εγγυήσεων και συμβουλευτικών υπηρεσιών. (Δ. Ρεπούσης, σελ.231, 2006)
- International Development Association: Ιδρύθηκε το 1960. Στόχος της η παροχή βοήθειας στις 81 φτωχότερες χώρες του κόσμου. Βοηθάει μέσω παροχής άτοκων δανείων στις χώρες αυτές. Το 2004 δάνεισε συνολικά 9 δισεκατομμύρια δολάρια σε 62 χώρες. (Δ. Ρεπούσης, σελ.231, 2006)
- International Finance Corporation: Ιδρύθηκε το 1956. Στους στόχους είναι η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης μέσω του ιδιωτικού τομέα. Επενδύει σε ιδιωτικές επιχειρήσεις αναπτυσσόμενων χωρών. (Δ. Ρεπούσης, σελ.231, 2006)

- Multilateral Investment Guarantee Agency: Ιδρύθηκε το 1988 και προωθεί τις ξένες επενδύσεις σε αναπτυσσόμενες χώρες παρέχοντας εγγυήσεις σε επενδυτές, έναντι του κινδύνου μετατρεψιμότητας του νομίσματος. (Δ. Ρεπούσης, σελ.231, 2006)
- International Centre for Settlement of Investment Disputes: Ιδρύθηκε το 1966 και ενθαρρύνει τις ξένες επενδύσεις, παρέχοντας διεθνείς υπηρεσίες για την υιοθέτηση μέτρων και πολιτικών αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ κυβερνήσεων και ξένων επενδυτών. (Δ. Ρεπούσης, σελ.232, 2006)

Πέραν από τις τραπεζικές δραστηριότητες η παγκόσμια τράπεζα δραστηριοποιείται και στην:

- Εκπαίδευση και εκπαιδευτικά προγράμματα. (Δ. Ρεπούσης, σελ.232, 2006)
- Καταπολέμηση του HIV / AIDS μέσω χορηγήσεων της UNIAIDS. (Δ. Ρεπούσης, σελ.232, 2006)
- Καταπολέμηση της παγκόσμιας διαφθοράς μέσω υλοποίησης προγραμμάτων σε πάνω από 100 χώρες. (Δ. Ρεπούσης, σελ.232, 2006)
- Υποστήριξη των φτωχών χωρών για ανακούφιση από τα χρέη τους. (Δ. Ρεπούσης, σελ.232, 2006)
- Προστασία του περιβάλλοντος και των ζώων μέσω κεφαλαιακών δαπανών. (Δ. Ρεπούσης, σελ.232, 2006)
- Δημιουργία και ανάπτυξη υποδομών για παροχή νερού και ενέργειας. (Δ. Ρεπούσης, σελ.232, 2006)
- Υποστήριξη και βοήθεια σε χώρες υπό εμπόλεμη κατάσταση. (Δ. Ρεπούσης, σελ.232)
- Ενεργή συμμετοχή σε αποφάσεις και υποστήριξη των κατοίκων τριτοκοσμικών χωρών. (Δ. Ρεπούσης, σελ.232, 2006)

7.6 Επιτροπή της Βασιλείας

Την δεκαετία του 1980, φάνηκε η αδυναμία των ρυθμιστικών αρχών να προλαμβάνουν τις εξελίξεις του τραπεζικού συστήματος. Η τραπεζική απελευθέρωση και η εντατικοποίηση του ανταγωνισμού εμφάνισαν νέους κινδύνους με μεγάλες επιπτώσεις. Η ανάγκη επίλυσης των επιπτώσεων, οδήγησε στην παρεμβολή των εποπτικών αρχών και τον σχεδιασμό και επιβολή κανόνων για ρύθμιση της τραπεζικής αγοράς.

Κατά την δεκαετία του 1970, εμφανίστηκαν ελλείμματα στο ισοζύγιο τρέχουσων συναλλαγών των Η.Π.Α. Μεγάλες συναλλαγματικές μεταβολές εμφανίστηκαν και στα πιο ισχυρά νομίσματα διεθνώς. Οι πετρελαϊκές κρίσεις που ακολούθησαν, επιδείνωσαν την κατάσταση. Εν συνέχεια, δημιουργήθηκε σταδιακά ένα σύστημα κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών και το δολάριο αποσυνδέθηκε από το χρυσό. Η κατακόρυφη αύξηση της τιμής του πετρελαίου κατά την κρίση του 1973 οδήγησε στην εμφάνιση ελλειμμάτων στο ισοζύγιο τρέχουσων συναλλαγών των περισσότερων χωρών.

Μέσω των διεθνών οικονομικών εξελίξεων, καταργήθηκαν οι περιορισμοί μεταξύ των πολιτειών στις Η.Π.Α και ενοποιήθηκε ο τραπεζικός κλάδος όλης της χώρας, επιτρέποντας την δραστηριοποίηση νέων τραπεζών. Η ανάγκη για λύσεις στην μειωμένη τότε τραπεζική κερδοσκοπία, οδήγησε σε ανάληψη δραστηριοτήτων με μεγαλύτερο περιθώριο κέρδους αλλά και μεγαλύτερο κίνδυνο. Η πράξη όμως αυτή επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα. Μερικά χρόνια μετά, αρχές του 1980 το έντονο ανταγωνιστικό περιβάλλον των τραπεζών και η λήψη επενδύσεων με υψηλό κέρδος αλλά και υψηλό κίνδυνο, δημιούργησαν μεγάλα προβλήματα σε αρκετές τράπεζες των ΗΠΑ, μερικές εκ των οποίων δεν γλίτωσαν την χρεοκοπία. Οι τράπεζες που επιβίωσαν, στράφηκαν προς την στεγαστική πίστη, σε μια προσπάθεια να ξεπεράσουν τα προβλήματα τους μέσω πιο ασφαλών επενδύσεων αλλά παράλληλα να διατηρήσουν την κερδοφορία τους και τα μερίδια της αγοράς. Η στροφή προς την στεγαστική χρηματοδότηση, με ελκυστικούς όρους για την προσέλκυση πελατών, οδήγησε στην ραγδαία αύξηση της ζήτησης αγοράς ακινήτων. Επακόλουθο η αύξηση στις τιμές των ακινήτων και η σταδιακή δημιουργία μιας νέας φούσκας. Ενώ τα αρχικά προβλήματα λόγω της φούσκας εμφανίστηκαν στις ΗΠΑ το 2007, εν συνέχεια μεταφέρθηκαν και σε άλλα κράτη μέσω της τιτλοποίησης των ακινήτων. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας, 2012)

7.6.1 Επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία (BCBS)

Η BCBS συστήθηκε για πρώτη φορά το 1974 από τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών της ομάδας των G10. Συνεδριάζει τέσσερις φορές τον χρόνο. Τα μέλη της BCBS προέρχονται από τα κράτη ΗΠΑ, Γερμανία, Ιαπωνία, Γαλλία, Μεγάλη Βρετανία, Καναδάς, Ιταλία, Ισπανία, Ολλανδία, Βέλγιο, Ελβετία, Σουηδία και Λουξεμβούργο. Η επιτροπή της Βασιλείας δεν αποτελεί μια υπερεθνική εποπτική αρχή του τραπεζικού συστήματος αλλά ένα forum χωρίς νομική εξουσία που αποσκοπεί στην διαμόρφωση γενικών εποπτικών κατευθύνσεων και βέλτιστων πρακτικών για την ομαλή και σωστή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος. Η BCBS λειτουργεί υπό την αιγίδα της τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών που εδρεύει στην πόλη της Βασιλείας στην Ελβετία. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας, 2012)

7.6.2 Βασιλεία I

Η Βασιλεία I, συστήθηκε το 1974 με αφορμή την δυσμενή οικονομική κατάσταση της εποχής και την πτώχευση της Γερμανικής τράπεζας Herstatt και της Αμερικάνικης Franklin National. Στόχος της επιτροπής ήταν η επεξεργασία κανόνων με σκοπό την βελτίωση της παγκόσμιας τραπεζικής εποπτείας. Συγκεκριμένα, σκοπός ήταν η δημιουργία μιας παγκόσμιας κεντρικής τράπεζας, η οποία θα είχε την εποπτεία όλων των εθνικών τραπεζών ενώ αυτές θα είχαν την εποπτεία των εμπορικών τραπεζών των δικών τους κρατών. Η παγκόσμια αυτή τράπεζα, πήρε

την ονομασία Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών. Γενικός σκοπός ήταν η προαγωγή της παγκόσμιας νομισματικής και χρηματοοικονομικής σταθερότητας.

Μέσα από την στρατηγική αυτή, όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα ακολουθούσαν μια κοινή εποπτική αρχή, κοινούς κανόνες και ο ανταγωνισμός στην εποχή της παγκοσμιοποίησης θα ήταν δίκαιος και περιορισμένος εντός ενός καθορισμένου πλαισίου. Έτσι το νέο πλαίσιο της λειτουργίας των τραπεζών, βάση της πρότασης της Βασιλείας συνδεόταν με την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών. Ο κίνδυνος των δραστηριοτήτων της κάθε τράπεζας, ήταν άμεσα συνδεδεμένος με την κεφαλαιακή της επάρκεια.

Η Βασιλεία I, έδωσε έμφαση στις κεφαλαιακές απαιτήσεις. Το κεφάλαιο ενός πιστωτικού ιδρύματος αποτελεί την τελευταία άμυνα του γιατί είναι το κεφάλαιο ασφαλείας για την απορρόφηση ενδεχόμενων ζημιών από ανεπαρκής διαχείριση κινδύνων.

Έτσι το κεφάλαιο κατατάσσεται σε διαφορετικές βαθμίδες, βάση των χαρακτηριστικών που φέρει, τα οποία εξαρτώνται από:

- Προτεραιότητα εξόφλησης των κατόχων του κεφαλαίου σε περίπτωση πτώχευσης της εταιρίας. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας: σελ. 168, 2012)
- Ικανότητα απορρόφησης ζημιών κατά την λειτουργία ή πτώχευση της εταιρίας. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας: σελ. 169, 2012)
- Βαθμός μονιμότητας του κεφαλαίου που διασφαλίζει την διαθεσιμότητα του σε περιόδους κρίσης. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας: σελ. 169, 2012)
- Ικανότητα μετακύλισης σε επόμενες χρήσεις ή ακύρωσης του κόστους κεφαλαίου. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας: σελ. 169, 2012)

Το ρυθμιστικό πλαίσιο της Βασιλείας I, αφορούσε κυρίως το ελάχιστο επίπεδο ιδίων κεφαλαίων που έπρεπε να έχει μια τράπεζα έναντι του αναλαμβανόμενου πιστωτικού κινδύνου του δανειακού χαρτοφυλακίου, το οποίο ορίστηκε στο 8%. Ο καθορισμός της ελάχιστης κεφαλαιακής επάρκειας, αποκατέστησε και το πρόβλημα του άνισου ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών λόγω του διαφορετικού ύψους των ορίων κεφαλαιακής επάρκειας που όριζε το κάθε ίδρυμα ατομικά.

Για πρώτη φορά το ύψος των ιδίων κεφαλαίων συνδέεται με τον πιστωτικό κίνδυνο και τους κινδύνους της αγοράς και καθιερώνεται ο συντελεστής φερεγγυότητας για την αντιμετώπιση των κινδύνων αυτών. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας, 2012)

Το σύμφωνο της Βασιλείας I, βασιζόταν σε τέσσερις πυλώνες. Ο πρώτος πυλώνας είναι γνωστός ως 'Constituents of Capital'. Προσδιορίζει ποια είδη κεφαλαίου συμπεριλαμβάνονται στα αποθεματικά αλλά και το ποσοστό κάθε είδους κεφαλαίου που πρέπει να διατηρούν οι τράπεζες.

Υπάρχουν δυο τύποι ιδίων κεφαλαίων - Tiers. Στο Tier 1 συμπεριλαμβάνονται όλα τα ρευστά και άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία ενώ στο Tier 2 συμπεριλαμβάνονται οι λεγόμενοι υβριδικοί τίτλοι, δηλαδή τα ρευστά που θα προέλθουν από την ρευστοποίηση παγίων στοιχείων και τα δάνεια μειωμένης εξασφάλισης.

Ο δεύτερος πυλώνας αποτελεί το 'Risk Weighting'. Αφορά την θέσπιση ενός συστήματος για αξιολόγηση του κινδύνου στο ενεργητικό των τραπεζών το οποίο συμπεριλαμβάνει πέντε κατηγορίες που διαφοροποιούνται βάση του κινδύνου που περιέχουν. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει στοιχεία του ενεργητικού χωρίς κίνδυνο, όπως τα μετρητά και βαρύνεται με συντελεστή 0%. Η δεύτερη κατηγορία αφορά τα στοιχεία με χαμηλό κίνδυνο όπως δάνεια από τράπεζες κρατών και βαρύνεται με συντελεστή 20%. Η τρίτη κατηγορία περιλαμβάνει στεγαστικά δάνεια και έχει συντελεστή 50%. Η τέταρτη κατηγορία αφορά τα στοιχεία του ενεργητικού που εμπεριέχουν μεγάλο κίνδυνο. Ο συντελεστής είναι 100%. Η πέμπτη κατηγορία αφορά τα στοιχεία του ενεργητικού που τυχαίνουν ξεχωριστής ανάλυσης και βαρύνονται με οποιονδήποτε συντελεστή βάση της κρίσης της τράπεζας. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας, 2012)

Ο τρίτος πυλώνας ενοποιεί τους δυο προηγούμενους πυλώνες. Ονομάζεται 'A Target Standard Ratio'. Απαιτεί από τις τράπεζες που εφαρμόζουν το σύμφωνο της Βασιλείας I να διατηρούν στοιχεία του ενεργητικού που βαρύνονται με τους συντελεστές του δεύτερου πυλώνα ως 8% του συνολικού ενεργητικού τους. Το ποσοστό αυτό βάση του συμφώνου θεωρήθηκε επαρκές για την κάλυψη των ελάχιστων απαιτήσεων σε κεφάλαιο και θωράκιση του τραπεζικού συστήματος από κάποιο πιστωτικό κίνδυνο.

Ο τέταρτος πυλώνας 'Transitional and Implementing Arrangements' ζητά από τις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών της να δημιουργήσουν ένα ισχυρό εποπτικό σύστημα που θα διασφαλίζει την υλοποίηση των οδηγιών και κανονισμών της εντός των κρατών από τις εγχώριες τράπεζες.

Για πρώτη φορά επιτεύχθηκε η εναρμόνιση του διεθνούς εποπτικού τραπεζικού συστήματος μέσω της επιβολής ενός ελάχιστου ενιαίου δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας βάση του συμφώνου της Βασιλείας I. Ο υπολογισμός του 8% για δείκτη φερεγγυότητας γίνεται από όλες τις τράπεζες με τον ίδιο τρόπο.

Η αντιμετώπιση του κινδύνου αγοράς είναι πολύ πιο περίπλοκη από την εποπτεία και αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου. Η βασική μέθοδος αντιμετώπισης του είναι η διαφοροποίηση του. Έτσι οι εποπτικές αρχές άσκησαν την διαφοροποίηση για την αντιστάθμιση του κινδύνου μεταξύ αξιόγραφων με αρνητική συσχέτιση μεταξύ τους. Μεγάλη έμφαση δόθηκε στους κινδύνους της αγοράς από την Βασιλεία μέσα στην δεκαετία του 1990. Το 1998 προέτρεψε τα πιστωτικά ιδρύματα να χρησιμοποιούν εσωτερικά μοντέλα βασισμένα στην

μεθοδολογία της μέγιστης δυνατής ζημιάς. Την δεκαετία του 1990, παρόλο που η Βασιλεία έθεσε αυστηρούς κανόνες για την εποπτεία της τραπεζικής λειτουργίας, νέες αιτίες οδήγησαν στην πτώχευση τραπεζών. Οι αιτίες αφορούσαν λανθασμένες διοικητικές αποφάσεις και ονομάστηκαν λειτουργικός κίνδυνος των τραπεζών.

7.6.3 Βασιλεία II

Η συνεχής οικονομική αστάθεια και οι χρηματοοικονομικές κρίσεις της δεκαετίας του 1990, οδήγησαν στην αναθεώρηση και συμπλήρωση του συμφώνου της Βασιλείας I. Το 1999, η επιτροπή της Βασιλείας εξέδωσε το 'Αναθεωρημένο πλαίσιο για την διεθνή σύγκλιση στην μέτρηση κεφαλαίου και 10 ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων'. Ως αναβαθμισμένο πλαίσιο της τραπεζικής εποπτείας ονομάστηκε Βασιλεία II. Το 2001 η επιτροπή εξέδιδε νέο έγγραφο όπου παρουσιάζονται με λεπτομέρεια οι αναθεωρημένες προτάσεις και θέτουν ημερομηνία εφαρμογής το 2004.

Τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης πρέπει να γίνουν αποδεκτά από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να μπορούν να εφαρμόσουν τις οδηγίες της Βασιλείας II. Στις 26 Ιουνίου εκδίδεται το νέο σύμφωνο.

Οι νέοι στόχοι της κεφαλαιακής επάρκειας ορίζονται ως εξής:

- Διαφύλαξη και ενίσχυση της πειθαρχίας της αγοράς με σκοπό την εύρυθμη λειτουργία και σταθερότητα του παγκόσμιου τραπεζικού συστήματος. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας: σελ. 175, 2012)
- Εξάλειψη των ανισοτήτων στις συνθήκες του διεθνούς ανταγωνισμού μεταξύ των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Καθορισμός μιας εποπτικής διαδικασίας της κεφαλαιακής επάρκειας από τις αρμόδιες αρχές. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας: σελ. 175, 2012)
- Επιβολή ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων για την ασφαλή κάλυψη των κινδύνων που αναλαμβάνουν τα πιστωτικά ιδρύματα για αποφυγή του κινδύνου πτώχευσης. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας: σελ. 175, 2012)

Οι τρεις κατευθύνσεις που συνιστούν τους στόχους του νέου συμφώνου είναι η συνεχής εποπτική διαδικασία να δημιουργήσει διαφανή και σταθερή αγορά, να μηδενιστεί ο κίνδυνος που προκύπτει από τις δραστηριότητες που αναλαμβάνουν οι τράπεζες, να συγκλίνει σταδιακά το ύψος των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων προς το οικονομικό κεφάλαιο των τραπεζών μέσω ελέγχων των εποπτικών αρχών.

Οι τρεις νέοι πυλώνες είναι:

- Καθορισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη των κινδύνων αγοράς, πιστωτικού κινδύνου, αντιλαμβανόμενου κινδύνου και του λειτουργικού κινδύνου. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας: σελ. 176, 2012)
- Καθορισμός της σχεδιαζόμενης διαδικασίας που θα ακολουθηθεί από τις εποπτικές αρχές για την αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών. Θέσπιση των γενικών κατευθύνσεων που διέπουν την σχεδιαζόμενη διαδικασία. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας: σελ. 176, 2012)
- Δημοσιοποίηση ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων που συνδέονται με την κεφαλαιακή επάρκεια για ενίσχυση της πειθαρχίας της αγοράς. Τα στοιχεία αυτά επίσης δείχνουν τους κινδύνους που αναλαμβάνει η τράπεζα και τον τρόπο που τα διαχειρίζεται. Μερικά στοιχεία δημοσιεύονται σε τριμηνιαία βάση, άλλα σε εξαμηνιαία βάση και άλλα σε ετησία βάση. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας: σελ. 176, 2012)

Οι τρεις πυλώνες της Βασιλείας II, λειτουργούν συμπληρωματικά και εφαρμόζονται μόνο συνολικά, δηλαδή και οι τρεις μαζί. Η διαδικασία του δεύτερου πυλώνα θα καθορίσει την επιτυχία του πρώτου πυλώνα. Ο τρίτος πυλώνας παρέχει κίνητρα στις τράπεζες και διασφαλίζει την αγορά υποχρεώνοντας τις τράπεζες να γνωστοποιούν αναλυτικά στοιχεία των κινδύνων που αναλαμβάνουν.

7.6.4 Βασιλεία III

Τον Ιούλιο του 2009 στην προσπάθεια ανταπόκρισης στην πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση του 2008, η επιτροπή της Βασιλείας παρουσίασε νέο αναθεωρημένο πλαίσιο κανόνων και οδηγιών για την αποτελεσματική κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων. Οι κανόνες που εξέδωσε από τον Ιούλιο του 2009 και μετά αποτελούν την Βασιλεία III.

Μελετώντας τις αιτίες της νέας οικονομικής κρίσης η επιτροπή με το νέο σύμφωνο προτείνει την ενδυνάμωση των κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας και ρευστότητας σε παγκόσμιο επίπεδο. Στόχος η τόνωση των τραπεζών και ενίσχυση της διαφάνειας στον τραπεζικό τομέα. Οι αλλαγές στο νέο σύμφωνο, κινούνται σε δυο επίπεδα, μικροοικονομικό και μακροοικονομικό.

Τα κύρια σημεία και οι νέες αλλαγές του νέου συμφώνου ανακοινώθηκαν τον Σεπτέμβριο του 2010. Στόχος ήταν να τεθούν σε πλήρη εφαρμογή μέχρι το τέλος του 2019. Ο λόγος της σταδιακής μακροχρόνιας ενσωμάτωσης των αλλαγών είναι η φοβία που υπάρχει για τυχόν αρνητικές επιπτώσεις σε άμεση εφαρμογή των αλλαγών. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας: σελ. 200, 2012)

Τα νέα μέτρα απαιτούν τον τριπλασιασμό των κεφαλαιουχικών αποθεμάτων που πρέπει να διατηρούν οι τράπεζες, για να απορροφά πιο αποτελεσματικά πιθανές οικονομικές αναταραχές ο

τραπεζικός τομέας από δυσλειτουργίες του συστήματος. Επίσης έχουν στόχο την βελτίωση της ικανότητας απορρόφησης αρνητικών επιπτώσεων από οικονομικές κρίσεις, ενδυνάμωση της μεθοδολογίας που ακολουθούν οι τράπεζες για την διαχείριση των κινδύνων τους και βελτίωση της διαφάνειας του τραπεζικού συστήματος.

Η Βασιλεία III δίνει έμφαση στην ποιότητα των ιδίων κεφαλαίων θέτοντας αυστηρά κριτήρια για τις κατηγορίες των κεφαλαίων που εντάσσονται στα ίδια κεφάλαια και το ύψος των απαιτήσεων των ιδίων κεφαλαίων ως προς το σταθμισμένο έναντι κινδύνων ενεργητικό.

Βάση του συμφώνου της Βασιλείας II:

- Αυξάνονται τα επίπεδα συνέπειας και διαφάνειας αναφορικά με την κεφαλαιακή διάρθρωση. Τα κυριότερα στοιχεία που συνθέτουν το κεφάλαιο Tier 1 είναι οι κοινές μετοχές και τα παρακρατηθέντα κέρδη. Για τα στοιχεία του κεφαλαίου Tier 2 που αποτελείται κυρίως από αποθεματικά, γενικές προβλέψεις, υβριδικά κεφάλαια και απαιτήσεις μειωμένης εξασφάλισης, θα υπάρχει η εναρμόνιση τους. Το κεφάλαιο Tier 3 καταργείται. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας: σελ. 201, 2012)
- Από πλευράς κάλυψης κινδύνων γίνεται ενδυνάμωση του πλαισίου επάρκειας. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις του χαρτοφυλακίου συναλλαγών αυξάνονται για αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των κινδύνων που συνδέονται με αγοραπωλησίες σύνθετων χρηματοοικονομικών προϊόντων. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις του χαρτοφυλακίου συναλλαγών αυξάνονται για αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των κινδύνων που συνδέονται με αγοραπωλησίες σύνθετων χρηματοοικονομικών προϊόντων. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις των πιστωτικών ανοιγμάτων αντισυμβαλλομένων που προέρχονται από παράγωγα προϊόντα του πιστωτικού ιδρύματος πλέον θωρακίζονται και διευρύνονται τα ελάχιστα όρια των απαιτήσεων τους. Γίνεται παροχή κινήτρων για μεταφορά των συμβολαίων παραγώγων 'Over The Counter (OTC)' στους κύριους αντισυμβαλλόμενους. Η διαχείριση των κινδύνων είναι πιο σφιχτή. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας: σελ. 202, 2012)
- Ο νέος δείκτης κεφαλαιακής εξάρτησης είναι απλοποιημένος, λειτουργεί συμπληρωματικά του πλαισίου της Βασιλείας II και έχει ως στόχο να θέσει ελάχιστα όρια μόχλευσης στον τραπεζικό τομέα. Στόχος του δείκτη μόχλευσης είναι η μείωση του δανεισμού των τραπεζών οι οποίες κατά την περίοδο της κρίσης αντιμετώπιζον προβλήματα λόγω της πρακτικής υπερδανεισμού που ακολούθησαν. Ο δείκτης μόχλευσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 3%. Η εισαγωγή πρόσθετων δικλίδων ασφαλείας για την κάλυψη αστοχιών από υποδείγματα μέτρησης κινδύνου μέσω της εφαρμογής απλών μεθόδων μέτρησης που θα υπολογίζουν συνολικές κεφαλαιακές απαιτήσεις. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας: σελ. 202, 2012)
- Εισάγεται νέα σειρά μέτρων για ενίσχυση της διατήρησης κεφαλαίων για την αντιμετώπιση μελλοντικών δυσμενών συνθηκών. Τα μέτρα έχουν σκοπό τον περιορισμό

των υπέρμετρων διακυμάνσεων των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων, τον υπολογισμό προβλέψεων βάση της προβολής στο μέλλον, την υποχρεωτική χρήση των εκτιμήσεων LGD σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, την βελτίωση των υφιστάμενων υποδειγμάτων της μέτρησης κινδύνων και εκτιμήσεων ζημιών σε κεφαλαιακή απαίτηση, την προσομοίωση ακραίων καταστάσεων με μεγαλύτερη άμβλυνση των πιστωτικών ασφάλιστρων κινδύνου στα σενάρια που αφορούν περιόδους οικονομικής ύφεσης και την αλλαγή στον λογιστικό χειρισμό της αναμενόμενης ζημιάς. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας: σελ. 203, 2012)

- Εισάγεται ένα πρότυπο για ελάχιστη ρευστότητα, σε παγκόσμιο επίπεδο και περιλαμβάνει δείκτη κάλυψης ρευστότητας για 30 μέρες. Επομένως τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να διατηρούν απόθεμα από ρευστά περιουσιακά στοιχεία, ικανά να καλύψουν καθαρές εκροές κεφαλαίων για διάστημα 30 ημερών σε περίπτωση ακραίων καταστάσεων. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας: σελ. 203, 2012)
- Σε περίπτωση μεγάλης οικονομικής ανάπτυξης, τα τραπεζικά ιδρύματα πρέπει να παρακρατούν ψηλότερο από το προβλεπόμενο αποθεματικό για ενίσχυση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας σε περιόδους ύφεσης. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας: σελ. 203, 2012)

Υπάρχει και η άποψη από μια μερίδα κόσμου ότι οι παρεμβάσεις και οι κανονισμοί των ρυθμιστικών αρχών, δημιουργούν προβλήματα στην οικονομία και αρκετές φορές οδηγούν στην δημιουργία φαινομένων φούσκας και εμφάνιση κρίσεων.

Βάση αυτής της άποψης, μια πλήρως απελευθερωμένη τραπεζική αγορά, κατανέμει τα κεφάλαια σε διαφορετικές επενδύσεις και δεν επικεντρώνεται μόνο στις επενδύσεις που παραμένουν αρρυθμιστες. Ακόμη και υπό επιβλημένη ρύθμιση, πρέπει να περιορίζεται στον βαθμό που θεωρείται απαραίτητη και να μην επεκτείνεται περισσότερο. Αυστηρότερη ρύθμιση οδηγεί σε μεγαλύτερο κόστος για τον φορέα ρύθμισης. Μεγαλύτερες απαιτήσεις οδηγούν σε ψηλότερο λειτουργικό κόστος του φορέα και ακριβότερες χορηγήσεις κεφαλαίων στην οικονομία.

Αποτέλεσμα η δυσκολία χρηματοδότησης των επιχειρήσεων, μείωση των δραστηριοτήτων τους, και συνάμα ύφεση και ανεργία.

8 Διεθνής Τραπεζικά Συστήματα

8.1 Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα

Η τράπεζα της Ελλάδας, το 2005 τροποποίησε τα στοιχεία που υποβάλλουν τα πιστωτικά ιδρύματα για την άσκηση ελέγχου φερεγγυότητας, ρευστότητας και αποδοτικότητας Υποκαταστήματα των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν σε χώρες εκτός του ευρωπαϊκού οικονομικού χώρου, υποβάλλουν τα ακόλουθα στοιχεία:

- Ετήσιες δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των υποστατικών τους. (Δ. Ρεπούσης, σελ.205, 2006)
- Μηνιαία ισοζύγια βάση του κλαδικού λογιστικού σχεδίου τραπεζών. (Δ. Ρεπούσης, σελ.205, 2006)
- Ανάλυση ιδίων κεφαλαίων. (Δ. Ρεπούσης, σελ.205, 2006)
- Κατάσταση που περιλαμβάνει μεγάλους οφειλέτες. (Δ. Ρεπούσης, σελ.205, 2006)
- Ρευστότητα. (Δ. Ρεπούσης, σελ.205, 2006)
- Ανοίγματα προς τους κατοίκους εξωτερικού. (Δ. Ρεπούσης, σελ.205, 2006)

Τα αλλοδαπά πιστωτικά ιδρύματα, η έδρα των οποίων βρίσκεται σε χώρα με μειωμένους ελέγχους και δεν υποβάλλουν στοιχεία χρηματοδοτικών ανοιγμάτων στην τράπεζα διεθνών διακανονισμών, πρέπει να υποβάλλουν τα στοιχεία τους σε ατομική βάση.

Τα υποκαταστήματα με έδρα εντός του ευρωπαϊκού οικονομικού χώρου, υποβάλλουν τα εξής στοιχεία:

- Ετήσιες δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των υποκαταστημάτων τους. (Δ. Ρεπούσης, σελ.206, 2006)
- Μηνιαία ισοζύγια πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων λογαριασμών σύμφωνα με το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών. (Δ. Ρεπούσης, σελ.206, 2006)
- Κατάσταση των μεγάλων οφειλετών. (Δ. Ρεπούσης, σελ.206, 2006)
- Ρευστότητα (206, 2006)
- Ανοίγματα προς κατοίκους εξωτερικού. (Δ. Ρεπούσης, σελ.206, 2006)

Τα πιστωτικά ιδρύματα με έδρα την Ελλάδα, υποχρεούνται να υποβάλλουν στην κεντρική τράπεζα Ελλάδος στοιχεία των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων τους ανά χώρα, προς τους κατοίκους ξένων χωρών.

Χρηματοδοτικά ανοίγματα χώρας ενός τραπεζικού ιδρύματος με έδρα την Ελλάδα θεωρούνται:

- Τα διασυνοριακά ανοίγματα προς κατοίκους άλλων χωρών. (Δ. Ρεπούσης, σελ.208, 2006)
- Τα τοπικά ανοίγματα σε μη τοπικό νόμισμα. (Δ. Ρεπούσης, σελ.208, 2006)

Βάση της ιδιότητας τους ανοίγματα χώρας διακρίνονται:

- Ανοίγματα προς κυβερνήσεις και δημόσιο τομέα. (Δ. Ρεπούσης, σελ.209, 2006)
- Ανοίγματα προς πιστωτικά ιδρύματα. (Δ. Ρεπούσης, σελ.209, 2006)
- Ανοίγματα προς τον ιδιωτικό (μη τραπεζικό) τομέα. (Δ. Ρεπούσης, σελ.209, 2006)

8.2 Ισλαμικό Τραπεζικό Σύστημα

Βάση της Ισλαμικής θρησκείας, συναλλαγές που εμπεριέχουν τόκο απαγορεύονται και οι τράπεζες πρέπει να αποφεύγονται. Οι τράπεζες λοιπόν λειτουργούν ως διαμεσολαβητές μεταξύ πλεονασματικών και ελλειμματικών μονάδων. Τα ρευστά διαθέσιμα τους που κατέχουν ισούνται με το 100% των καταθέσεων τους.

Στηριζόμενο στο κοράνι, το ισλαμικό τραπεζικό σύστημα απαγορεύει την χρέωση τόκου όταν κάποιος δανείζεται.

Οι αρχές του ισλαμικού τραπεζικού συστήματος είναι:

- Οποιαδήποτε προκαθορισμένη πληρωμή πάνω από το ποσό του κεφαλαίου απαγορεύεται. Μόνο ένα είδος δανείου επιτρέπεται όπου ο δανειστής δεν χρεώνεται τόκους. (Δ. Ρεπούσης, σελ.239, 2006)
- Ο δανειστής μοιράζεται τα κέρδη ή ζημιές που προκύπτουν από τις δραστηριότητες για τις οποίες δανείστηκε. Η επένδυση κεφαλαίων ενθαρρύνεται ώστε να μοιραστούν τα κέρδη ή ζημιές. Βάση του ισλαμικού νόμου, όσοι παρέχουν κεφάλαια πρέπει να μοιράζονται ισότιμα τον επιχειρηματικό κίνδυνο. Τράπεζα, καταθέτες και δανειστές μοιράζονται τις αποδόσεις και τους κινδύνους. (Δ. Ρεπούσης, σελ.240, 2006)
- Η επιδίωξη χρήματος μέσα από το ίδιο το χρήμα δεν είναι αποδεκτή. Το χρήμα είναι μόνο αποδεκτό ως μέσο συναλλαγών και προσδιορισμού της αξίας των αγαθών. Κερδοσκοπία μέσω χρήσης χρήματος είναι απαγορευμένη. Καταβολή τόκων δεν επιτρέπεται ούτε σε δανειζόμενους αλλά ούτε σε δανειστές. Το χρήμα αντιπροσωπεύει αγοραστική δύναμη, δημιουργία επιπρόσθετης αγοραστικής δύναμης χωρίς την διαμεσολάβηση αγαθών και υπηρεσιών δεν επιτρέπεται. (Δ. Ρεπούσης, σελ.240, 2006)
- Η αβεβαιότητα και η κερδοσκοπία απαγορεύονται. Κάθε συναλλαγή δεν μπορεί να περιέχει κανένα από τα δυο. Τα αντισυμβαλλόμενα μέρη δεν μπορούν να προκαθορίσουν ένα εγγυημένο κέρδος. Έτσι προστατεύονται τα αδύναμα μέρη από κάποια τυχόν εκμετάλλευση. (Δ. Ρεπούσης, σελ.240, 2006)
- Οι επενδύσεις βοηθούν και στηρίζουν μόνο επιτρεπτά προϊόντα και υπηρεσίες. Επενδύσεις σχετικές με τζόγο και οινοπνευματώδη απαγορεύονται. (Δ. Ρεπούσης, σελ.240, 2006)
- Βάση του Κορανίου, υπάρχει υποχρεωτική καταβολή ενός ποσοστού κεφαλαίου και κερδών της τράπεζας για ελεημοσύνη στους δυσπραγούντες. (Δ. Ρεπούσης, σελ.241, 2006)

Οι καταθετικοί λογαριασμοί διακρίνονται σε τρία είδη:

- Τρεχούμενοι ή πρώτη ζήτηση λογαριασμοί: Ισχύουν οι ίδιοι όροι με τους παγκόσμιους λογαριασμούς της ίδιας κατηγορίας. (Δ. Ρεπούσης, σελ.241, 2006)
- Αποταμιευτικοί λογαριασμοί: Σε μερικές τράπεζες, επιτρέπουν οι καταθέτες την χρήση των κεφαλαίων τους εφόσον διασφαλίσουν την πλήρη επιστροφή τους. Οι τράπεζες επενδύουν σε βραχυχρόνιες, χωρίς κίνδυνο προγράμματα. (Δ. Ρεπούσης, σελ.241, 2006)
- Επενδυτικοί λογαριασμοί: Γίνονται δεκτά κεφάλαια για ένα χρονικό διάστημα. Ο επενδυτής λαμβάνει μέρος στα κέρδη ή ζημιές της επένδυσης. (Δ. Ρεπούσης, σελ.242, 2006)

Οι χρηματοδοτήσεις επίσης χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες:

- Επενδυτικές χρηματοδοτήσεις. (Δ. Ρεπούσης, σελ.242, 2006)
- Εμπορική χρηματοδότηση. (Δ. Ρεπούσης, σελ.242, 2006)
- Δανεισμός. (Δ. Ρεπούσης, σελ.243, 2006)

8.3 Κινέζικο Τραπεζικό Σύστημα

Η ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας της Κίνας αυξήθηκε τα τελευταία έτη μέσω εφαρμογής μέτρων νομισματικής πολιτικής, απορυθμίστηκε η αγορά ξένου συναλλάγματος και βελτιώθηκε η τραπεζική εποπτεία. Στο παρελθόν, το Κινέζικο τραπεζικό σύστημα λειτουργούσε ως μέσο άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής, χορηγώντας πιστώσεις, σύμφωνα με το κρατικό αναπτυξιακό σχέδιο. Τα επιτόκια καθορίζονταν διοικητικά. Αποτέλεσμα η συγκέντρωση επισφαλών δανείων και μη-εξυπηρετούμενων δανείων.

Οι νέες πολιτικές και τα νέα μέτρα στοχεύουν στην:

- Μείωση των επισφαλών ή μη παραγωγικών δανείων. (Δ. Ρεπούσης, σελ.249, 2006)
- Ελαχιστοποίηση των εσωτερικών περιορισμών. (Δ. Ρεπούσης, σελ.249, 2006)
- Βελτίωση της όλης τραπεζικής εποπτείας. Βελτίωση της εσωτερικής εποπτείας της λειτουργίας των τραπεζών. (Δ. Ρεπούσης, σελ.249, 2006)
- Έμμεσος νομισματικός έλεγχος. Η μεγάλη επέκταση των κινέζικων τραπεζών στις διεθνείς τραπεζικές αγορές εμπεριέχει σημαντικό κίνδυνο και απαιτεί βελτιωμένο νομισματικό έλεγχο. (Δ. Ρεπούσης, σελ.250, 2006)

Ένα μεγάλο αρνητικό στοιχείο του τραπεζικού συστήματος της Κίνας ήταν η μηδενική διαφορά μεταξύ επιτοκίου καταθέσεων και χορηγήσεων. Σε αρκετές περιπτώσεις, το επιτόκιο κατάθεσης ήταν ψηλότερο, επηρεάζοντας αρνητικά την τραπεζική κερδοφορία.

Το γεγονός όμως ότι το τραπεζικό σύστημα ήταν κρατικά ελεγχόμενο και κλειστό από εξωτερικές συναλλαγματικές συναλλαγές, προστατεύθηκε σε αρκετές περιπτώσεις από κρίσεις ιδίως στην μεγάλη κρίση της Ανατολικής Ασίας που επηρέασε την Ινδονησία, Κορέα και Ταϊλάνδη. Η μεγάλη ανάπτυξη του Κινέζικου τραπεζικού συστήματος οφείλεται στο σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον της χώρας αλλά και στην ψηλή αποταμιευτική ροπή των νοικοκυριών.

Την ευθύνη της τραπεζικής εποπτείας του Κινέζικου τραπεζικού συστήματος έχει η Κεντρική Τράπεζα της Κίνας και η Κινέζικη Τραπεζική Εποπτική Επιτροπή. Κύρια αρμοδιότητα της Κ.Τ. είναι ο έλεγχος της ρευστότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και η άσκηση νομισματικής πολιτικής. Η Κινέζικη Τραπεζική Εποπτική Επιτροπή ιδρύθηκε το 2003 και έχει σκοπό την εποπτεία και το κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας του τραπεζικού συστήματος.

8.4 Ιαπωνικό Τραπεζικό Σύστημα

Οι εργαζόμενοι του Ιαπωνικού οικονομικού συστήματος χαρακτηρίζονται από μια επιθυμία και ανάγκη να παράγουν ώστε να έχουν την αίσθηση ότι ανήκουν σε μια δυνατή και αξιόλογη επιχείρηση. Χαρακτηριστικό μιας τέτοιας οικονομικής κουλτούρας είναι η μεγιστοποίηση του μεριδίου αγοράς.

Στο πρόσφατο παρελθόν, το Ιαπωνικό τραπεζικό σύστημα παρουσίασε αρκετά προβλήματα λόγω ύπαρξης μη-εξυπηρετούμενων δανείων. (Δ. Ρεπούσης, 2006)

Το τραπεζικό σύστημα χαρακτηρίζεται από υπερβάλλουσα παραγωγική ικανότητα εφόσον χρηματοδοτούσε την Ιαπωνική οικονομία η οποία παρουσίαζε ετήσιο μέσο ρυθμό ανάπτυξης 9,7% από το 1960 αι μετά. Αποτέλεσμα ήταν η χαλάρωση των πιστωτικών κριτηρίων τους με σκοπό την διατήρηση των μεριδίων αγοράς τους και διασφάλισης της θέσης τους, ωθούμενες σε φαινόμενα υπερβολικού δανεισμού των επιχειρήσεων.

Η αστάθεια αυτή, έγινε γνωστή έπειτα από την κατάρρευση των πιστωτικών συνεταιρισμών Tokyo Kyowa, Anzen, Cosmo και Kizu τα έτη 1994 - 1995. Στην συνέχεια παρουσίασαν προβλήματα και στις εταιρίες παροχής στεγαστικών δανείων και αυξήθηκε ο φορολογικός συντελεστής κατανάλωσης. Τα γεγονότα αυτά οδήγησαν στην σήμανση μιας νέας περιόδου ύφεσης της Ιαπωνικής οικονομίας με αρκετές τραπεζικές χρεοκοπίες.

Η Ιαπωνική κυβέρνηση θέσπισε νόμο για την χρηματοπιστωτική σταθερότητα και παραχώρησε οικονομική βοήθεια 30 τρισεκατομμυρίων Γεν στις τράπεζες με σοβαρά οικονομικά προβλήματα. (Δ. Ρεπούσης, 2006)

Τον Οκτώβριο του 2002, ανακοινώθηκε πρόγραμμα χρηματοοικονομικής ανανέωσης με τις ακόλουθες πολιτικές:

- Εποπτείας των κυριότερων δανείων από πλευράς ποσού για βελτίωση της κατάταξης των δανείων. (Δ. Ρεπούσης, σελ.256, 2006)
- Εφαρμογή μεθοδολογίας των προ-εξοφλημένων ταμειακών ροών για την πρόβλεψη δανείων που χαρακτηρίζονται ως ειδικής παρακολούθησης (Δ. Ρεπούσης, σελ.257, 2006)
- Εξωτερικός έλεγχος τραπεζικής κεφαλαιακής επάρκειας. (Δ. Ρεπούσης, σελ.257, 2006)
- Μείωση των μη-εξυπηρετούμενων δανείων κατά 50% το πρώτο έτος από τις τράπεζες και περαιτέρω μείωση σε 80% κατά το δεύτερο έτος. (Δ. Ρεπούσης, σελ.257, 2006)
- Χωρισμός των καλυμμάτων και εξασφαλίσεων σε τέσσερις κατηγορίες βάση του κινδύνου που παρουσίαζαν. (Δ. Ρεπούσης, σελ.257, 2006)
- Χωρισμός των δανειοληπτών σε έξι κατηγορίες βάση του προβλήματος που παρουσίαζαν και τις αδυναμίας εξόφλησης των οφειλών τους. (Δ. Ρεπούσης, σελ.257, 2006)

8.5 Ρωσικό Τραπεζικό Σύστημα

Η Ρωσία έχει κεντρικό τραπεζικό σύστημα από το 1860, όταν η κυβέρνηση ίδρυσε την Κρατική Τράπεζα της Ρωσίας μέσω της ενοποίησης χρεοκοπημένων κρατικών εμπορικών τραπεζών. Μέσα από την πάροδο του χρόνου, η κρατική τράπεζα της Ρωσίας μείωσε τον δανεισμό στην βιομηχανία και γεωργία και αύξησε τις λειτουργίες της ως κεντρική τράπεζα, υπεύθυνη για την έκδοση του εθνικού νομίσματος.

Η κεντρική τράπεζα της Ρωσίας ιδρύθηκε επισήμως το 1990 με σκοπό την αυτονομία της Ρωσικής κυβέρνησης και του τραπεζικού συστήματος από την σοβιετική ένωση. Τα γραφεία της πρώην κεντρικής τράπεζας της σοβιετικής ένωσης και το προσωπικό της, περιήλθαν στην δικαιοδοσία της το 1991, δίνοντας της ουσιαστική ισχύ.

Το Ρωσικό σύνταγμα του 1993, έδωσε στην κεντρική τράπεζα της Ρωσίας περισσότερη αυτονομία και ανεξαρτησία και το 1995 κατέστη υπεύθυνη για τον έλεγχο της προσφοράς χρήματος στην χώρα, για την εποπτεία των συναλλαγών μεταξύ τραπεζικών ιδρυμάτων, για την τήρηση αποθεμάτων σε συνάλλαγμα και την εφαρμογή της Ρωσικής συναλλαγματικής πολιτικής.

Ελλείμματα του κρατικού προϋπολογισμού, χρηματοδοτήθηκαν από την κεντρική τράπεζα της Ρωσίας, οδηγώντας σε υψηλό πληθωρισμό κατά την περίοδο του 1991-1994. Μετά την θέσπιση περιορισμών για την κάλυψη των ελλειμμάτων της, η κυβέρνηση άρχισε να αναζητάει πιο έντονα εναλλακτικές λύσεις. Έκδωσε κρατικά ομόλογα και παρείχε την δυνατότητα για αγορά και πώληση του εθνικού νομίσματος στους Ρώσους πολίτες επενδυτές.

Λόγω έλλειψης σύνθετων υποδομών εντός του Ρωσικού τραπεζικού συστήματος, οι υπηρεσίες που προσφέρουν οι ρωσικές τράπεζες έχουν σημαντικές ελλείψεις σε σύγκριση με τις αντίστοιχες Δυτικές τράπεζες. Η λιανική τραπεζική, συγκρινόμενη με άλλες χώρες, κατέχει μικρό ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Από το 2007 και μετά, κάθε τράπεζα προϋποθέτει να έχει κεφάλαιο τουλάχιστον 5 εκατομμύρια ευρώ. Το ελάχιστο όριο κεφαλαιακής επάρκειας καθορίζεται στο 10% από την κεντρική τράπεζα, ψηλότερο από το 8% που καθόρισε η επιτροπή της Βασιλείας.

Η αστάθεια της αφερεγγυότητας των Ρωσικών τραπεζών βρήκε τις εποπτικές αρχές σύμφωνες ότι απαιτούνται ριζικές αλλαγές στους τρεις πιο κάτω τομείς:

- Πληρέστερη πληροφόρηση για την πραγματική κατάσταση του τραπεζικού κλάδου. Ανεξάρτητοι ελεγκτικοί οίκοι θα διεκπεραίωναν ελέγχους βάσει των δυτικών λογιστικών πρότυπων. (Δ. Ρεπούσης, σελ.261, 2006)
- Καθιέρωση ενός επαρκούς νομικού πλαισίου για την λειτουργία των τραπεζών με νόμους για αναδιάρθρωση πτωχυμένων τραπεζών. (Δ. Ρεπούσης, σελ.261, 2006)
- Κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο για ενδυνάμωση και ενίσχυση της εποπτικής ικανότητας της κεντρικής τράπεζας της Ρωσίας. (Δ. Ρεπούσης, σελ.261, 2006)

8.6 Ελβετικό Τραπεζικό Σύστημα

Το Ελβετικό τραπεζικό σύστημα αποτελεί τον σημαντικότερο πυλώνα της Ελβετικής εθνικής οικονομίας. Το σταθερό οικονομικό περιβάλλον, η αόριστη υποδομή, η χαμηλή φορολογία και οι νόμοι επί του τραπεζικού απόρρητου καθιστούν στις Ελβετικές τράπεζες σημαντικό ρόλο στο παγκόσμιο τραπεζικό σύστημα. (Δ. Ρεπούσης, 2006)

Η διασφάλιση της σταθερής αξίας του Ελβετικού φράγκου με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και η κάλυψη του με χρυσό, το κατέστησαν ως ένα από τα σημαντικότερα νομίσματα παγκοσμίως. Η ουδέτερη στάση της χώρας στους δυο Παγκόσμιους πολέμους και ο χαμηλός ρυθμός πληθωρισμού ενδυνάμωσαν ουσιαστικά την οικονομία της.

Το ελβετικό τραπεζικό περιβάλλον, υπόκειται συνεχώς σε ελέγχους για την διασφάλιση της σταθερότητας του. Κύριο κλειδί είναι η ύπαρξη και σημασιολογία που δίνεται στο τραπεζικό απόρρητο, δηλαδή η απόκρυψη της ταυτότητας των ατόμων πίσω από κάθε λογαριασμό. Ο κάθε τραπεζικός λογαριασμός εμφανίζεται ως ένας αριθμός. Πρόσβαση στα στοιχεία του κάθε λογαριασμού έχει μόνο η διοίκηση και μερικά τμήματα της κάθε τράπεζας.

Οι τράπεζες οφείλουν να διατηρούν τα αρχεία των τρεχούμενων λογαριασμών, των χρεογράφων και των κινήσεων των λογαριασμών για δέκα έτη τουλάχιστον. Η Ένωση Ελβετικών Τραπεζών

έχει δικαίωμα πρόσβασης στα στοιχεία πελατών και λογαριασμών όταν υπάρχει υποψία ότι τα κεφάλαια έρχονται από εγκληματικές ενέργειες.

Όταν οι συναλλαγές των συναλλασσόμενων υπερβούν τα 25 000 ελβετικά φράγκα γίνεται έλεγχος της ταυτότητας τους από τις τράπεζες.

Οι δυο μεγαλύτερες Ελβετικές τράπεζες, με σύνολο ενεργητικού μεγαλύτερο από το 50% του όλου τραπεζικού συστήματος είναι η UBG AG και η Credit Suisse Group. (Δ. Ρεπούσης, σελ.264, 2006)

Οι καταθέσεις στις Ελβετικές τράπεζες προστατεύονται μέσω της κρατικής εγγύησης.

8.7 Γερμανικό Τραπεζικό Σύστημα

Βάση της νομικής του μορφής, το Γερμανικό τραπεζικό σύστημα διακρίνεται σε εμπορικές τράπεζες, αποταμιευτικές τράπεζες και πιστωτικούς συνεταιρισμούς. Οι αποταμιευτικές τράπεζες και οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί δραστηριοποιούνται εντός προκαθορισμένων γεωγραφικών περιοχών. Τέλος υπάρχουν και εξειδικευμένες τράπεζες που ασχολούνται με στεγαστικά δάνεια, εκκαθάριση χρεογράφων, ναυτιλιακά δάνεια και επενδυτικές υπηρεσίες.

Η νομοθεσία εποπτείας του Γερμανικού τραπεζικού συστήματος είναι η τραπεζική πράξη της 10ης Ιουλίου 1961. Μετά την κατάρρευση της Bankhaus I.D. Herstatt το 1974, επήλθε η πρώτη αξιόλογη τροποποίηση της Τραπεζικής Πράξης για διάρθρωση των αδυναμιών του Γερμανικού τραπεζικού συστήματος το 1976.

Τα νέα μέτρα ήταν:

- Εφαρμογή αρχής για περιορισμό των κινδύνων από ανοικτές συναλλαγματικές θέσεις σε σχέση με την τραπεζική κεφαλαιακή επάρκεια. (Δ. Ρεπούσης, σελ.265, 2006)
- Ίδρυση τράπεζας με σκοπό την παροχή άμεσης ρευστότητας σε περιόδους κρίσης ή ύφεσης. (Δ. Ρεπούσης, σελ.265, 2006)
- Αναθεωρημένο και βελτιωμένο πρόγραμμα προστασίας των καταθέσεων από τις αποταμιευτικές τράπεζες, εμπορικές και πιστωτικούς συνεταιρισμούς (Δ. Ρεπούσης, σελ.265, 2006)

Το 1985 τέθηκε σε ισχύ η επόμενη αναθεώρηση της τραπεζικής πράξης που αφορούσε θέματα σχετικά με το πλαίσιο ενοποίησης των τραπεζικών ομίλων με στόχο την βελτίωση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας και του δείκτη μεγάλης κλίμακας πιστώσεων.

Τα περισσότερα προβλήματα του Γερμανικού τραπεζικού κλάδου οφείλονται στην τραπεζική δομή όπου υπάρχει η τάση της χαμηλής τραπεζικής κερδοφορίας. Στην έκθεση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου το 2003, η κερδοφορία των Γερμανικών τραπεζών ήταν κατώτερη από άλλους τραπεζικούς ομίλους σε Ευρωπαϊκές οικονομίες. Ο λόγος γιατί ο Γερμανικός πληθυσμός επιλέγει διαφορετικές συναλλαγές επένδυσης των κεφαλαίων τους. Ενώ το 1980 τα δύο τρίτα του χρηματικού πλούτου των νοικοκυριών είχαν την μορφή τραπεζικών καταθέσεων, το 2004 μειώθηκαν σε ένα τέταρτο.

Οι Γερμανοί σήμερα επιλέγουν επενδύσεις σε ασφάλειες, ασφαλιστικά προγράμματα, επενδυτικά κεφάλαια, χρεόγραφα, ξένα νομίσματα, επενδύσεις στο εξωτερικό. Οι τράπεζες στράφηκαν αναγκαστικά σε χρηματαγορές και κεφαλαιαγορές για άντληση κεφαλαίων.

Οι νέες πολιτικές αναδιάρθρωσης του τραπεζικού τομέα εξετάζουν μεθόδους μείωσης των τραπεζών υπό κρατικό καθεστώς, οργάνωση του τραπεζικού κλάδου σύμφωνα με τα κριτήρια της αγοράς και προσανατολισμός στην κερδοφορία. (Δ. Ρεπούσης, σελ.267)

Στο παράρτημα 3, βλέπουμε τις 10 μεγαλύτερες Γερμανικές τράπεζες για το έτος 2003 βάση του ενεργητικού τους.

8.8 Γαλλικό Τραπεζικό Σύστημα

Η Banque de France, ιδρύθηκε μετά την Γαλλική επανάσταση με αρμοδιότητα δραστηριότητες προεξόφλησης και δάνεια. (Δ. Ρεπούσης, σελ.270, 2006)

Τα έτη 1863 και 1864 ιδρύθηκαν οι τράπεζες Credit Lyonnais και η Societe Generale, οι σημαντικότερες τράπεζες της Γαλλίας. Μέσω προσφοράς ψηλών επιτοκίων και πληθώρας τραπεζικών υπηρεσιών, απέκτησαν μεγάλη πελατειακή βάση. Τα κεφάλαια που απέκτησαν από την πληθώρα των καταθέσεων επενδύθηκαν σε επικίνδυνες κερδοσκοπικές επενδύσεις και μακροπρόθεσμα επενδυτικά δάνεια. Μετά την οικονομική κρίση του 1873, η πολιτική αυτή αποδείχθηκε επικίνδυνη. Έτσι έγινε στροφή από τον μακροπρόθεσμο δανεισμό στον βραχυπρόθεσμο δανεισμό.

Με την έναρξη του πρώτου παγκοσμίου πολέμου, έγιναν μαζικές αναλήψεις καταθέσεων δημιουργώντας προβλήματα ρευστότητας στις τράπεζες. Η ύφεση του 1930, οδήγησε σε χρεοκοπίες τραπεζών, μειώνοντας τον αριθμό των τραπεζών στο ένα τέταρτο. Αποτέλεσμα η αύξηση του κρατικού ελέγχου στο τραπεζικό σύστημα.

Για τις επόμενες δυο δεκαετίες, κύριο λόγο στον τραπεζικό τομέα της Γαλλίας είχε το κράτος. Μεταξύ των τραπεζών, δεν υπήρχε ανταγωνισμός λόγω εθνικοποίησης των μεγάλων Γαλλικών τραπεζών.

Ο Γαλλικός τραπεζικός κλάδος, αποτελείται από έξι τύπους πιστωτικών ιδρυμάτων:

- Εμπορικές τράπεζες που πραγματοποιούν όλες τις τραπεζικές συναλλαγές και υπηρεσίες. (Δ. Ρεπούσης, σελ.272, 2006)
- Χρηματοοικονομικές εταιρίες που δέχονται καταθέσεις με ελάχιστη χρονική λήξη τα 2 έτη. (Δ. Ρεπούσης, σελ.272, 2006)
- Συνεταιρικές τράπεζες. (Δ. Ρεπούσης, σελ.272, 2006)
- Αποταμιεύτηκες τράπεζες. (Δ. Ρεπούσης, σελ.272, 2006)
- Δημοτικές Τράπεζες. (Δ. Ρεπούσης, σελ.272, 2006)
- Εξειδικευμένοι Χρηματοοικονομικοί Οργανισμοί. (Δ. Ρεπούσης, σελ.272, 2006)

Οι εποπτικές αρχές του Γαλλικού τραπεζικού συστήματος είναι:

- Comite de Réglementation Bancaire et Financière: Καθορίζει όλους τους κανονισμούς που διέπουν όλα τα πιστωτικά ιδρύματα. (Δ. Ρεπούσης, σελ.272, 2006)
- Comite des Etablissements de Credit et des Entreprises d' Investissement: Χορηγεί άδειες σε πιστωτικά ιδρύματα και επενδυτικές εταιρίες. (Δ. Ρεπούσης, σελ.272, 2006)
- Commission Bancaire: Εποπτεύει την χρηματοοικονομική θέση των πιστωτικών και εξετάζει τον βαθμό συμμόρφωσης τους βάση του κανονιστικού πλαισίου. (Δ. Ρεπούσης, σελ.272, 2006)
- Autorité des Marches Financiers: Συνδυάζει όλες τις αρμοδιότητες για τις επενδυτικές υπηρεσίες. (Δ. Ρεπούσης, σελ.272, 2006)
- Conseil National du Credit et du Titre: Εξετάζει τις συνθήκες λειτουργίας του τραπεζικού και χρηματοοικονομικού συστήματος και την πελατειακή σχέση με την διοίκηση και διαχείριση των μέσων πληρωμών. (Δ. Ρεπούσης, σελ.272, 2006)

Μετά την ιδιωτικοποίηση των τραπεζών το 1987 και την εισαγωγή του δείκτη Cooke το 1989, το Γαλλικό τραπεζικό σύστημα εμφάνισε σημαντική ανάπτυξη.

8.9 Τραπεζικό Σύστημα της Αγγλίας

Η αναγκαιότητα ενίσχυσης της θέσης της Αγγλίας, οδήγησαν στην ίδρυση μιας εθνικής τράπεζας.

Σκοπός της ίδρυσης ήταν:

- Εξυπηρέτηση του εμπορίου μέσω της αποδοχής καταθέσεων δανεισμού χρήματος και έκδοσης χαρτονομισμάτων. (Δ. Ρεπούσης, σελ.273, 2006)
- Μείωση των επιτοκίων. (Δ. Ρεπούσης, σελ.273, 2006)
- Έκδοση χρήματος. (Δ. Ρεπούσης, σελ.273, 2006)

Η κεντρική τράπεζα του Η.Β. είναι η Τράπεζα της Αγγλίας. Ιδρύθηκε το 1694 ως υπεύθυνη για την διαχείριση του δημόσιου χρέους και ως δανείστρια τράπεζα της κυβέρνησης, παρέχοντας δάνειο ύψους 1 200 000 στερλινών. Σε περιόδους πολέμου αλλά και ειρήνης, παρείχε δάνεια στην κυβέρνηση και διαχειριζόταν και το εθνικό νόμισμα. Για αντιμετώπιση κρίσεων από μαζική ανάληψη καταθέσεων, διατηρούσε επαρκές ποσότητες χρυσού.

Μετά τον Β παγκόσμιο πόλεμο το 1964, το Η.Β. κρατικοποίησε την τράπεζα της Αγγλίας, η οποία ανάκτησε την ανεξαρτησία της το 1977 στον καθορισμό των επιτοκίων για επίτευξη του επιθυμητού ύψους πληθωρισμού.

Σήμερα η τράπεζα της Αγγλίας είναι οργανωμένη σε τρεις κύριες λειτουργικές περιοχές, νομισματική ανάλυση, λειτουργίες αγοράς και χρηματοοικονομική σταθερότητα. Η δομή εφαρμόστηκε για πρώτη φορά τον Ιούνιο του 1998.

Το τμήμα νομισματικής ανάλυσης είναι υπεύθυνο για την παροχή των απαιτούμενων οικονομικών αναλύσεων που θα βοηθήσουν την τράπεζα στην λήψη και εφαρμογή των κατάλληλων νομισματικών μέτρων. Το τμήμα λειτουργίας της αγοράς πραγματοποιεί συναλλαγές στην αγορά χρήματος σε στερλίνες, βάση της νομισματικής πολιτικής της τράπεζας. Είναι υπεύθυνο και για τον διαχειρισμό των συναλλαγματικών διαθέσιμων της τράπεζας και των συναλλαγματικών αποθεμάτων της κυβέρνησης. Το τμήμα χρηματοοικονομικής σταθερότητας έχει την ευθύνη και αρμοδιότητα για την διατήρηση της σταθερότητας του χρηματοοικονομικού συστήματος.

8.10 Τραπεζικό Σύστημα της Σκωτίας

Η αφετηρία του τραπεζικού συστήματος στην Σκωτία έγινε το 1695 με την ίδρυση της Bank Of Scotland, κατέχοντας μονοπωλιακή δύναμη μέχρι το 1727, όπου ιδρύθηκε η Royal Bank of Scotland.

Λόγο του ότι οι δυο τράπεζες ανήκαν σε διαφορετικές αντίπαλες πολιτικές ομάδες, υπήρχε σκληρός ανταγωνισμός. Το μεγαλύτερο μέρος των πιστωτών, βρισκόταν στο Εδιμβούργο, με αποτέλεσμα η πρόσβαση από εμπόρους άλλων περιοχών στο τραπεζικό σύστημα και στις τραπεζικές υπηρεσίες να είναι δύσκολη. Λύση ήταν η ίδρυση μικρών ιδιωτικών τραπεζών που δανείζονταν από τις δύο μεγάλες τράπεζες και δάνειζαν τους εμπόρους άλλων περιοχών.

Το 1746 ιδρύεται και η British Linen Company η οποία πέρα από τις βιομηχανικές της δραστηριότητες στην βιομηχανία λιναριού, προωθεί και τις τραπεζικές δραστηριότητες μέσω των γραφείων της σε πολλές περιοχές της Σκωτίας. Πέτυχε πρώτη την εισαγωγή τραπεζικής μέσω υποκαταστημάτων. Όλες οι τράπεζες της Σκωτίας εξέδιδαν το δικό τους χαρτονόμισμα, προκαλώντας κίνδυνο νομισματικής αστάθειας.

Το 1765 εφαρμόστηκαν κανονισμοί για την εποπτεία της έκδοσης χαρτονομισμάτων. Η βιομηχανική επανάσταση βοήθησε στην σημαντική ανάπτυξη του τραπεζικού συστήματος της Σκωτίας.

Κατά την δεκαετία του 1960, οι τράπεζες άρχισαν να λειτουργούν ανταγωνιστικά αυξάνοντας τον αριθμό των προσφερόμενων τραπεζικών υπηρεσιών.

Σήμερα τέσσερις Σκοτσέζικες τράπεζες είναι η Bank of Scotland, η The Royal Bank of Scotland, η Clydesdale Bank και η Lloyds TSB Scotland. (Δ. Ρεπούσης, σελ.276, 2006)

8.11 Τραπεζικό Σύστημα Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής

Το 1862 κατά το εμφύλιο πόλεμο, τέθηκε μεγάλη ποσότητα νομισμάτων σε κυκλοφορία στην Αμερική υπό μορφή χαρτονομισμάτων, τραπεζογραμματίων, αποδεικτικά καταθέσεων, χρυσού και αργυρού. Η ποσότητα αυτή έλαβε μεγάλες διαστάσεις. Αποτέλεσμα ο πληθωρισμός. Λύση η υπογραφή συμφώνου και ίδρυση του Ομοσπονδιακού Αποθεματικού Συστήματος (Federal Reserve System) τον Δεκέμβρη του 1913.

Το 1920 όταν αυξήθηκαν οι περιπτώσεις αφερεγγυότητας των τραπεζών το Ο.Α.Σ απέτυχε να αποτρέψει την αγροτική ύφεση. Η υποτίμηση της Αγγλικής στερλίνας οδήγησαν στην οικονομική κρίση του 1929 - 1931.

Το 1933 ψηφίστηκε η Τραπεζική Πράξη από το Κογκρέσο όπου υπήρξε διαχωρισμός της εμπορικής τράπεζας από την επενδυτική τράπεζα. Ιδρύθηκε η Ομοσπονδιακή εταιρεία ασφάλισης καταθέσεων (FDIC) και τέθηκαν οι λειτουργίες της ανοικτής αγοράς υπό τον έλεγχο του ομοσπονδιακού αποθεματικού συστήματος.

Στα επόμενα χρόνια, το Ομοσπονδιακό Αποθεματικό Σύστημα είχε ισχυροποιηθεί αρκετά έτσι ώστε να αντιμετωπίζει επιτυχώς τις διάφορες οικονομικές κρίσεις που εμφανίστηκαν

Σήμερα, η επίβλεψη του χρηματοοικονομικού συστήματος των Η.Π.Α. ανήκει στην Ομοσπονδιακή Αποθεματική Τράπεζα. Οι μεγάλες τράπεζες έχουν την δυνατότητα επιλογής αν

θα ελέγχονται από τους πολιτειακούς φορείς ή από το εθνικό φορέα. Η Ομοσπονδιακή Εταιρία Ασφάλισης Καταθέσεων έχει τον έλεγχο των μικρότερων τραπεζών. Τέλος τα πιστωτικά σωματεία επιβλέπονται από την NCUA (National Credit Union Administration).

8.12 Τραπεζικό Σύστημα του Καναδά

Στον Καναδά, υπάρχουν συνολικά 68 τράπεζες, 19 εγχώριες, 27 θυγατρικές αλλοδαπών τραπεζών και 22 υποκαταστήματα αλλοδαπών τραπεζών. Το σύνολο των ατόμων που απασχολούνται στον τραπεζικό κλάδο του Καναδά, ξεπερνούν τις 239 000.

Το σύνολο όμως των πιστωτικών ενώσεων, ξεπερνά τις 1100 με 100 ασφαλιστικές εταιρίες, 45 εταιρίες αμοιβαίων κεφαλαίων, 170 ασφαλιστικές εταιρίες ακινήτων, 150 διαχειριστές συνταξιοδοτικών κεφαλαίων, 190 χρηματοοικονομικές εταιρίες και εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης και 3700 χρηματοοικονομικές εταιρίες.

Το 2004, το 28% της κερδοσκοπίας των τραπεζών του Καναδά προερχόταν από δραστηριότητες εκτός χώρας.

Οι πηγές εσόδων των τραπεζών του Καναδά προέρχονται από:

- Έσοδα από τόκους δανείων (47%). (Δ. Ρεπούσης, σελ.281, 2006)
- Έσοδα από λοιπές πηγές (53%). Παροχή υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας όπως διαχείριση χρεογράφων, έκδοση επιχειρηματικών ομολόγων, προμήθειες χρεογράφων, διαχείριση περιουσίας επενδυτών και προμήθειες παροχής υπηρεσιών σε πρόσωπα που τηρούν καταθετικούς λογαριασμούς (Δ. Ρεπούσης, σελ.281, 2006)

Υπάρχουν πέρα των πενήντα αρχών για την ρύθμιση και εποπτεία της λειτουργίας του χρηματοοικονομικού τομέα. Οι αρχές για την εποπτεία του τραπεζικού τομέα υπερβαίνουν τις 150. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση όμως έχει την δικαιοδοσία της γενικής εποπτείας.

Τα τρία κυριότερα ομοσπονδιακά όργανα είναι:

- Office of the Superintendent of Financial Institutions: Θεωρείται πρωταρχικός ρυθμιστής των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων και των ομοσπονδιακών συνταξιοδοτικών ταμείων. Παρέχει και προστατεύει τα δικαιώματα που έχουν οι καταθέτες, τα μέλη των συνταξιοδοτικών προγραμμάτων και των πιστωτών των τραπεζών. Διασφαλίζεται έτσι η εμπιστοσύνη του κοινού απέναντι στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. (Δ. Ρεπούσης, σελ.282, 2006)
- Financial Customer Agency of Canada: Ιδρύθηκε το 2001 με σκοπό την εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ώστε να συμμορφώνονται στους ομοσπονδιακούς κανονισμούς προστασίας των καταναλωτών. (Δ. Ρεπούσης, σελ.282, 2006)

- Canada Deposit Insurance Corporation: Η εταιρία που εγγυάται τις τραπεζικές καταθέσεις και διασφαλίζει ποσοστό των κεφαλαίων των καταθέτων αν πτώχευση ένα τραπεζικό ίδρυμα. (Δ. Ρεπούσης, σελ.282, 2006)

Η Τράπεζα του Καναδά (Bank Of Canada) αποτελεί την κεντρική τράπεζα της χώρας. Ο κυβερνήτης ορίζεται από το Διοικητικό συμβούλιο της τράπεζας.

8.13 Τραπεζικό Σύστημα της Αυστραλίας

Το 1817, ο κυβερνήτης Macquarie, δίνει το δικαίωμα στους πολίτες της χώρας να ιδρύσουν την πρώτη τράπεζα της Αυστραλίας με το όνομα Bank of New South Wales. Με την πάροδο του χρόνου, δημιουργήθηκαν ιδιωτικές τράπεζες που δέχονται καταθέσεις και κάνουν δάνεια. Κεντρική τράπεζα και εποπτικό σύστημα δεν υπήρχαν.

Όταν υπήρχε οικονομική ευημερία, οι τράπεζες επεκτείνονταν και εξέδιδαν αυξημένα τραπεζογραμμάτια. Σε περιόδους όμως κρίσης αντιμετώπιζαν προβλήματα οικονομικής κατάρρευσης και χρεοκοπίας.

Έτσι το 1911, ιδρύθηκε η κεντρική τράπεζα Commonwealth Bank από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Η κεντρική τράπεζα εκδίδει χρήμα και καλύπτεται από τις πλούσιες παραγωγικές πηγές της χώρας. Κατά την διάρκεια του Β παγκοσμίου πολέμου, υπήρχε στενή τραπεζική εποπτεία από την Κεντρική Τράπεζα.

Η Αποθεματική Τράπεζα της Αυστραλίας, ιδρύθηκε το 1959 και πήρε όλες τις αρμοδιότητες που είχε η κεντρική τράπεζα. Η Commonwealth Bank επανιδρύεται σαν νέα τράπεζα με εμπορικές και αποταμιευτικές δραστηριότητες Η Αυστραλία είχε πλέον ένα καλά οργανωμένο τραπεζικό σύστημα.

Το 1938, γίνεται αναδιαμόρφωση του συστήματος μέσω της παροχής 16 αδειών ίδρυσης τραπεζών σε ισάριθμες αλλοδαπές τράπεζες. Παραχωρούνται 40 νέες άδειες αγοράς και πώλησης ξένου συναλλάγματος και καταργούνται οι συναλλαγματικοί έλεγχοι της διακύμανσης του Αυστραλέζικου δολαρίου.

Το αποτέλεσμα ήταν η επιτάχυνση του ανταγωνισμού στις δανειοδοτήσεις, μέσω μείωσης των χορηγητικών επιτοκίων και των απαιτούμενων εξασφαλίσεων και εγγυήσεων για παροχή των δανείων.

Το 2005, υπήρχαν συνολικά 52 τράπεζες στην Αυστραλία. Οι τέσσερις κυριότερες ήταν η Australia and New Zealand Banking Group, Commonwealth Bank of Australia, National

Australian Bank και Westpac Banking Corporation. Υπήρχαν και συνολικά 38 αλλοδαπές τράπεζες από Ευρώπη, Η.Π.Α και Ασία.

Η Australian Prudential Regulation Authority ρυθμίζει το συνολικό τραπεζικό σύστημα καθορίζοντας τις απαιτήσεις σε κεφαλαιακή επάρκεια και παρέχοντας άδειες ίδρυσης υποκαταστημάτων σε αλλοδαπές τράπεζες.

Οι νομοθεσίες 'Payment Systems Regulation Act' και 'Payment Systems and Netting Act' τέθηκαν σε ισχύ το 1999 καταργώντας τους περιορισμούς στην κίνηση κεφαλαίων και συναλλάγματος.

Το 2004 αναθεωρήθηκε ο 'Κώδικας Τραπεζικής Πρακτικής από την Ένωση τραπεζών της Αυστραλίας, για να βοηθηθούν οι πελάτες να διαχειρίζονται καλύτερα τα οικονομικά τους ως προς τα δάνεια, τις πιστωτικές τους κάρτες και την πληροφόρησή τους.

Λόγο αύξησης των εσόδων από άλλες πηγές εκτός τόκων, η κερδοφορία των τραπεζών διατηρήθηκε σε ψηλά επίπεδα παρότι τα χορηγητικά επιτόκια μειώθηκαν εξαιτίας του αυξημένου ανταγωνισμού.

8.14 Τραπεζικό Σύστημα της Ινδίας

Η Ινδία έχει πληθυσμό μεγαλύτερο από 972 εκατομμύρια κατοίκους και εθνικό νόμισμα την Ρουπία (Rupee). Κατά την δεκαετία του 1980, βελτιώθηκαν οι εξαγωγές λόγω υποτίμησης του νομίσματος και των φορολογικών απαλλαγών και άρχισε η φιλελευθεροποίηση του εμπορίου, της βιομηχανίας και της οικονομικής πολιτικής.

Η κρίση από τον πόλεμο στον Περσικό Κόλπο το 1990 - 1991 επιδείνωσε το ισοζύγιο πληρωμών της χώρας. Η εμπιστοσύνη των ξένων επενδυτών επηρεάστηκε και το αποτέλεσμα ήταν η μαζική απόσυρση επενδυτικών κεφαλαίων στο εξωτερικό.

Η Αποθεματική Τράπεζα της Ινδίας (Reserve Bank of India) λειτουργεί ως η κεντρική τράπεζα της χώρας. Ιδρύθηκε το 1935 και εθνικοποιήθηκε το 1949. Η πράξη ρύθμισης των τραπεζών του 1949, της έδωσε τον εποπτικό έλεγχο των εμπορικών και συνεταιρικών τραπεζών.

Η ίδρυση της Deposit Insurance Corporation το 1962, της Agricultural Refinance Corporation το 1963, της Uni Trust of India το 1964 και της Industrial Reconstruction Corporation of India το 1972 από την Αποθεματική Τράπεζα, βοήθησαν στην ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών και στην παροχή πιστώσεων.

Η συντηρητική πρακτική του Ινδικού τραπεζικού συστήματος προφύλαξε την χώρα από οικονομικές κρίσεις και υφέσεις με κύρια την Ασιατική Οικονομική Κρίση.

Βάση εκτιμήσεων, από τις 274 εμπορικές τράπεζες του Ινδικού τραπεζικού συστήματος οι 223 ανήκουν στον κρατικό τομέα και οι υπόλοιπες 51 είναι ιδιωτικές. Οι 24 ιδιωτικές τράπεζες είναι ξένες. Λειτουργούν εξειδικευμένες τράπεζες υπό τον έλεγχο των κρατικών τραπεζών. Στους κλάδους της γεωργίας και της γεωργικής ανάπτυξης, δραστηριοποιούνται οι συνεταιριστικές τράπεζες και εντάσσονται στις κρατικές τράπεζες. Βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα δάνεια, προσφέρουν οι εμπορικές τράπεζες σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά.

Η πολιτική απελευθέρωσης της τραπεζικής αγοράς από την κυβέρνηση βοήθησε στην δημιουργία ιδιωτικών τραπεζών που προσφέρουν ψηλότερο επίπεδο τραπεζικών υπηρεσιών από τις κρατικές τράπεζες με επίκεντρο πελάτες με υψηλή αξιοπιστία και φερεγγυότητα. Το 1994, απελευθερώθηκαν τα δανειστικά επιτόκια με τον περιορισμό ότι τα βασικά δανειστικά επιτόκια πρέπει να τύχουν έγκρισης από την διοίκηση των τραπεζών. Το 2001, δόθηκε η δυνατότητα δανεισμού σε χαμηλότερα επιτόκια στις εμπορικές τράπεζες.

Λόγο της μεγάλης φτώχειας της χώρας, η Ινδία έχει ανάγκη από επενδύσεις σε έργα υποδομής. Η οποιαδήποτε τραπεζική πίστωση για έργα υποδομής καλείται 'δανεισμός υποδομής' και προϋποθέτει έργα για κατασκευή δρόμων, λεωφόρων, λιμανιών, αεροδρομίων, παροχή ύδρευσης και ηλεκτρισμού, υπηρεσίες τηλεπικοινωνίας, βιομηχανικά πάρκα, νοσοκομεία και σχολεία. Το ανώτατο όριο δανεισμού των κεφαλαίων μιας τράπεζας σε μεμονωμένο πρόσωπο ορίζεται ως 15%. Όταν πρόκειται για δανεισμό σε έργα υποδομής αυξάνεται στο 20%.

8.15 Ασιατική Αναπτυξιακή Τράπεζα

Η Ασιατική αναπτυξιακή τράπεζα (Asian Development Bank) ιδρύθηκε το 1966 και σήμερα έχει μέλη 63 κράτη της Ασίας. Τα κεντρικά της γραφεία εδρεύουν στην Μανίλα, την πρωτεύουσα των Φιλιππίνων. Γραφεία της όμως υπάρχουν και στην Φραγκφούρτη, στο Τόκυο, στην Ουάσιγκτον. Οι υπάλληλοι της προέρχονται από περισσότερες από 50 χώρες και ξεπερνούν τις 2000. (Δ. Ρεπούσης, σελ.291, 2006)

Ο κύριος της ρόλος είναι η ανάπτυξη των υποδομών της Ασίας και η μείωση της φτώχειας τους. Οι χώρες με τον μεγαλύτερο δανεισμό από την Ασιατική Αναπτυξιακή Τράπεζα είναι η Κίνα, η Ινδία, το Πακιστάν και οι Φιλιππίνες. Ένα ποσοστό συμμετοχής στην Τράπεζα, της τάξης του 36,7% έχουν και χώρες εκτός ηπείρου. Η περιοχή της Ασίας μείωσε σημαντικά το ποσοστό της φτώχειας από 32% σε 22% κατά την δεκαετία του 1990.

8.16 Αφρικανική Αναπτυξιακή Τράπεζα

Η Αφρικανική Αναπτυξιακή Τράπεζα (African Development Bank) ιδρύθηκε το 1960. Κύρια αποστολή της είναι η εφαρμογή προγραμμάτων και η χρηματοδότηση έργων για μείωση της φτώχειας στην Αφρική και την ανάπτυξη του επιπέδου ζωής. Μέχρι σήμερα είχε χρηματοδοτήσει άνω των 2885 επενδυτικών έργων με συνολική αξία πέραν των 47,5 δισεκατομμυρίων δολαρίων Η.Π.Α. Οι σημαντικότεροι διεθνείς οίκοι αξιολόγησης την αξιολογούν με τριπλό Α (AAA). (Δ. Ρεπούσης, 2006)

Στην τράπεζα συμμετέχουν κράτη από όλη την Αφρική αλλά και εκτός Αφρικής όπως Αυστρία, Βέλγιο, Καναδάς, Βραζιλία, Αργεντινή, Κίνα, Δανία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ινδία, Ιταλία, Ιαπωνία, Κορέα, Κουβέιτ, Ολλανδία, Νορβηγία, Πορτογαλία, Ισπανία, Σαουδική Αραβία, Σουηδία, Ελβετία, Μεγάλη Βρετανία και Η.Π.Α. Πρόκειται για μια παν-Αφρικανική τράπεζα.

8.17 Grameen Bank

Η αρχική ιδέα της δημιουργίας της, εμφανίστηκε το 1976 και απέκτησε επίσημη μορφή το 1983. Δημιουργός της είναι ο οικονομολόγος καθηγητής Muhammad Yunus. Το 94% του κεφαλαίου της, αντιπροσωπεύεται από τους φτωχούς δανειζόμενους της που είναι κυρίως γυναίκες. Το υπόλοιπο 6% ανήκει στην κυβέρνηση.

Προϋπόθεση για τον κάθε δανειζόμενο είναι να ανήκει σε μια πενταμελή ομάδα. Εγγυήσεις για την λήψη του δανείου δεν αποκτούνται. Η κάθε ομάδα έχει την ευθύνη αποπληρωμής και την ευθύνη ελέγχου της αξιοπιστίας του κάθε μέλους της ομάδας. Το σύνολο των δανείων προέρχονται εξολοκλήρου από τις καταθέσεις της τράπεζας. Το σύνολο των εσόδων της τράπεζας το 2004, ανερχόταν σε 79 εκατομμύρια δολάρια και το σύνολο των εξόδων σε 71,84.

Τα επιτόκια της τράπεζας χωρίζονται σε τέσσερις κατηγορίες:

- 20% για δάνεια που δημιουργούν εισόδημα.
- 8% για στεγαστικά δάνεια.
- 5% για δάνεια σπουδών και μόρφωσης.
- Άτοκα 0% για τους ζητιάνους.

Για την τελευταία κατηγορία, παρέχεται και ασφάλεια ζωής και ασφάλεια δανείου χωρίς κάποια επιβάρυνση. Σε περίπτωση θανάτου του δανειζομένου, οι υποχρεώσεις του εξοφλούνται μέσω

ασφαλιστικών προγραμμάτων. Στους ζητιάνους που δανείζονται, ενθαρρύνεται από την τράπεζα η ανάληψη δραστηριοτήτων που επιφέρουν εισόδημα όπως πώληση καταναλωτικών ειδών ή ειδών τέχνης.

Για διευκόλυνση της αποπληρωμής των δανείων και των δανειζομένων, τα δάνεια υπολογίζονται με την μέθοδο της φθίνουσας απόσβεσης.

Η πρακτική για προβλέψεις επισφαλών δανείων είναι η εξής. Σε περίπτωση μη έγκαιρης πληρωμής ενός δανείου, διενεργείται πρόβλεψη αξίας 50% κατά την πρώτη λογιστική περίοδο. Κατά το δεύτερο έτος και δεδομένου ότι το δάνειο εξακολουθεί να είναι μη πληρωμένο, διενεργείται πρόβλεψη ίση με το 100% της αξίας του.

Ο ομαλή αποπληρωμή των δανείων εποπτεύεται από την πενταμελής επιτροπή αλλά και από την τράπεζα.

9 Διεθνείς Οικονομικές Κρίσεις

Το 2008, ένας ιός, προϊόν σφαλμάτων φιλόδοξων χρηματιστών μιας χώρας, περιορισμένης γεωγραφικής εμβέλειας αρχικά, διαδόθηκε και μόλυνε όλες τις οικονομίες του κόσμου. (Ανδρέας Ν. Παπαστάμου, 2011)

Ο οικονομολόγος Minsky, θεωρούσε τις διακυμάνσεις και υφέσεις ως ενδογενές χαρακτηριστικό μιας οικονομίας και όχι απλώς εκδηλώσεις ατυχούς έκβασης των πραγμάτων. Επομένως η ρυθμιστική παρέμβαση και εποπτεία των αρχών, θα μπορούσε να περιορίσει τις κρίσεις αλλά όχι να τις εξαλείψει. Ιστορικά, σε καμία κρίση δεν υπήρξε συστηματική παρέμβαση από τις κυβερνήσεις.

Ο Minsky ποτέ δεν συμπάθησε την υποστήριξη των οικονομικών θεωριών μέσω μαθηματικών και δεν υποστήριξε τις θεωρίες του με οικονομετρική και μαθηματική ανάλυση. Αποτέλεσμα ήταν να μην ενταχθούν στο κλασικό corpus των οικονομικών πανεπιστημιακών εγχειριδίων. Πρόσφατα, ο Αυστραλός Steven Keen επιχείρησε να εμπλουτίσει την υπόθεση της χρηματοοικονομικής αστάθειας του Minsky με οικονομετρικά υποδείγματα. Το συμπέρασμα ήταν ότι η πρόσφατη οικονομική κρίση είναι αποτέλεσμα υπερβολικού δημόσιου χρέους.

Η βασική θεωρία του Minsky υποστήριζε ότι ο μηχανισμός που ωθεί την οικονομία σε κατάσταση κρίσης είναι η συσσώρευση χρέους. Χώρισε τους δανειολήπτες σε τρεις κατηγορίες. Πρώτη κατηγορία είναι οι δανειζόμενοι που δανείζονται για να αντισταθμίσουν τους χρηματοπιστωτικούς κινδύνους. Προσπαθούν να ξοφλήσουν το χρέος τους, μέσα από τρέχουσες εισπράξεις αν υπάρχουν. Δεύτερη κατηγορία είναι αυτοί που δανείζονται για να στοιχηματίσουν σε κερδοσκοπικές συναλλαγές. Τα έσοδα τους αν υπάρχουν, χρησιμοποιούνται για εξόφληση των τόκων και όχι του κεφαλαίου. Τρίτη κατηγορία, αυτοί που χρωστούν για να σχηματίσουν πυραμίδες Ponzi¹ με την αισιοδοξία ότι η ανατίμηση ενός τίτλου μπορεί να χρηματοδοτήσει το χρέος τους αλλά δεν θα ξεπληρώσει το αρχικό κεφάλαιο.

Και οι τρεις κατηγορίες καταλήγουν σε επενδυτική αποτυχία. Τα κέρδη σπανίως ξοφλούν τα αρχικά κεφάλαια και τους τόκους. Η συσσώρευση χρέους μετατρέπεται σε ντόμινο κατάρρευσης για τις οικονομίες.

---

¹ Ponzi Schemes (US Social Security Administration, 24 Dec 2008): Αποτελεί μια δόλια επενδυτική λειτουργία. Ο χειριστής πληρώνει αποδόσεις στους επενδυτές της από νέα κεφάλαια από νέους επενδυτές και όχι από την συσσώρευση των κερδών του χειριστή. Οι νέοι επενδυτές προσελκύονται μέσω των υψηλότερων αποδόσεων που έχουν από άλλες επενδύσεις, αποδόσεις υπερβολικά ψηλές και ασυνεπής.

Ο Paul McCulley, υψηλόβαθμο στέλεχος της PIMCO, εξήγησε την φούσκα των ενυπόθηκων δανείων μέσα από τις υποθέσεις του Minsky. Χώρισε την αγορά ακινήτων σε τρεις ομάδες δανειοληπτών. Τους οφειλέτες ενυπόθηκων δανείων. Δανείζονται για να ξεπληρώσουν τόκους και κεφάλαιο. Οι κερδοσκόποι οφειλέτες που δανείζονται για να ξεπληρώσουν τους τόκους μόνο και τέλος οι δανειστές που δανείζονται για να ξεπληρώσουν μόνο μέρος του δανείου τους, ποσά μικρότερα από την δόση, δηλαδή αρνητική εξόφληση.

Την τρίτη κατηγορία, δανείζουν όσοι στοιχηματίζουν στην ξέφρενη ανοδική πορεία στις τιμές των ακινήτων. Οι μεγάλες αισιόδοξες προσδοκίες τους, οδηγούν σε ανορθολογικές ενέργειες. Ακολουθώντας τις υποθέσεις του McCulley, τον Αύγουστο του 2007, έσκασε η φούσκα. Αιτία και αποτέλεσμα του τραπεζικού εγκλήματος, η ζήτηση των στεγαστικών δανείων. Οι δανειακοί πόροι χρησιμοποιήθηκαν σε δάνεια με ψηλότερη χρηματοοικονομική μόχλευση, οι φούσκες έσπασαν και η κρίση ξέσπασε.

Βάση της παραδοσιακής οικονομικής θεωρίας, το οικονομικό περιβάλλον ήταν ένα κλειστό, στατικό και γραμμικό σύστημα, σε διαρκή ισορροπία. Ακόμη και υπό περιόδους αναστάτωσης και πανικού, οι δυνάμεις της προσφοράς και ζήτησης θα το εξισορροπούσαν, επιστρέφοντας το στην ορθή κατάσταση. Σε αυτό το υπόδειγμα, όλοι οι φορείς δρουν συλλογικά βάση της προσωπικής τους εξυπηρέτησης, αξιοποιώντας την διαθέσιμη πληροφόρηση και αποφασίζοντας βάση μαθηματικών υπολογισμών απλών κα σύνθετων.

Η σύγχρονη όμως επιστήμη, αναγνωρίζει την οικονομία ως ανοικτό μη γραμμικό σύστημα. Οι οικονομικοί φορείς, παρότι προσπαθούν να δρουν ορθολογικά, κάνουν συχνά λάθη. Η εξέλιξη της οικονομίας είναι μια διαδικασία διαφοροποιήσεων. Το σύστημα συνεχώς δέχεται νέα στοιχεία και η τεχνολογία είναι ενδογενής παράμετρος ενός πολύπλοκου συστήματος.

9.1 Οι οικονομικές κρίσεις μέχρι τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο

Βάση της ιστορίας, έχει αποδειχτεί ότι όταν οι θεσμοί και κανονισμοί δεν λειτουργούν σωστά, ατομικά λάθη μετατρέπονται σε κοινωνικά φαινόμενα με αρνητικές αλυσιδωτές αντιδράσεις. Ο γρήγορος φορέας μετάδοσης πληροφοριών, έσπερνε την ανησυχία στους καταθέτες δημιουργώντας μια κατάσταση πανικού. Ακολούθως η παρέμβαση των αρχών ανασταλούσε την χορήγηση δανείων και η κρίση εισερχόταν για τα καλά εντός της οικονομίας. Πτωχεύσεις τραπεζών ήταν τα πρώτα αποτελέσματα ενώ η δημοσιονομική πολιτική επιβάρυνε το δημόσιο χρέος. (Ανδρέας Ν. Παπαστάμου, 2011)

9.1.1 Τραπεζική κρίση του 1900 στην Φινλανδία

Παρότι στις αρχές του αιώνα, η Φινλανδία ήταν μια παραδοσιακή αγροτική οικονομία, η χώρα ανέπτυξε γρήγορα βιομηχανική δραστηριότητα και άνθηση του εμπορίου, κυρίως στην υφαντουργία που αποτέλεσε την μεγαλύτερη πηγή εισοδήματος της χώρας.

Η μεγάλη βιομηχανική της ανάπτυξη, οδήγησε σε μεγάλη συμμετοχή της χώρας στο διεθνές εμπόριο. Το 20% του ΑΕΠ της χώρας προερχόταν από εξαγωγές.

Το 1860, η χώρα αποκτά δικό της νόμισμα και το 1865 τον φινλανδικό μάρκο συνδέεται με τη τιμή του χρυσού. Το 1862 ιδρύθηκε η πρώτη ιδιωτική τράπεζα με επιτυχή πορεία. Στις αρχές του 20ου αιώνα οι τράπεζες ξεπερνούν τις 120 σε 40 πόλεις.

Το πρώτο οικονομικό χτύπημα της χώρας, ήρθε από την Ρωσία και την κρίση της, βασικό οικονομικό συνέταιρο της Φινλανδίας. Τρεις χιλιάδες ρωσικές επιχειρήσεις κήρυξαν πτώχευση και οι άνεργοι ξεπέρασαν τις 115000.

Το δεύτερο πλήγμα ήρθε από τις Βαλκανικές χώρες. Επηρεασμένες από το Ρωσογερμανικό οικονομικό πλήγμα, μείωσαν τις εισαγωγές τους από την Φινλανδία.

Τέλος οι αρνητικές εξελίξεις στην αγορά μετάλλων και η συνεχής μείωση των τιμών του χάλυβα και σιδήρου, έδωσαν την τελική βολή στην Φινλανδική οικονομία. Το ευαίσθητο τραπεζικό σύστημα της χώρας, απειλήθηκε από τους πιο πάνω παράγοντες. Παρότι η κεντρική τράπεζα επέτρεψε μεγαλύτερες χορηγήσεις δανείων και έδωσε την δυνατότητα χρήσης ξένου συναλλάγματος για αντιστάθμιση του κινδύνου, η κρίση είχε ήδη επηρεάσει τον τραπεζικό τομέα και εμπορικό τομέα και συρρίκνωσε το ΑΕΠ κατά 4%. Ιστορικά, αποτελεί την πρώτη περίπτωση κρατικής οικονομικής κρίσης.

9.1.2 Τραπεζική και Οικονομική κρίση στην Ιαπωνία το 1900

Η χρήση των καλύτερων πρακτικών διαχείρισης, τις πιο προηγμένες τεχνολογίες και τεχνογνωσίες από το εξωτερικό, ανέδειξαν την Ιαπωνία στην μεγαλύτερη πολιτική και οικονομική δύναμη της Ασίας.

Υιοθετήθηκε το αγγλοσαξονικό πρότυπο της οικονομίας και αναμορφώθηκε το τραπεζικό, εμπορικό και φορολογικό δίκαιο. Έγιναν μεγάλες επενδύσεις στον βιομηχανικό κλάδο και η χώρα εισήλθε δυναμικά στο διεθνές εμπόριο. Οι περισσότεροι πλούτισαν, δείχνοντας το παράδειγμα της επιτυχίας στην υπόλοιπη κοινωνία.

Η Ιαπωνία αποτελούσε τον πρωταγωνιστή στην ανάπτυξη της ασιατικής ηπείρου. Η χρήση δυτικών βιομηχανικών προτύπων επιβάρυνε σημαντικά όμως το εμπορικό της ισοζύγιο. Το απόθεμα της ΚΤ αναλογούσε σε ένα δολάριο ανά πολίτη. Το γεν πρόσφερε κερδοσκοπικό

έδαφος μειώνοντας την αξία του κατά 2% σε 2 έτη. Τελικό αποτέλεσμα, το 1990 να πέσουν σε 53 εκατομμύρια γεν τα συναλλαγματικά διαθέσιμα, να περιοριστεί το ΑΕΠ σε 6% και η χώρα να έχει επιπτώσεις από την ισχυρή νομισματική κρίση.

9.1.3 Ο χρηματιστηριακός πανικός στις ΗΠΑ το 1901

Τα μεγάλα τεχνολογικά επιτεύγματα του 20ου αιώνα τροφοδοτούσαν την κοινωνία με μεγάλη αισιοδοξία. Στις 2 Ιουλίου 1864, ιδρύεται η σιδηροδρομική εταιρεία Northern Pacific με στόχο την σύνθεση των Βόρειων Πολιτειών με την δυτική ακτή. Η τραπεζική κρίση όμως του 1873 έπληξε την εταιρία και κήρυξε πτώχευση. (Ανδρέας Ν. Παπαστάμου, 2011)

Η αναδιοργάνωση της εταιρίας ξεκίνησε το 1877. Ουσιαστική χρηματοδότηση ήρθε μετά την ανάκαμψη της οικονομίας το 1879 μέσω διάθεσης μετοχών. Κακή όμως διαχείριση και η ύφεση του 1893 οδήγησαν σε δεύτερη πτώχευση το ίδιο έτος.

Τέσσερις ισχυροί επιχειρηματίες οδήγησαν στην πρώτη χρηματιστηριακή κρίση του χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης. Στο πρώτο στρατόπεδο ο Edward Harriman, πρόεδρος της Union Pacific και ο συνέταιρος του Jacob Schiff, ιδιοκτήτης της εθνικής τράπεζας της Νέας Υόρκης, Στο αντίπαλο στρατόπεδο ο James Hill, μεγάλο στέλεχος των σιδηροδρομικών εταιριών και μαζί με τον συνέταιρο του J.P. Morgan απόκτησαν την Northern Pacific μετά την πτώχευση της.

Μετά από μάχη των δυο στρατοπέδων, αγοράστηκαν μετοχές αξίας 115 εκατομμύρια δολάρια της Northern Pacific από την First National Citi Bank. Η κίνηση οδήγησε σε πανικό, πτώχευση χιλιάδων μικροεπενδυτών και ακάθεκτη πτώση των μετοχών το 1901. Το γεγονός αποτέλεσε την πρώτη πληγή στου χρηματιστηρίου της NY, ιστορικά.

9.1.4 Ο τραπεζικός πανικός στις ΗΠΑ το 1907

Τα πρώτα έτη του 20ου αιώνα, μέχρι το 1907, οι Αμερικάνικες τράπεζες παρουσίαζαν θετικό ισολογισμό, η τραπεζική αγορά έδειχνε ελκυστική και οι κερδοσκόποι επιχειρηματίες άνοιγαν νέα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Από 9500, οι τράπεζες μέσα σε επτά χρόνια έγιναν 13000 και τα διαθέσιμα τους αυξήθηκαν κατά πέντε δισεκατομμύρια δολάρια. Ενώ οι καταθέσεις αυξήθηκαν μόνο κατά 171 εκατομμύρια, οι καταθέσεις έναντι ταμειακά διαθέσιμα αυξήθηκαν κατά 6:1 το 1907. Η κερδοσκοπία της κτηματαγοράς και του χρηματιστηρίου βρισκόταν σε έξαρση.

Αφετηρία της κρίσης η NY. Οι τράπεζες ανέστειλαν τις πληρωμές και ο ρυθμός μεγέθυνσης υποχώρησε κατά 9%. Η τράπεζα της Αγγλίας αύξησε το επιτόκιο της, προσελκύοντας ξένους επενδυτές έναντι των ΗΠΑ. Η ρευστότητα της τραπεζικής αγοράς είχε προβλήματα και οι

καταθέτες έχασαν την εμπιστοσύνη τους, ζητώντας πίσω τις καταθέσεις τους. Τράπεζες της ΝΥ κήρυξαν πτώχευση και περιφερειακές τράπεζες απέσυραν τις καταθέσεις τους. Η βιομηχανική παραγωγή μειώθηκε κατά 11%, οι εισαγωγές κατά 26% και η ανεργία αυξήθηκε κατά 8%.

Αποτέλεσμα ο Καναδάς να βοηθά τις ΗΠΑ με κατάθεση χρυσού στην ΚΤ της ΝΥ και η Γαλλία να δανείζει τις ΗΠΑ 16 εκατομμύρια σε εμπορικά χρεόγραφα. Στην συνέχεια ιδρύεται η ΚΤ των ΗΠΑ για αποφυγή μελλοντικών κρίσεων.

9.1.5 Τραπεζική κρίση στην Σουηδία το 1907

Ο συστηματικός σχεδιασμός από το κράτος ώθησε την ακάθεκτη αναπτυξιακή πορεία της Σουηδικής οικονομίας μέχρι το 1907. Με κύριο χαρακτηριστικό μεγάλες βιομηχανικές επιχειρήσεις, απασχολείτο αρχικά το 80% του εργατικού δυναμικού της χώρας.

Παράλληλη άνθηση είχε και το τραπεζικό περιβάλλον. Η επιτυχία και ανάπτυξη του βιομηχανικού τομέα, οδηγούσε άμεσα και στην ανάπτυξη του τραπεζικού τομέα. Οι τράπεζες από 157 αυξήθηκαν σε 261 στις αρχές του 20ου αιώνα. Τα καταστήματα της RIKSBANK ανέρχονταν σε 579. Η μεγάλη αύξηση του ανταγωνισμού στον τραπεζικό τομέα οδήγησε σε αύξηση στις χορηγήσεις δανείων. Το 1905 αυξήθηκαν κατά 30%. Η εμπιστοσύνη κλονίστηκε, ο πανικός σπάρθηκε και μέχρι το 1907 οι τράπεζες έχασαν πάνω από 6 εκατομμύρια. Το πλήγμα αυξανόταν εβδομαδιαία, η οικονομία της χώρας βρισκόταν υπό απειλή.

Η ΚΤ αύξησε το προεξοφλητικό επιτόκιο σώζοντας την συναλλαγματική αξία της κορώνας και η RIKSBANK ενίσχυσε τις τράπεζες που αντιμετώπιζαν τον κίνδυνο ρευστότητας με δάνεια. Η σωστή συστηματική δράση των φορέων της χώρας αντιμετώπισαν την κρίση άμεσα, επαναφέροντας την οικονομία στην αναπτυξιακή της πορεία.

9.1.6 Οικονομική ύφεση μετά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο (1918 - 1921) και ο Γερμανικός Υπερπληθωρισμός του 1923

Δέκα χρόνια πριν αλλά και κατά την διάρκεια του πολέμου, η παγκόσμια οικονομία πέρασε μια ισχυρή φάση καθώς οι δημόσιες δαπάνες έδιναν πνοή στην βιομηχανία και το εμπόριο. Μετά την λήξη όμως, η ύφεση εισήλθε στην Αμερική και Ευρώπη. Ο υπερπληθωρισμός κατέστρεψε αρκετές χώρες της Ευρώπης, κυρίως τις ηττημένες χώρες του πολέμου. Οι κυβερνήσεις έκδιδαν χρήμα χωρίς μέτρο και έλεγχο.

Η Γερμανία χρηματοδότησε τον πόλεμο μέσω πληθωρισμού, εκδίδοντας περισσότερο χρήμα από ότι επέτρεπε η πραγματική κατάσταση της χώρας, οδηγώντας την χώρα στον μεγαλύτερο υπερπληθωρισμό της ιστορίας της. Από το 1919 μέχρι το 1923 πενταπλασιάστηκε η προσφορά του χρήματος και το 1923 το Γερμανικό μάρκο υποτιμήθηκε με ρυθμό 15% ημερησίως.

Η μεγάλη υποτίμηση του μάρκου, οδήγησε στην δημιουργία νέων μέσων πληρωμής μεταξύ των γερμανών πολιτών. Παρατηρήθηκε η έκδοση χιλιάδων ιδιωτικών νομισμάτων, τα περισσότερα παράνομα.

Μέσα στο χάος της Γερμανικής κρίσης, το 1923 αποφασίστηκε η έκδοση ενός νέου ισχυρού νομίσματος για αποκατάσταση της Γερμανικής οικονομίας. Στις 15 Νοεμβρίου κυκλοφορεί το νέο μάρκο Rentenmark, κοινά αποδεχτό από τον Γερμανικό λαό.

Η Γερμανία επιβίωσε τον υπερπληθωρισμό μέσα από την έκδοση νέου μάρκου και ασκώντας αυστηρή νομισματική και δημοσιονομική πολιτική.

9.1.7 Η μεγάλη ύφεση του 1929

Στις 28 Οκτωβρίου 1929, κατέρρευσε το χρηματιστήριο της ΝΥ ταράζοντας την παγκόσμια οικονομία και ξεσπώντας στην μεγαλύτερη κρίση του 20ου αιώνα. Αφετηρία της κρίσης η κερδοσκοπική αύξηση των μετοχών των δυναμικών οικονομικών κλάδων της αυτοκινητοβιομηχανίας και του ραδιοφώνου. Το 50% της οικονομίας της Αμερικής, εξαφανίστηκε και το 30% του εργατικού δυναμικού οδηγήθηκε στην ανεργία.

Οι ακριβείς αιτίες παραμένουν απροσδιόριστες. Η ερμηνείες της ύφεσης χρήζουν έντονες πολιτικές αποχρώσεις.

9.2 Οικονομικές κρίσεις στην μεταπολεμική εποχή

9.2.1 Η αμερικάνικη ύφεση του 1953

Η δεκαετία του 50 είναι από της πιο συγκλονιστικές του αιώνα. Ανακοινώνεται η πρώτη λειτουργία τεχνητής καρδιάς και γίνεται αναφορά στην δυνατότητα πτήσεων του ανθρώπου στην σελήνη και τον Άρη. Η ΗΠΑ ανακοινώνει επίσημα την κατασκευή ατομικής βόμβας και λίγο αργότερα, πραγματοποιείται δοκιμή της πρώτης υδρογονικής βόμβας στον Ειρηνικό ωκεανό. Η Ιαπωνία και δυτική Γερμανία εντάχθηκαν στο ΔΝΤ.

Ο πόλεμος με την Κορέα επέφερε πληθωριστικές πιέσεις στην οικονομία και το μεγάλο ύψος των αμυντικών δαπανών, θορύβησαν την διοίκηση της ΚΤ των ΗΠΑ. (Ανδρέας Ν. Παπαστάμου, 2011)

Ο πρόεδρος της FED, αντίδρασε στην ανακοίνωση περιοριστικών μέτρων νομισματικής πολιτικής, αρχές του 1952. Τον Ιανουάριο του 1953, ο στρατηγός Eisenhower εξελέγηκε 33ος πρόεδρος των ΗΠΑ με τις υποσχέσεις να λήξει τον πόλεμο της Κορέας και να συνεχίσει την

πολιτική του New Deal². Η αύξηση των επιτοκίων όμως και των δημόσιων δαπανών, τρεις μήνες αργότερα, στραγγάλισαν τις ιδιωτικές επενδύσεις και μικρές επιχειρήσεις. Τον Μάρτιο του 1954, σημειώθηκε απολογισμός ζημιών αξίας 56 δισ. δολαρίων. Η ύφεση συρρίκνωσε την ζήτηση και ενώ η ανάπτυξη είχε ρυθμό αύξησης, μετά την αύξηση των επιτοκίων, το ΑΕΠ υποχώρησε κατά 2,4% το 1953 και στην συνέχεια κατά 6%. Τον χειμώνα του 1954, η μεγέθυνση σημείωσε ρυθμό αύξησης 8%. (παράρτημα 4)

9.2.2 Η πρώτη πετρελαϊκή κρίση του 1973

Το 1973 η Αμερική αποφασίζει να ενισχύσει τον Ισραηλινό στρατό κατά την διάρκεια του πολέμου του Yom Kippur. Ως απάντηση στην απόφαση αυτή, οι κυβερνήσεις της Συρίας και Αιγύπτου, μέλη της OPEC - Οργανισμός Πετρελαιοεξαγωγικών Χωρών - κηρύττουν εμπάργκο στις εξαγωγές πετρελαίου. Τον Οκτώβριο του 1973 ξεσπά η πετρελαϊκή κρίση.

Αρκετές ευρωπαϊκές χώρες, στην προσπάθεια τους να βρουν λύση, διαχώρισαν την θέση τους από την επίσημη πολιτική του NATO. Μαζί και η Ιαπωνία. Η κυβέρνηση Nixon ξεκίνησε μια σειρά διαπραγματεύσεων με τις χώρες μέλη της OPEC και προσπάθησε να παροτρύνει το Ισραήλ να αποσύρει στρατεύματα από το Σίνα και Γκολάν. Στις 18 Ιανουαρίου 1974, τα στρατεύματα απομακρύνονται και οι χώρες του OPEC προχωρούν σε άρση του εμπάργκο.

Η μεγάλη εξάρτηση της παγκόσμιας οικονομίας στις χώρες της OPEC σε συνάρτηση με το εμπάργκο ώθησαν την τιμή του πετρελαίου σε ιστορικά ψηλά επίπεδα, με την πιθανότητα πληθωρισμού να απειλεί την οικονομία.

Οι αναλυτές της εποχής κατάταξαν την οικονομική κρίση του 1973-74 ως την ισχυρότερη μετά την μεγάλη ύφεση του 1929. Αυτό αλλάζει όμως με την κρίση του 2007.

Παρότι το εμπάργκο ανεστάλη το 1974, η τιμή του πετρελαίου συνέχισε να αυξάνεται και τον επόμενο χρόνο. Σε κλίμα νομισματικής αστάθειας του αμερικάνικου δολαρίου, οι δυτικές κυβερνήσεις συνεχίζουν την επιβολή ελέγχου των τιμών, επιδεινώνοντας περαιτέρω την κρίση.

Η τιμή των πετρελαϊκών αποθεμάτων μειώθηκε αλλά το νέο πετρέλαιο εξόρυξης ακρίβυνε. Το παλιό απόθεμα αποσύρθηκε για να πωληθεί η νέα εξόρυξη σε ψηλότερη τιμή. Έτσι οι πετρελαϊκές χώρες δημιούργησαν τεχνητή κρίση. Οι έλεγχοι τιμών αποθάρρυναν την χρήση εναλλακτικών μεθόδων ενέργειας και μέσα στην κατάσταση πανικού, χιλιάδες αυτοκίνητα έσκασαν σειρές στα βενζινάδικα για να προμηθευτούν λίγα καύσιμα.

---

² New Deal ήταν μια σειρά από εγχώρια προγράμματα που θεσπίστηκαν στις ΗΠΑ μεταξύ 1933 και 1938 καθώς και μερικά που ήρθαν αργότερα.

Η πετρελαϊκή κρίση οδήγησε σε παγκόσμιο ανασχεδιασμό της βιομηχανίας με την εύρεση νέων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ριζικές αλλαγές στην μεθοδολογία παραγωγής και την παραγωγή νέων ελαφρύτερων και πιο οικονομικών αυτοκινήτων.

9.2.3 Η δεύτερη πετρελαϊκή κρίση του 1979

Αφετηρία ήταν μια πολιτική επανάσταση στο Ιράν. Τον Νοέμβριο του 1978, μια απεργία 37000 εργατών των διυλιστηρίων πετρελαίου της χώρας μείωσε ραγδαία την παραγωγή. Η παραγωγή μειώθηκε από 6 εκατομμύρια βαρέλια ημερησίως σε 1,5. Η λανθασμένη διαχείριση της κατάστασης εντός της χώρας και η μειωμένη παραγωγή, οδήγησαν σε παγκόσμιο πανικό εντός της αγοράς με αποτέλεσμα την υπερβολική αύξηση των τιμών.

Το 1980 με 1986, άρχισε η μείωση των τιμών εξαιτίας της υπερπαραγωγής των χωρών του OPEC σε συνάρτηση με την μείωση της ζήτησης του πετρελαίου. Το 1986 οι τιμές μειώθηκαν μέχρι και 46%.

Η ΗΠΑ εξακολούθησαν να έχουν πλήγμα από την πετρελαϊκή κρίση με τις τιμές να φθάνουν τα 39,50 δολάρια ανά βαρέλι ως αποτέλεσμα της σταδιακής απελευθέρωσης της αγοράς και των τιμών. Οι τεχνίτες κρίσεις των πετρελαϊκών εταιρειών μέσα από την δημιουργία ελλείψεων, πίεζαν τις αυξήσεις των τιμών. Η στρατηγική μεγιστοποίησης των κερδών τους, τράνταζε το παγκόσμιο οικονομικό φάσμα.

9.2.4 Η κρίση των στεγαστικών δανείων της δεκαετίας του 1980

Την δεκαετία του 80, ο πληθωρισμός στην Αμερική άγγιζε το 12,5%, ψηλότερο ποσοστό για τα τελευταία 30 έτη. Το επιτόκιο της ΚΤ έφθασε το 15,26% καθιστώντας αδύνατη την επιλογή δανεισμού. Η ανεργία έφτανε το 7,1%.

Η έλλειψη ελέγχου και νομοθεσίας μαζί με την πολυπλοκότητα των χρηματοπιστωτικών σχέσεων διευκόλυνε και ευνόησε την δημιουργία πληθώρας πιστωτικών ιδρυμάτων, αρκετές στην κατηγορία κτηματικών τραπεζών. Οι κτηματικές τράπεζες πρόσφεραν δάνεια αποκλειστικά για αγορά ακινήτων με ελκυστικούς δανειοληπτικούς όρους. Η κύρια πελατεία τους ήταν φτωχοί πελάτες από την εργατική τάξη με όνειρο να αποκτήσουν το δικό τους σπίτι.

Η πρώτη κτηματική τράπεζα ιδρύθηκε το 1831 και μέχρι το τέλος του 19ου αιώνα ισχυρές κτηματικές τράπεζες ιδρύθηκαν και λειτούργησαν σε όλα τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας δίνοντας μεγάλη δυναμική στο νέο τραπεζικό κίνημα.

Μετά τον Β παγκόσμιο πόλεμο, οι συνεταιρικές κτηματικές τράπεζες άνθισαν προσφέροντας μια λύση και ελπίδα στους στρατιώτες που επέστρεφαν από τον πόλεμο. Η νέα γενιά είχε λύση στο πρόβλημα απόκτησης στέγης. Οι κτηματικές τράπεζες κατά την δεκαετία του 50, κατείχαν το μεγαλύτερο μερίδιο των στεγαστικών δανείων.

Η απληστία όμως οδήγησε στον έντονο ανταγωνισμό μέσα από την προσφορά ελκυστικών επιτοκίων, δημιουργώντας ένα πόλεμο με τα επιτόκια μεταξύ των κτηματικών τραπεζών. Η Γερουσία ανάγκασε τον καθορισμό των επιτοκίων μέσω επιβολής ανώτατου ορίου στα επιτόκια καταθέσεων για το σύνολο των τραπεζών. Οι διαχειριστές των τραπεζών, εφεύρεσαν νέα μέσα και εναλλακτικά ενυπόθηκα δάνεια και λογαριασμούς με επιτόκιο, για να ξεπεράσουν τα εμπόδια της νομοθεσίας. Έτσι η απληστική ανάπτυξη συνέχισε ακόμη και μετά τις πρώτες πτωχεύσεις κτηματικών τραπεζών της δεκαετίας του 70. Τα διαθέσιμα των κτηματικών τραπεζών αυξανόταν με μεγάλους ρυθμούς μέσα από την πάροδο του χρόνου. (Παράρτημα 5)

Η άμεση παρέμβαση της πολιτείας και της τραπεζικής εποπτείας και αναβάθμισης του νομοθετικού πλαισίου ήταν αναγκαία.

Η Γερουσία, για να αποδεσμεύσει τις κτηματικές τράπεζες από την εποπτεία και τον έλεγχο των επιτοκίων ψήφισε δυο νόμους:

- Ο νόμος της απορρύθμισης των ιδρυμάτων καταθέσεων. Υποχρέωνε τις τράπεζες να ακολουθούν τους κανόνες της FED αφαιρώντας την δυνατότητα διαμόρφωσης των επιτοκίων καταθέσεων από αυτή.
- Ο νόμος για στεγαστικά δάνεια με κυμαινόμενο επιτόκιο. (Ανδρέας Ν. Παπαστάμου, 2011)

Ο δεύτερος νόμος, αποτέλεσε και την αιτία που οδήγησε στην κρίση των στεγαστικών δανείων, Ο νόμος επέτρεπε να χορηγούν δάνεια ανεξέλεγκτα θέτοντας τα χρήματα των καταθετών σε ρίσκο, σε κτηματικές επενδύσεις ψηλού κινδύνου και αμφίβολης απόδοσης. Αποτέλεσμα ένα αλυσιδωτό ντόμινο τραπεζικών πτωχεύσεων.

Οι χρηματιστές αγόραζαν τα δάνεια των κτηματικών τραπεζών σε χαμηλότερη τιμή από την αξία, τα έδεναν με κρατικά ομόλογα και τα μεταπωλούσαν στην αγορά. Διπλή ζημιά και για το κύρος των κρατικών επενδύσεων και για την χρηματοπιστωτική αγορά.

Τον Μάρτη του 1985 ξεκίνησε μια σειρά από κτηματικές τραπεζικές πτωχεύσεις.

Το 1987 βγήκε και στην δημοσιότητα το σκάνδαλο με τους 5 Γερουσιαστές που κατηγορήθηκαν για παράνομη παρέμβαση υπέρ της κτηματικής τράπεζας του Lincoln στην Καλιφόρνια. Οι επενδύσεις της, υπερέβησαν τα νόμιμα όρια κατά 600 εκατομμύρια δολάρια. Η πολιτική καριέρα τριών 3 Γερουσιαστών διακόπηκε. Το σκάνδαλο στοίχισε 3 δισεκατομμύρια δολάρια στην κυβέρνηση και έπληξε 23000 καταθέτες της τράπεζας.

Από το 1980 μέχρι το 1994 1600 εμπορικές τράπεζες έκλεισαν ή ετάχθησαν στ πρόγραμμα οικονομικής ενίσχυσης, οι κτηματικές τράπεζες απώλεσαν πάνω από 20% της αγοράς στεγαστικών δανείων και το κόστος της κρίσης ξεπέρασε τα 160 δισεκατομμύρια δολάρια.

9.2.5 Η Ιαπωνική χρηματιστηριακή ‘φούσκα’ του 1986 με 2003

Η μεγάλη ακατάσχετη αύξηση των τιμών των ακινήτων και μετοχών κατά το 1986 - 1990 οδήγησε σε χρηματιστηριακή κατάρρευση με μεγάλες συνέπειες για την Ιαπωνική οικονομία για τα ακόλουθα 10 χρόνια. (Ανδρέας Ν. Παπαστάμου, 2011)

Ακολουθώντας προστατευτική εμπορική πολιτική, ενισχύθηκε η αποταμίευση στις τράπεζες, ο αριθμός των δανείων με ευκολότερους όρους, το εμπόριο άνησε το γεν σημείωνε ανατιμήσεις και η χώρα είχε οικονομική ευφορία. Το Τόκιο ήταν η ακριβότερη πόλη στον κόσμο. Μετά την πτώση, η Ιαπωνική κτηματαγορά έκανε αρκετά χρόνια να επανέλθει. Μεγάλα κεφάλαια εγκατέλειψαν την χώρα, ο ανταγωνισμός των προϊόντων της μειώθηκε και περιορίστηκε η κατανάλωση. Η κεντρική τράπεζα μηδένισε τα επιτόκια.

Η αιτία, η ευκολία δανεισμού των τραπεζών, προκαλώντας την φούσκα στην αγορά των ακινήτων. Επίσης η κυβέρνηση επιδοτούσε πτωχυμένες τράπεζες και επιχειρήσεις, δημιουργώντας επιχειρηματικά εκτρώματα. Το 2008, το χρηματιστήριο της χώρας σημείωσε το κατώτερο επίπεδο δείκτη τιμών τα τελευταία 26 χρόνια με τιμή 6994,90.

9.2.6 Η κατάρρευση της εταιρίας Long Term Capital Management το 1998

Η εταιρεία LTCM αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα παραδείγματα ανόδου και πτώσης ενός hedge fund. Η πτώχευση της οδήγησε και στην πτώχευση πολλών επιχειρήσεων διάφορων κλάδων αναγκάζοντας την κεντρική τράπεζα των ΗΠΑ να παρέμβει.

Τα hedge funds, αποτελούν μεγάλες επενδύσεις σε offshore χώρες με ευνοϊκούς φορολογικούς νόμους. Τα hedge funds σχηματίζονται από επενδύσεις σε όλων των ειδών τοποθετήσεις όπως μετοχές, ομόλογα, παράγωγα, νομίσματα και πολύτιμα μέταλλα. Μέσω της χρήσης πολλαπλάσιων κεφαλαίων, επιτυγχάνουν υπερβολικές αποδόσεις.

Όλο και περισσότεροι επενδυτές προτιμούν τα hedge funds με αφορμή τις ψηλές αποδόσεις και χαμηλά κόστη και φορολογία που έχουν. Η άνηση της αγοράς των hedge funds οδήγησε στην συνεχή ίδρυση ομίλων εταιριών funds of funds που εξειδικεύονται στην ανάλυση και αξιολόγηση των hedge funds.

Η LTCM ιδρύθηκε το 1994 με έδρα τον φορολογικό παράδεισο των νήσων Cayman. Υποσχόταν τουλάχιστον αποδόσεις της τάξης των 40% στους πελάτες της. Το 1998, λόγω της Ρωσικής

κρίσης, έχασε πάνω από 4,8 δισεκατομμύρια δολάρια. Η ραγδαία αύξηση του επενδυτικού κεφαλαίου της εταιρείας οδήγησε σε μεγαλύτερη απληστία και επενδύσεις ψηλότερου κινδύνου σε λιγότερο ασφαλή ομόλογα και παράγωγα.

Τον Μάιο του 1998, οι αποδόσεις έγιναν αρνητικές, μειώνοντας το μετοχικό κεφάλαιο σε 461 εκατομμύρια δολάρια. Οι πανικόβλητοι επενδυτές πωλούσαν Ιαπωνικά και Ευρωπαϊκά ομόλογα για να αγοράσουν ασφαλή Αμερικάνικά ομόλογα.

Ξεκίνησε η απόκλιση στην διαφορά των τιμών των ομολόγων και τα αναμενόμενα κέρδη από το arbitrage μετατράπηκαν σε ζημιά. Οι συνολικές ζημίες μέχρι τον Αύγουστο του 1998, ανέρχονταν σε 1,85 δισεκατομμύρια δολάρια. Οι εταιρία είχε φθάσει στα όρια της χρεοκοπίας.

Η ΚΤ της ΝΥ ενέκρινε πρόγραμμα διάσωσης της LTCM ύψους 3,652 δισεκατομμύρια δολάρια με αντάλλαγμα την εξαγορά 90% του μετοχικού κεφαλαίου και σύσταση εποπτικού ταμείου. Πιθανή πτώχευση της, θα οδηγούσε σε αλυσιδωτές αντιδράσεις σε όλο το τραπεζικό και χρηματοοικονομικό φάσμα της χώρας.

Την επόμενη χρονιά η LTCM παρουσίασε θετικές αποδόσεις 10%. (Ανδρέας Ν. Παπαστάμου, 2011)

10 Η αυγή του 21ου αιώνα - Η παρούσα οικονομική κρίση

Η οικονομική ύφεση του 2008, ξεκίνησε δειλά στην Ευρώπη στις αρχές του 2000. Η οικονομία ακολουθεί μια συνεχής πορεία με περιόδους ανάκαμψης και ακμής και περιόδους παρακμής. Στις ΗΠΑ, έγινε αισθητή το 2002 με 2003.

Η κατάρρευση της αμερικάνικης κτηματαγοράς το 2007, οδήγησε σε πτωχεύσεις τραπεζών στις ΗΠΑ και Ευρώπη. Αυτή ήταν και η αφετηρία του κακού. Πτωχεύσεις εταιριών ανά το παγκόσμιο, σημαντική υποχώρηση της κατανάλωσης και απειλητική συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας.

Σε μια οικονομία που βρίσκεται σε κατάσταση ισορροπίας, υπάρχει μια ορισμένη σχέση μεταξύ της συνολικής αξίας του κυκλοφορούντος χρήματος στην οικονομία με την συνολική αξία που είναι διαθέσιμη στην πραγματική οικονομία. Βάση της κλασικής σχολής, η ανισόροπα μεταξύ χρήματος και πραγματικής οικονομίας ήταν η κύρια αιτία της κρίσης.

Το μεγάλο πρόβλημα των ΗΠΑ ήταν το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου της. Οι ξένες κυβερνήσεις αγόρασαν αμερικανικά ομόλογα, οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί επένδυσαν σε ενυπόθηκα αξιόγραφα για αξιοποίηση της απρόσμενης ρευστότητας και οι αμερικανοί καταναλωτές χρησιμοποίησαν ξένα δανεικά για αγορά ακινήτων και αύξηση της καθημερινής μανιόδης κατανάλωσης. Το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης όμως έχουν οι επενδυτικές τράπεζες μέσω της χρήσης δανεικών 'subprime' που αναφέρονται σε δάνεια κακής ποιότητας με οφειλέτες αναξιόπιστου τραπεζικού παρελθόντος. Τα 'subprimes' (επισημική δάνεια) 'έφτασαν το 25% του συνόλου των ενυπόθηκων δανείων. Η απληστία των επενδυτικών τραπεζών δεν είχε σταματημό. Σειρά είχαν τα χρηματοπιστωτικά παράγωγα να εισέλθουν στην αγορά θέτοντας τον κίνδυνο σε ορατά επίπεδα.

Τον Αύγουστο του 1971, καταρρέει το σύστημα του Bretton Woods αλλάζοντας την δομή και λειτουργία της διεθνούς οικονομίας σε δραστικό σημείο. Επί 25 χρόνια, το σύστημα αυτό διατηρούσε με εντυπωσιακό τρόπο την σταθερότητα των ισοτιμιών. Μετά το 1971, υπήρξε ένα χάος στην μεγάλη διακύμανση των νομισμάτων παγκόσμια. Ο κίνδυνος συναλλάγματος αυξήθηκε. (Κώστας Μελάς, 2009)

Αποτέλεσμα η ανάπτυξη της αγοράς των παραγώγων και των συναλλαγματικών επενδύσεων. Οι μεγάλες διακυμάνσεις πρόσφεραν έδαφος για κερδοσκόπους επενδυτές να συναλλάσσονται μεταξύ νομισμάτων για την επίτευξη μεγάλων κερδών. Ο συνολικός τζίρος των παραγώγων προϊόντων στις διεθνείς αγορές ανέρχονταν σε 536 τρισεκατομμύρια δολάρια τον Σεπτέμβριο του 2007.

Κατά την περίοδο του 2000 με 2002, οι επενδυτές στις ΗΠΑ, άρχισαν να μεταφέρουν τα κεφάλαια τους από τις μετοχές προϊόντων εγγυημένου κεφαλαίου σε σύνθετα χρηματοοικονομικά προϊόντα και στην αγορά των ακινήτων. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας, 2012)

Η κίνηση αυτή οδήγησε σε ραγδαία αύξηση του χρέους, δημοσίου και ιδιωτικού. (Γ. Βαρουφάκης, 2012)

Η FED για αρκετά χρόνια, ακολουθούσε πολιτική χαμηλών επιτοκίων, παρέχοντας την χρηματοδότηση ιδιωτών και επιχειρήσεων ως μια φθηνή λύση. Η σταθερή αύξηση των τιμών των ακινήτων έδωσε ασφάλεια στις τράπεζες για παροχή δανείων για ακίνητα, εφόσον είχαν ενέχυρο το ακίνητο το ίδιο για την ασφάλεια του δανείου. Το χαμηλό επιτόκιο έδωσε την ευκαιρία στους ιδιώτες να αγοράζουν κατοικίες με τα ίδια έξοδα που είχαν όταν ενοικίαζαν. Αυτή ήταν η αρχή για την φούσκα στην αγορά των ακινήτων

Εκμεταλλεόμενοι την συνεχή αύξηση στις τιμές των ακινήτων, επενδυτές αγόραζαν ακίνητα με δάνεια, με σκοπό να τα πωλήσουν μελλοντικά και να κερδοσκοπήσουν.

Η ραγδαία αύξηση στην αγορά ακινήτων με 100% δανεισμό οδήγούσε σταδιακά σε πληθωρισμό. Για την αποφυγή, η FED αύξησε τα επιτόκια και όλα ανατράπηκαν. Η αύξηση δυσκόλεψε τους δανειστές να πληρώνουν τα δάνεια τους. Σειρά είχε η κατάσχεση των ακινήτων και οι πλειστηριασμοί. Η μεγάλη προσφορά κατασχεμένων κατοικιών μείωσε τις τιμές τους κατακόρυφα. Εξαιτίας της πτώσης των τιμών, οι επενδυτές δεν μπορούσαν να κερδοσκοπήσουν και σταμάτησαν να πληρώνουν τα δάνεια τους προτιμώντας να γίνει κατάσχεση των ακινήτων τους (παράρτημα 6). Οι τράπεζες ως λύση ανάγκης, τιτλοποιήσαν τις κατοικίες τους και τις πουλούσαν σε επενδυτικές τράπεζες (παράρτημα 7). Η φούσκα έσπασε και οι τράπεζες που επένδυσαν στα ‘φερέγγυα’ αυτά ομόλογα έκλειναν λόγω κατάρρευσης. Κυριότερο παράδειγμα η Lehman Brothers, μια από τις μεγαλύτερες τότε επενδυτικές τράπεζες στον κόσμο.

Όπως σε κάθε περίπτωση ύπαρξης οικονομικής φούσκας, όσοι επενδυτές ρευστοποίησαν τις επενδύσεις τους σε ακίνητα κατά την χρονική περίοδο της ανόδου των τιμών, είχαν σημαντικά κέρδη. Οι υπόλοιποι απέκτησαν ακίνητα σε τιμές μεγαλύτερες της πραγματικής τους αξίας, που στην συνέχεια κατά την κάθοδο, έχασαν μεγάλα ποσά (παράρτημα 8).

10.1 Οι φάσεις της κρίσης

Η παρούσα κρίση, μπορεί να χωριστεί σε τρεις φάσεις. Η κάθε φάση αποτελεί και ένα κύμα μετάδοσης της, με αφετηρία την δημιουργία μέχρι την διάχυση της στην παγκόσμια αγορά.

Η πρώτη φάση αποτελεί την δημιουργία υπερβολικής πλεονάζουσας ποσότητας χρήματος στις ΗΠΑ, με αποτέλεσμα την δημιουργία μεγάλου χρέους. Αιτία η πολιτική χαμηλών επιτοκίων και η διοχέτευση χρήματος για οικιστικά δάνεια και στην συνέχεια η μετατροπή και μεταπώληση των δανείων ως χρηματοοικονομικά παράγωγα με αξιολόγηση AAA. Η πρώτη φάση δημιούργησε την οικιστική φούσκα.

Η δεύτερη φάση, οι παρεμβάσεις ρευστότητας της κυβέρνησης των ΗΠΑ που έβλαψαν αρχικά την αμερικανική οικονομία και στην συνέχεια την Ευρώπη. Μεγάλο πλήγμα είχε και το νόμισμα της Ευρωζώνης, το ευρώ. Τα χρηματοπιστωτικά παράγωγα που ονομάστηκαν και τοξικά, μετέφεραν το πρόβλημα στα ομόλογα κρατών της ΕΕ με πλήγμα στα τραπεζικά συστήματα των χωρών.

Η τρίτη φάση, αποτελεί την εμφάνιση του δημόσιου χρέους σε όλες τις χώρες. Η κρατικοποίηση των υψηλών τραπεζικών χρεών και τα πακέτα στήριξης των τραπεζών που εντέλει πτώχευσαν, οδήγησαν στην έκρηξη του δημόσιου δανεισμού.

Η αύξηση του δημόσιου χρέους, οδήγησε στη ανάγκη αναζήτησης διεθνών δανεισμών. Για περιορισμό των κινδύνων, οι μεγάλες τράπεζες και οικονομίες μείωσαν την προσφορά χρήματος. Η αύξηση της ζήτησης με την μείωση της προσφοράς, αύξησαν το κόστος του χρήματος και του δανεισμού και χώρες με αδύναμες οικονομίες δεν μπορούσαν να αντλήσουν κεφάλαια.

10.2 Επιπτώσεις της κρίσης στην λιανική τραπεζική

Οι δυσμενείς οικονομικές εξελίξεις επηρεάζουν άμεσα την πώληση των ακινήτων. Η μείωση των πωλήσεων οδηγεί σε μείωση έκδοσης στεγαστικών δανείων. Ακόμη και η παραγωγή στεγαστικών δανείων επηρεάζεται γιατί το ακίνητο που αποτελεί ενέχυρο του δανείου, παρουσιάζει πτωτική πορεία στην αξία του, χάνοντας την ποιότητα. Ο πιστωτικός κίνδυνος της τράπεζας αυξάνεται.

Τα καταναλωτικά δάνεια επηρεάζονται έμμεσα. Η έγκριση ενός καταναλωτικού δανείου απαιτεί συνήθως και πάλι την ύπαρξη ενός ακινήτου ως ενέχυρο. Έτσι μεγαλώνει και ο πιστωτικός κίνδυνος των καταναλωτικών δανείων.

10.3 Οι γενικές συνέπειες της κρίσης

Μέσω του Domino Effect, η κρίση αγγίζει το σύνολο των αγορών του χρήματος και κεφαλαίου με ταχεία δυσμενή εξέλιξη.

Το τραπεζικό σύστημα στις πλείστες χώρες (θύματα της κρίσης), αντιμετωπίζει την κρίση μέσω περικοπής δανείων οδηγώντας σε απρόβλεπτες συνέπειες για την ρευστότητα των επιχειρήσεων, αυξάνοντας τις αρνητικές επιπτώσεις της οικονομίας.

Τα δημοσιευμένα οικονομικά στοιχεία του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, αντικατοπτρίζουν την πραγματικότητα της οικονομίας προκαλώντας ανησυχίες και πανικό στην αγορά.

Οι οικονομίες αναγκάζονται να λειτουργούν σε κλίμα και πλαίσιο διαφθοράς, τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα.

10.4 Η αντιμετώπιση της κρίσης από την G20

Η ομάδα των 20 (G20) αποτελείται από τα δεκαεννέα πλουσιότερα κράτη συν την ΕΕ. Ανέλαβε τον ρόλο του συντονισμού της παγκόσμιας οικονομίας. Οι τρεις συνεδριάσεις που έγιναν το 2008 και 2009 επέφεραν τις ακόλουθες αποφάσεις:

- Πλήρη αναδιάρθρωση των χρηματοοικονομικών αγορών. Περεταίρω αύξηση της εποπτείας του τραπεζικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος. Αυστηρότεροι κανόνες λειτουργίας των αντισταθμιστικών κεφαλαίων και των οίκων αξιολόγησης.
- Συντονισμός της οικονομικής πολιτικής των κρατών ως προς την δημοσιονομική τους επέκταση.
- Οικονομική ενίσχυση του ΔΝΤ κατά 750 δισ. δολάρια για τον ρόλο του ως κύριος φορέας για χρηματοδότηση των χωρών υπό το πλήγμα της κρίσης.
- Ενίσχυση του ρόλου των αναδυόμενων οικονομιών μέσω της αύξησης του αριθμού των ψήφων που έχουν στο ΔΝΤ και στην ΠΤ.
- Δημιουργία του Συμβουλίου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας / Financial Stability Board (FSB) για καλύτερο διεθνή συντονισμό των ενεργειών. (Γ. Χριστόπουλος, Γ. Ντόκας, 2012)

Τον Ιούνιο του 2009, η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών ανακοίνωσε ότι η χρήση της δέσμης δημοσιονομικών κινήτρων θα πρόσφερε μόνο μια προσωρινή λύση στην ανάπτυξη και μετέπειτα θα επέλθει μεγαλύτερη περίοδος οικονομικής ύφεσης. Ο κίνδυνος που προέρχεται είναι η εξάντληση των αποθεμάτων πριν επιδιορθωθεί η κρίση, άρα αύξηση των πληθωριστικών προσδοκιών. Τα οικονομικά αυτά πακέτα τροφοδοτούν πληθωριστικές πιέσεις. (Ανδρέας Ν. Παπαστάμου, 2011)

11 Συμπεράσματα και Προτάσεις

Οι αιτίες και τα αποτελέσματα της κρίσης αυτής, προβάλλουν μια σειρά από σημεία και μαθήματα για αποφυγή παρόμοιων περιστατικών και συμβάντων στο μέλλον.

Έπειτα από την κρίση του 2008, η σημαντικότητα μέτρησης και διαχείρισης των κινδύνων (κάθε είδους) επανήλθε στο προσκήνιο. Τα πρόσφατα περιστατικά θα οδηγήσουν σε νέα αυστηρότερα διεθνή πρότυπα για την διαχείριση των κινδύνων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. (Π.Ε. Πετράκης, 2010)

Επίσης ενισχύεται ο ρόλος του τμήματος διαχείρισης κινδύνου εντός ενός χρηματοπιστωτικού οργανισμού. Οι εισηγήσεις και τα πορίσματα του τμήματος πρέπει να λαμβάνονται υπόψη πιο σοβαρά και συχνά.

Η ανάγκη για καλύτερη εποπτεία του τραπεζικού και χρηματοοικονομικού συστήματος είναι μεγαλύτερη όσο ποτέ. Συγκεκριμένοι επενδυτικοί οργανισμοί σαν επενδυτικές τράπεζες, hedge fund organizations, private equity funds αποτέλεσαν πηγή έκρηξης της κρίσης. Η ανάγκη εκτεταμένης εποπτείας τους είναι πλέον γεγονός από τις εποπτικές αρχές. Επίσης επισημάνθηκε και η ανάγκη εποπτείας των ασφαλιστικών εταιριών.

Ακόμη ένα σημαντικό μέτρο αποτελεί η ενίσχυση της διαφάνειας στην διαδικασία τιτλοποίησης των στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών. Η δημιουργία των σύγχρονων επενδυτικών προϊόντων, μέσα από την τιτλοποίηση των απαιτήσεων των τραπεζών, έδωσαν την λαβή στις τράπεζες να μεταφέρουν τον πιστωτικό κίνδυνο και έτσι να μην πληρούν τις διαδικασίες ελέγχου κινδύνου για τα δανειακά χαρτοφυλάκια τους.

Τέλος, αυτονόητο είναι και η αναγκαιότητα διεθνής συνεργασίας μεταξύ των οικονομιών, για θωρακισμό του παγκοσμίου χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Σίγουρα θα υπάρξει μεγαλύτερη παρέμβαση των κεντρικών τραπεζών στις λειτουργίες των ιδιωτικών ιδρυμάτων ακόμη και συμμετοχή του δημοσίου στο μετοχικό τους κεφάλαιο για άμεση επιρροή στην επενδυτική πολιτική που ακολουθούν. Το πρόβλημα που προκύπτει είναι η πιθανή διαφωνία μεταξύ κρατικής παρέμβασης και ιδιωτικής για την μεθοδολογία για βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων της τράπεζας. Άλλο ένα πρόβλημα είναι εάν το μοντέλο της κρατικής παρέμβασης παραμείνει και μετά την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στην διεθνή αγορά. Ιστορικά, όταν η αγορά επανέλθει σε ισορροπία, χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί τείνουν να ακολουθούν επενδυτική στρατηγική με υψηλή απόδοση αλλά και υψηλό ρίσκο.

Τα κυρίως προβλήματα της Ελλάδας και Κύπρου είναι η δυσκολία των χωρών να δανειστούν χρήμα με χαμηλά επιτόκια λόγω της χαμηλής πιστοληπτικής βαθμολογίας τους. Η εξόφληση των δανείων βάση των επιτοκίων που τους ανέθεσαν είναι ίσως και αδύνατη. Τα μέτρα της Τρόικας δεν πείθουν ως βιώσιμη λύση των δυο χωρών. Επίσης μεγάλη μείωση της ζήτησης σε συνδυασμό με αύξηση των φόρων δημιουργούν αρνητικό κλίμα στην κατάσταση.

Το δίλημμα είναι πλέον γνωστό. Ευρώ ή πίσω στο εθνικό νόμισμα. Όταν ξέσπασε η κρίση, η απάντηση ήταν απόλυτη. Κανένα κράτος δεν μπορεί να επιτρέψει την χρεοκοπία του αποχωρώντας από το κοινό νόμισμα. Σήμερα όμως, οι απόψεις διαφέρουν και η συζήτηση επί του θέματος αποκτά μεγάλο ενδιαφέρον. Σε περίπτωση χρεοκοπίας άλλων χωρών της ΕΕ, όπως Ιταλία ή Γαλλία θα δημιουργηθούν μεγάλα προβλήματα σε μεγάλες Ευρωπαϊκές τράπεζες. Θα προκύψουν προβλήματα χρηματοδότησης και θα μεταφερθούν σε όλες τις χώρες της Ευρωζώνης με νόμισμα το Ευρώ. Στην εσχάτη, θα μπορούσε να καταρρεύσει ακόμη και ολόκληρη η Ευρωζώνη. Απώτερος σκοπός της κάθε χώρας, πρέπει να είναι η μείωση του δείκτη 'χρέος προς ΑΕΠ' για να δημιουργηθεί μια σταθερή πορεία ανάπτυξης του εγχώριου εισοδήματος.

Οι συνεχείς περικοπές μισθών και εισοδημάτων, μείωση της ζήτησης άρα και παραγωγής, μείωση της ρευστότητας κτλ επιδρούν αρνητικά στην αύξηση του ΑΕΠ.

Μελετώντας την ιστορία, βλέπουμε ότι οι οικονομικές κρίσεις αποτελούν κύκλους στην ζωή μας. Εμφανίζονται κατά μέσο όρο κάθε 20ετία, αφήνουν το στίγμα τους, κάνουν τις ζημιές τους και σιγά σιγά υποχωρούν με την οικονομία να επανακτά το χαμένο της έδαφος μέσα από ην πάροδο του χρόνου.

Δυστυχώς, προσωπική μου άποψη είναι ότι οι οικονομικές υφέσεις είναι αναπόφευκτες. Η παγκοσμιοποίηση και συνεχής εξέλιξη της αγοράς και τραπεζικών προϊόντων θα δημιουργούν συνέχεια τρύπες για κακοπροαίρετους κερδοσκόπους να κερδοσκοπούν εις βάρος της γενικής αγοράς. Μέχρι να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα οι εποπτικές αρχές, θα είναι κάπως αργά. Το ερώτημα είναι όμως, πόσο αργά;

Βέλτιστη λύση για γενική αποφυγή κρίσεων δεν υπάρχει. Η μόνη λύση είναι η ταχύτητα δράσης των εποπτικών αρχών. Να αναγνωρίζουν τα κενά που δημιουργούνται εγκαίρως και να δρουν άμεσα πριν μικρές τοπικές κρίσεις εντός κρατών και αγορών εξαπλώνονται σε παγκόσμια οικονομικά πλήγματα, ότι έγινε δηλαδή με την τελευταία κρίση του 2008.

12 Βιβλιογραφία

12.1 Βιβλία

Ανδρέας Ν. Παπαστάμου, (2011), Διεθνείς Οικονομικές Κρίσεις, Εκδόσεις Έναστρον, Αθήνα

Απόστολος Γ. Χριστόπουλος, Ιωάννης Γ. Ντόκας, (2012), Θέματα Τραπεζικής και Χρηματοοικονομικής Θεωρίας, Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα

Γιάννης Βαρουφάκης, (2012), Παγκόσμιος Μινώταυρος, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, Αθήνα

Ιωάννης Δ. Φαρσαρότας, (2009), Κατανοώντας την Σύγχρονη Τραπεζική, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκουλά, Αθήνα – Κομοτηνή

Κώστας Μελάς, (2009), Εισαγωγή στην Τραπεζική Χρηματοοικονομική Διοικητική, Εξάντας Εκδοτική, Αθήνα

Π. Ε. Πετράκης, (1999), Αξιολόγηση και Χρηματοοικονομική Διοίκηση, Τόμος Γ: Ζητήματα Τραπεζικής Οικονομικής, Εκδοτικές επιχειρήσεις “Το Οικονομικό”, Αθήνα

Π. Ε. Πετράκης, Α. Γ. Σάμιτα, (2010), Τραπεζική και η Κρίση του 2008, Εκδότης ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε, Αθήνα

Σπύρος Δ. Ρεπούσης, (2006), Χρηματοοικονομική Διοίκηση και Διεθνής Τραπεζική, Εκδόσεις Σακκουλά, Αθήνα – Θεσσαλονίκη

Σταυρός Β. Θωμαδάκης, Μανώλης Δ, Ξανθάκης, (2011), Αγορές Χρήματος & Κεφαλαίου, Εκδόσεις ΑΘ. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ, Αθήνα

12.2 Άρθρα

IMF, (April 2012), Global Financial Stability Report,
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/gfsr/2012/01/pdf/text.pdf>

12.3 Διαδίκτυο

http://en.wikipedia.org/wiki/European_debt_crisis#Evolution_of_the_crisis

http://en.wikipedia.org/wiki/European_Central_Bank

<https://www.youtube.com/watch?v=Di1c2InGSC0>

http://topics.nytimes.com/top/reference/timestopics/subjects/e/european_sovereign_debt_crisis/index.html?ref=global

13 Παραρτήματα

Παράρτημα 1:

Οι μεγαλύτερες γενικές τράπεζες σε κεφάλαιο (\$ τρις.) τα έτη 1980 και 1994 αντίστοιχα

	1980		1994	
	ΤΡΑΠΕΖΑ	ΚΕΦΑΛΑΙΟ	ΤΡΑΠΕΖΑ	ΚΕΦΑΛΑΙΟ
1	Credit Agricole	6,2	Sanwa	22,6
2	National Westminster	5,1	Dai-ichi Kangyo	22,4
3	Barclays	4,8	Fuji	22,2
4	Bank of America	3,9	Sumitomo	22,0
5	Citicorp	3,9	Sakura Bank	21,4
6	Banco do Brasil	3,6	Mitsubishi	19,8
7	Lloyds	3,3	HSBC	18,0
8	Midland	3,2	Credit Agricole	17,3
9	Paribas	3,0	Citicorp	17,2
10	Algemene Spaar-en Lijfrenteras	3,0	Union Bank of Switzerland	16,2

ΠΗΓΗ : The Banker.

Παράρτημα 2:

Ποσοστό συμμετοχής των κεντρικών τραπεζών στην Ευρώπη και ευρωζώνη

Εθνική Κεντρική Τράπεζα	Μέχρι 31.12.2003 (%)	Από 01.01.2004 έως 30.04.2004 (%)	Από 01.05.2004 (%)
Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique	2,8658	2,8297	2,5502
Deutsche Bundesbank	24,4935	23,4040	21,1364
Τράπεζα της Ελλάδος	2,0564	2,1614	1,8974
Banco de España	8,8935	8,7801	7,7758
Banque de France	16,8337	16,5175	14,8712
Central Bank and Financial Services Authority of Ireland	0,8496	1,0254	0,9219
Banca d' Italia	14,8950	14,5726	13,0516
Banque centrale du Luxembourg	0,1492	0,1708	0,1568
De Nederlandsche Bank	4,2780	4,4323	3,9955
Oesterreichische Nationalbank	2,3594	2,3019	2,0800
Banco de Portugal	1,9232	2,0129	1,7653
Suomen Pankki - Finlands Bank	1,3970	1,4298	1,2887
Σύνολο Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών ζώνης Ευρώ	80,9943	79,6384	71,4908
Ceská národní banka	0,0000	0,0000	1,4584
Danmarks Nationalbank	1,6709	1,7216	1,5663
Eesti Pank	0,0000	0,0000	0,1784
Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου	0,0000	0,0000	0,1300
Latvijas Banka	0,0000	0,0000	0,2978
Lietuvos bankas	0,0000	0,0000	0,4425
Magyar Nemzeti Bank	0,0000	0,0000	1,3884
Central Bank of Malta/Bank Centrali ta' Malta	0,0000	0,0000	0,0647
Narodowy Bank Polski	0,0000	0,0000	5,1380
Banka Slovenije	0,0000	0,0000	0,3345
Národná banka Slovenska	0,0000	0,0000	0,7147
Sveriges Riksbank	2,6537	2,6636	2,4133
Bank of England	14,6811	15,9764	14,3822
Σύνολο Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών εκτός ζώνης Ευρώ	19,0057	20,3616	28,5092
Σύνολο Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών εντός και εκτός ζώνης Ευρώ	100,0000	100,0000	100,0000

Πηγή: Ετήσια Έκθεση Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για το έτος 2004, σελ. 220

Παράρτημα 3:

Οι 10 μεγαλύτερες Γερμανικές τράπεζες για το έτος 2003

Κατάταξη / Τράπεζα	Σύνολο ενεργητικού σε εκατ. Ευρώ το 2003	Σύνολο ενεργητικού σε εκατ. Ευρώ το 2002	Σύνολο εργαζομένων το 2003	Ιδιοκτησιακό καθεστώς
1 Deutsche Bank AG, Frankfurt/M.	803.614	758.355	67.682	Ιδιωτική
2 HVB Group, München	479.455	535.815	60.214	Ιδιωτική
3 Dresdner Bank AG, Frankfurt/M.	477.029	413.445	42.060	Ιδιωτική
4 Commerzbank AG, Frankfurt/M.	381.585	422.134	32.377	Ιδιωτική
5 DZ Bank AG, Frankfurt/M.	331.723	338.255	25.313	Συνεταιρική
6 Landesbank Baden-Württemberg, Stuttgart	323.300	320.454	12.648	Κρατική
7 KfW Bankengruppe, Frankfurt/Main	313.894	303.799	3.670	Κρατική
8 Bayerische Landesbank Girozentrale, München	313.431	341.297	9.061	Κρατική
9 WestLB AG, Düsseldorf	256.244	265.601	7.738	Κρατική
10 Eurohypo AG, Frankfurt/M.	227.220	228.468	2.650	Κρατική

Παράρτημα 4:

Η πορεία του ΑΕΠ στις ΗΠΑ το 1952 με 1955

Παράρτημα 5:

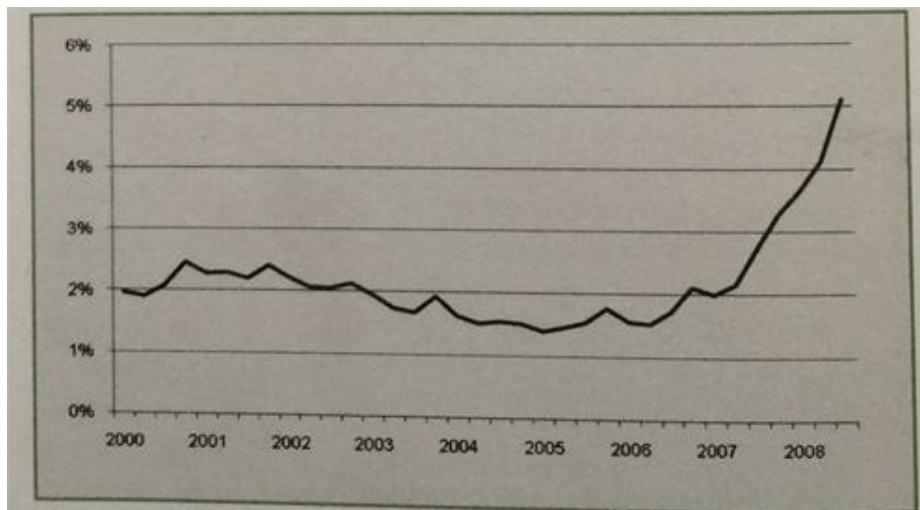
Η αύξηση των διαθέσιμων κτηματικών τραπεζών στις ΗΠΑ την περίοδο 1945 με 1965

έτος	αριθμός κτηματικών τραπεζών	διαθέσιμα, σε χιλιάδες δολάρια
1945	6,149	\$8,747
1952	6,004	\$22,585
1959	6,223	\$63,401
1965	6,071	\$129,442

Πηγή: Savings and Loan Fact Book, 1966, Chicago: United States Savings and Loan League, 1966, σσ. 92-94

Παράρτημα 6:

Διαχρονική πορεία του ποσοστού στεγαστικών δανείων στις ΗΠΑ, με καθυστερήσεις πληρωμών.

Πηγή: Ομοσπονδιακή κεντρική τράπεζα των ΗΠΑ.

Παράρτημα 7:

Το μέγεθος των στεγαστικών δανείων που διακρατούν τα τραπεζικά ιδρύματα και η αξία των δανείων που μεταπωλούν μέσω προϊόντων τιλοποίησης (*2008 αφορά τα τρίτο τρίμηνο).

Παράρτημα 8:

Η διαχρονική εξέλιξη των τιμών των κατοικιών στις ΗΠΑ.

